

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1056 • Цена 90 динара; 2,5 КМ • 15. март 2011. • Излази 1. и 15. у месецу

АКТИВНОСТИ ПАТРИЈАРХИ

Седница Одбора САС СПЦ за Косово и Метохију

Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј, у својству Председника Одбора Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве за Косово и Метохију учествовао је на Седница Одбора која је одржана у Српској Патријаршији 3. марта 2011. године.

Патријарх служио Литургију Прећеосвећених Дарова

После јутарње и богослужбених часова, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је у среду, 9. марта у београдској Саборној цркви Литургију Прећеосвећених Дарова. Патријарх је у беседи подсетио да се ова Литургија служи како би се верни што чешће причешћивали Светим Даровима и упутио благослов за даљи подвиг поста: „Нека је на спасење молитва и Света Литургија, коју смо данас Господу приnelи. Ово је посебна Литургија Светог Григорија, Епископа римског, која није потпуна Литургија. Црква је у току овога,

Великога поста, када се не служи Литургија, она коју служимо током године, јер је време поста – време покајања, време жалости, а Литургија је радосни догађај, зато је, кажем, Црква увела рани почетак Литургије Светога Григорија. То је у ствари вечерња – продужена, са елементима Свете Литургије. Свети Агнец Јагње Божије, који је освећен на претходној Литургији, пуно, данас се приноси и раздаје верним хришћанима као залог спасења њиховога и наде на Васкрсење и живот вечни. Ова Литургија се служи у току целог Великог поста, средом и петком, мада се може служити и другим данима, али је уобичајено да се служи средом и петком. Она је установљена да би се задовољили хришћани који су се били навикли, као што то и данас има обичај да се свакодневно и често причешћују, да не би били лишени Светога Причешћа. Нека би дао Господ, да нам ова Литургија коју смо данас приnelи Господу, дà моралне и духовне снаге да подвиг поста у који смо ушли, издржимо и да дочекамо у тој ревности и тој љубави према Господу, велики празник, наш празник Христовог Васкрсења. Читав Велики пост и све Свете Литургије које се чине у току Великог поста су припрема и нада за наш највећи и најрадоснији празник – Христово Васкрсење. Нека би благодат Божија, која се излива преко Светих Литургија била и са свима вама, да нам помогне да узрастамо у Господу у врлинама и у хришћанским делима, да би нас Господ по њима познао и признао као своје. Благодат Божија на вама и на свима онима који су са Црквом својом сад и у век и у све векове. Амин – беседио је Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј на првој Литургији Прећеосвећених Дарова у Часном посту у београдској Саборној цркви.

Сусрет Патријарха српског и амбасадора Португала

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 11. марта у Српској Патријаршији у Београду Његову Екселенцију Луиша дел Алмеида Сампаја, амбасадора Португала у Србији.

Теодорова субота у цркви Светог Луке на Кошутњаку

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 12. марта, на Теодорову суботу, Свету Архијерејску Литургију у цркви Светог Луке на Кошутњаку.

Патријарху српском у храму испуњеном благочестивим народом саслуживало је свештенство Архиепископије београдско-карловачке и братство овог светог храма.

По завршетку Свете Литургије, за трпезом љубави Патријарх Иринеј водио је незваничан разговор са г. Срећаном Срећковићем, новим министром вера у Влади Републике Србије, као и са г. Вуком и г-ђом Данициом Драшковић, чији је покојни брат Веселин био велики ктитор и задужбинар овог велелепног Божијег храма.

У повратку, Његова Светост посетио је манастир Раковицу где га је дочекала Игуманија Евгенија са сестринством. Патријарх Иринеј се помолио на гробу блаженопочившег Патријарха Павла.

Међуправославна припремна комисија одржана у Шамбезију, од 21. до 26. фебруара 2011. године

Саопштење Међуправославне припремне комисије

У Православном центру Васељенске Патријаршије у Шамбезију, код Женеве, састала се од 22. до 26. фебруара 2011. године Међуправославна припремна комисија Светог и Великог Сабора Православне Цркве.

Раду Комисије је председавао Високопреосвећени Митрополит пергамски г. Јован, представник Васељенске Патријаршије, а њен секретар је био Високопреосвећени Митрополит швајцарски г. Јеремија, секретар за припрему Светог и Великог Сабора.

Међуправославна комисија је имала за предмет рада довршење проучавања питања аутокефалије и начина њеног проглашења, као и питање православних диптиха.

1 Комисија је, након уводне речи Високопреосвећеног председавајћег и уводног излагања секретара Комисије, наставила испитивање питања потписивања Томоса аутокефалије, које је остало недовршено од њеног прошлог састајања.

После дуге дискусије по овом питању није постигнута једногласна одлука. Будући да, према важећем Правилнику, одлуке треба да се доносе једногласно, сагласност по питању аутокефалије и начина њеног проглашења није постигнута и оно остаје још увек недовршено.

2 Комисија је заједно расправљала и о теми Православних диптиха и испитала је њене различите канонске и еклесијолошке аспекте, описала је савремену праксу Православне Цркве по овом питању и једногласно изразила мишљење да се намеће обавеза да у будућности буду сачињени јединствени диптиси у Православној Цркви, као опиплив израз њеног јединства.

Комисија је описала и критеријуме, како се они примењују до данас, за уписивање и сврставање неке Цркве у Светијене диптихе.

Комисија је испитала молбу Цркава Польске и Албаније о њиховом уједначеном рангирању у Светијеним диптихима.

сима свих Аутокефалних Православних Цркава, по којој Црква Польске предходи (албанској), па је предложила одговарајуће прилагођавање диптиха Православне Цркве.

Комисија је испитала молбе:

а) најсветије Цркве Грузије, о њеном уздизању на шесто место у Светијеним диптисима свих Православних Цркава;

б) најсветије Цркве Кипра, о њеном уздизању на више место у Светијеним диптисима;

в) као и приметно разликовање у Светијеним диптисима неких Цркава, које се односи на обухватање Цркава које нису свеправославно признате као аутокефалне.

Комисија је утврдила немогућност изналажења једногласно прихватљивог решења у погледу ових питања.

• *Митрополит Јеремија Јован, Председавајући*

• *Превод: Г. Гајић, Јрошојереј*

• *Досавља: Митрополит црнојорско-приморски Амфилохије, члан Комисије*

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

ГОДИНА 43 ■ БРОЈ 1056 ■ БЕОГРАД, 15. МАРТ 2011 ■ ЦЕНА 90 ДИН

Излазе са благословом Њејове Светошћи Патријарха српске Иринеја.

Издаје Информативно-издавачка усаванова

Светој Архијерејској Синоди Српске Православне Цркве.

Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Технички уредник, саветник
Марко Марковић

Секретар редакције
Снежана Богојевић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за
јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу
земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни
примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може
се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља
Петра 5 или на текући рачун. Уплате не слати
поштанској упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR,
35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKRISBG)
Beneficiary: RS35145007110000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 64 85-88-486
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spc.rs - редакција
preplata@spc.rs - претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови и
фотографије објављени у „Православљу“ предстаљавају
својеволју аутора.

Штампа: „Политика“ А.Д.
ЦИП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
Дистрибутор: „Polydor“ доо,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф/факс. 032/717-322, 011/2461-138

271.222 (497.11)
ИССН 0555-0114 = Православље
ЦОБИСС.СР-ИД 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера Републике Србије

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1056 • Издавачка единица Српске Православне Цркве • Један број у четири

НАСЛОВНА

Дејашљ

из Хиландара

Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

САОПШТЕЊЕ

Међуправославна ћирична комисија

САОПШТЕЊЕ МЕЂУПРАВОСЛАВНЕ ПРИПРЕМНЕ КОМИСИЈЕ

Саопштење са седнице Одбора
СПЦ за Косово и Метохију

Изузетно тешка ситуација за српски народ

ПОВОДИ

Из ризнице православног предања

ВЕЛИКИ ПОСТ – ВЕЖБАЊЕ

У ВРЛИНИ

РАЗГОВОР

Епископ далматински Фошије

Немаштина кочи повратак

ДОГАЂАЈ

Одржана 29. годишња скупштина Епархије канадске

РАЗГОВОР

Разговор са др Оливером Субошићем

Хришћански етос у доба Фејсбука

ДОГАЂАЈ

Двешоша Духовна шрибина на Вождовцу

ПРАВОСЛАВНА ВЕРА – ЈЕДИНИ СМисао живота

19

БОГОСЛОВЉЕ

Изазов иностанција некада и данас
Списи из Наг Хамадија

21

Џон Брек

Кушани од Сатане

23

ЦРКВА И ДРУШТВО

Риалишћи шоу као лице сјеварности?

Оригинал фалсификата

24

ЦРКВА И НАУКА

Црква и биоетика

Терапијска примена матичних ћелија

27

ЦРКВА И УМЕЋНОСТ

Откуд Платон у цркви Богородице Љевишике?

29

КУЛТУРИ

Недавно објављено изменено и дођућено

издање Правоиса српскога језика

Нови, стари, бољи правопис

33

17

Закључци Међународне конференције у Нишу

На трагу Миланског едикта

Међународна конференција „Непролазна вредност и трајна актуелност Миланског едикта“ одржана је у Нишу, од 24 до 26. фебруара 2011 године. Конференција је, као прва манифестација такве врсте, организована у Нишу, родном месту цара Константина Великог, а у сусрет 1700-годишњици Миланског едикта.

На конференцији су размотрени различити аспекти епохалног и трајног историјског и цивилизациског значаја акта којим је први пут афирмисано начело пуне верске слободе људи и равноправности свих верских уверења и стваралачког дијалога хришћанства са грчко-ромском културом.

На трагу слова и духа Миланског едикта, учесници Конференције су посебну пажњу посветили уочавању и истицању непролазне актуелности овог документа у светлу изазова са којима се суочава савремени свет. Јединствено је закључено да правилно разумевање идеја садржаних у Миланском едикту може битно допринети решавању неких од најсложенијих проблема данашњег човека, као што су:

- Непостојање ничим ограничених права на верску слободу
- Угрожавање или непотпуна заштита људских права
- Недостатак социјалне правде и
- Перманентно нарушавање мира у свету.

Имајући у виду значај и домашај покренутих питања, учесници Конференције позивају да на њима у интегралном дијалогу у будуће одговорно раде сви субјекти друштвеног живота: државне институције, Цркве и верске заједнице, као и организа-

ције цивилног друштва.

За припаднике хришћанских Цркава нарочито надахнуће у напору препознавања извornog јединства Цркве представља околност да је Миланским едиктом

отворен пут сазивању Првог Васељенског сабора у Никији.

У том духу, учесници Конференције, који у предстојећем великом јубилеју хришћанства виде јединствену прилику за унапређење међухришћанског и међурелигијског дијалога као и дијалога са савременим светом, позивају да се учини све

како би ова велика могућност била оживотворена на најбољи начин и у општем интересу.

Учесници Конференције
Ниш, 25.02.2011

СЛОПШТЕЊЕ

Саоћашћење са седнице Одбора СПЦ за Косово и Метохију

Седница Одбора Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве за Косово и Метохију, у новом саставу, одржана је 3. марта 2011. године у Српској Патријаршији. У данашњој седници овог саборског тела учествовали су: Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј, у својству Председника Одбора; Митрополит црногорско-приморски, г. Амфилохије; Епископ бачки г. Иринеј; умировљени Епископ захумско-херцеговачки г. Атанасије; Епископ врањски г. Пахомије, Епископ шумадијски г. Јован, Епископ рашко-призренски г. Теодосије, у својству Потпредседника Одбора, монах др Давид (Перовић), доцент на Православном богословском факултету Универзитета у Београду.

У току седнице, активно учешће узели су и господа Александар Јовановић и Драгољуб Поповић, Срби староседеоци са Косова, који и данас тамо живе, а који су верно представили стварну и изузетно тешку тренутну ситуацију на терену за наше српски народ на Косову и Метохији. Срби се свакодневно сусрећу са различитим притисцима. Исти проблеми се веома рефлектују на безбедносну, политичку, хуманитарну и, нарочито, на духовну сферу живота преосталог српског живља на Косову и Метохији.

Изражена је потреба заузимања таквог става и приступа овим искушењима којим би се очувало јединство нашег народа. Он више него икада мора бити хомоген, покртван, стрпљив и солидаран, не би ли се обезбедили повољнији услови, не само за живот преосталих већ и за повратак оних који су своја огњишта под присилом морали да напусте.

Сви чланови Одбора, са Патријархом на челу, сложили су се да је неопходна што тешња сарадња између државе и Цркве, јер је ово питање од историјског значаја: тиче се и нас данас, али и нараштаја који долазе и који очекују нашу одговорност и постојаност.

Изузетно тешка ситуација за српски народ

Поред актуелних тема која чине тешку свакодневницу на Косову и Метохији, расправљано је и о понашању бившег епископа Артемија, сада монаха. Он је наставио са деловањем које нема ниједну додирну тачку са изворним Предањем свете Православне Цркве, које надахнује Дух мира, Дух разума, Дух Истине, Дух саборности, Дух јединства. Поред лажног представљања и самотитулисања именом Епископа рашко-призренског, ширења неистина и неоснованог анатемисања свих који се не слажу са његовим тумачењем Православља, он уноси дух немира, дух неразумног понашања, дух лажне ревности за веру, дух разбијања саборности. У то су укључени и рашчињени монаси који шире „теорије завере“ и, под изговором умишљене борбе против „екуменизма“, „глобализма“ и осталих „изама“, шире Православљу стран псевдоапокалиптички дух, који не би требало да плаши никога ко чврсто и непокољиво стоји у православној вери. У контексту тога стоји и неканонско и противзаконито отварање „катакомбног“ сабиралишта његове секте у среду престоног града Београда. Делатност монаха Артемија током деветнаест година његове службе као Епископа рашко-призренског и његова отуђеношт од народа са којим је живео на Косову и Метохији, јасно је видљива по резултатима, тојест по стању које данас сви преживљавамо, а највише трпи напаћени и у много чему напуштени српски народ Косова и Метохије.

С обзиром на то да монах Артемије ни у чему поштује одлуке Његове Светости Патријарха српског, Светог Архијерејског Сабора и Светог Архијерејског Синода и да се и даље бескорупузно представља као једини православни српски епископ и једини носилац Истине (!), биће предузете адекватне црквено-канонске мере.

Следећа седница Одбора за Косово и Метохију биће одржана у догледно време.

•
Доспавља: Ђакон Александар Секулић

Пост рађа Пророке. Ојачава моћи. Умудрује законодавце. Наоружава јунаке. Вежба борце. Одбија искушења. Станује заједно са трезвеношћу и чистотом. У ратовима чини подвиге а у време мира учи тиховању. Освећује посвећене и усавршава свештенике. Нико не може да се приближи Жртвенику и да заврши божанску Литургију, а да претходно није постио.

После поста од четрдесет дана удостојио се пророк Илија да се срећне са Господом лицем у лице. После поста васкрсао је умрло дете и показао се јачим од смрти. После поста затворио је небо да не пада киша за три и по године. То је учинио да би омекшао тврдокорност срца Израиљаца који су се били предали разврату и безакоњу. Тако је изазвао принудни пост у целом народу, док се не покажу и исправе своје грехе, који су проистекли од удобног и разнјеног живота.

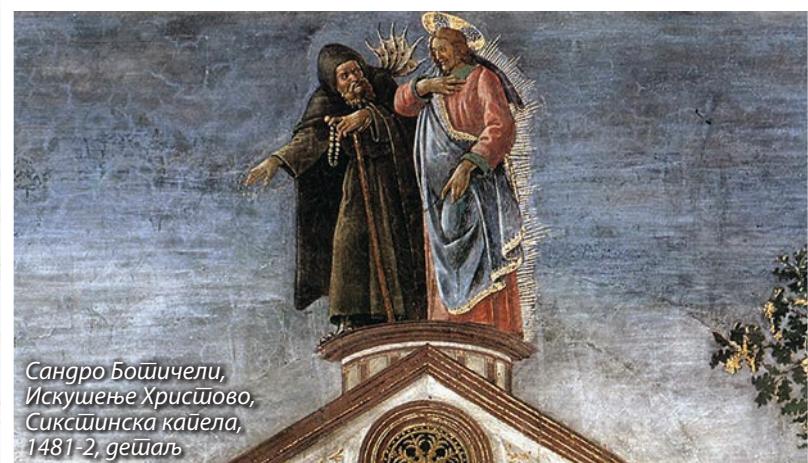
Пророк Данило, који за двадесет дана није окусио хлеба нити пио воде, поучио је чак и лавове да посте. Гладни лавови нису га растргли, као да је имао тело од камена или бакра или неког другог тврдог материјала. Пост је ојачао тело Пророка и учинио га неповредивим за зube звери, као што боја чини гвожђе неповредивим за рђу.

• Св. Василије Велики, О посту

Узакону је Бог заповедио синовима Израиљевим да сваке године дају десетак од свега што стекну. Чинећи тако, они су примали благослов на сваку своју делатност. Знајући то, свети апостоли су усхтели да нам, ради помоћи и благочинства нашим душама, предају нешто веће и узвишије, наиме да подамо десетак од дана нашег живота, да их посветимо Богу, како би се благословила сва дела наша и како бисмо сваке године били помиловани за све грехе у току целе године. И одлучише да освете ових седам седмица поста... Временом су расудили да додају још једну седмицу, наиме, да би се они којима предстоји да ступе у подвиг поста уходали и привикили, и да би указали почаст броју посне свете четрдесетнице коју је постио Господ наш...

• Ава Дорошев, Поука XIX (О светим постовима)

Разрастaju се славословља и песмо-пјенија, милостиње и молитве којима се благи Бог наш умилостивљава и приклара ка милосрђу умирујући душе наше и дарујући нам отпуштање грехова у оној мери у којој се ми искрено обраћамо Њему. Припаднимо к Њему са страхом и трепетом уз обећање да ћемо оставити своје лоше навике... Будимо усрдни у псалмопевању и службама црквеним, пажљиво се трудећи да упознамо Слово Божије. Јер како се тело храни хлебом, јача и расте, тако се и душа храни Словом Божијим. Чинимо стално коленопреклоњења (метаније), свако по својој сили и колико му је одређено... Једни другима помажимо јер неко је немоћан, а други је пак сilan. Не будимо непокорни, будимо добри,

Сандро Ботичели,
Искушење Христово,
Сикстинска капела,
1481-2, дешаљ

Из ризнице

ВЕЛИКИ ПОСТ – ВЕ

Хуан Фландрес де Валдес,
Искушење Христово, око 1500.

Ублажавање поста

Црква је одредила тешким болесницима – од туберкулозе, шећерне болести и других тешких хроничних болести – да могу држати онај најблажи пост, на риби и зејтину читаво време, исто тако жене трудне и које доје, такође тешки радници и престарели. Зато не претеривати, ако је немоћан човек да држи сувише строг пост и да на тај начин онемоћа још више...

• Патријарх српски Павле,
Пуш у живош

Вековима Велики пост заузима посебно место у литургијском животу Цркве, указујући на епицентар хришћанске вере и темељ на којем почива Црква: Васкрсење Христово

послушни, богоглагољиви, мирни, снисходљиви, милосрдни, кротки, благопокорни, испуњени милости и благих плодова.

• Св. Теодор Студит,
Поука у среду прве седмице поста

Мада је постио два дана у седмици, Монај еванђелски фарисеј није од тога имао никакве користи, јер је његов пост био помешан са гордошћу и осуђивањем ближњег. Значи ли то да пост не доноси никакву корист? Међутим,

ПОВОДИ

Молитва поста

Од свих химни и молитава за време поста, једна кратка молитва може да се означи као молитва поста. Предање је приписује једном од великих учитеља духовног живота – Св. Јефрему Сирину... Ова се молитва чита два пута на крају сваке службе у посту од понедељка до петка (не суботом и недељом, јер службе у ове дане нису по обрасцу посних служби)...

Зашто ова кратка и једноставна молитва заузима тако важно место у целокупном богослужењу за време поста? Зато што на јединствен начин набраја све негативне и позитивне елементе покајања, образује, да се тако изразимо, „подсетник“ за наш индивидуални подвиг у посту. Подвиг је усмерен најпре у правцу ослобођења од неких основних духовних болести, које се нам формирају живот и онемогућавају нас чак и да почнемо да се окрећемо Богу...

• Прошојереј Александар Шмеман

бље. Практиковањем ових врлина изграђује се богочовечанска, светосавска култура. Упражњавајући ове врлине, човек прерађује душу своју из ружне у лепу, из мрачне у светлу, из грешне у свету, из тамонике у христолику. И тело своје претвара у рам, у који урамљује христолику душу своју.

• Св. Ава Јустин Поповић,
Светосавље као философија живоша

Пост је израз нашег стварног смирења, одсуства уверености у саме себе и сопствене врлине, и истовремено, сведочанство наше истинске слободе да се отворимо пре свега за разумевање сопствених немоћи и осећање грешковности пред благодаћу која нам је датана и пред дуготрајним трпљењем Божијим. Тако пост задобија духовне размере и његови плодови јесу духовна постигнућа (Мт. 4, 4). Он је супротност стомакоугађању и пијанству, који се ослањају на самозадовољство и апсолутизам природе и на њено отуђење кроз чулно уживање и телесно мудровање.

• Прошојереј Михаил Кардамакис,
Пост и юсћ (Православна духовносћ)

Иако пост у почетку узрокује слабост, иако ће се испоставити да нам омогућује да мање спавамо, да бистрије размишљамо, да делотворније радимо. Многи лекари потврђују да периодично упражњавање поста доприноси телесној хигијени. И мада захтева истинско самоодрицање, пост не подразумева насиље над нашим телом – напротив, он доприноси његовом здрављу и уравнотежености. Већина људи, који живе на Западу, обично једе више него што је потребно. Пост ослобађа наша тела од бремена прекомерне тежине и чини да она буду наши сарадници у молитви, бдењу и одговарању на позив Духа.

• Машија Марија и Ейсикој Калисий Вер,
Смисао Великој юсће

Ако је Велики пост човеково поновно проналажење властите вере, он је такође његово откривање живота и његовог божанског смисла, његове свете дубине. Уздржавањем од хране поново откривамо јену сласт и поново се учијмо како да је примамо од Бога са радошћу и захвалношћу. Скраћујући музiku, забаву, разговор и површну „друштвеност“ поново проналазимо крајњу вредност људских односа, људског рада, људске уметности. И све ово поново откривамо једноставно стога што проналазимо самога Бога — што Му се враћамо, а кроз Њега враћамо се свему оном што нам је Он дао у својој љубави и милости. И тако, на Васкрс увече певамо:

„Све је данас испуњено светлошћу, Небо и земља и подземље. Зато цела творевина нека светкује Христово васкрсење; У њему се утврђујемо.“

Не лиши нас овог очекивања, Човеколујче!“

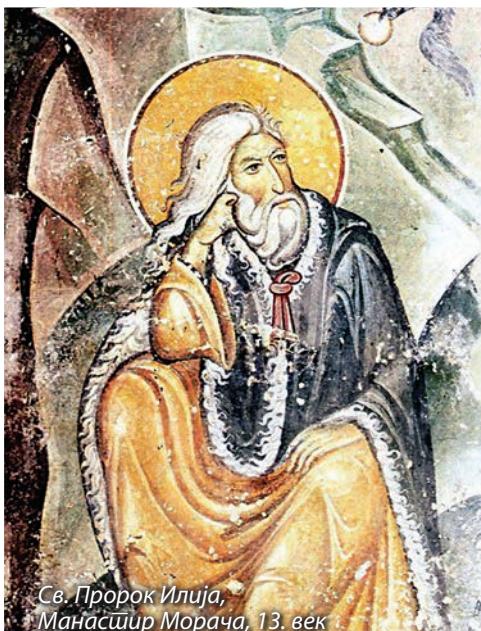
• Прошојереј Александар Шмеман, Велики юсћ

Великопосна молитва Св. Јефрема Сирина

Господе и Владико живота мага, дух лењости, мрзовље, властолубља и празноловља не дај ми.

Дух целомудрености, смиреномумља, трпљења и љубави – даруј мени, слузи Твоме.

Да, Господе Царе, даруј ми да сагледам своје грехове, и да не осуђујем брата свога, јер си благословен у векове векова. Амин.

Св. Пророк Илија,
Манастир Морача, 13. век

колико је пост користан онима који га савршавају богоугодно и како доликује, показали су Мојсеј, Илија и Сам Господ.

Мојсеј је савршавао четрдесетодневни пост на гори (разбудите, молим вас, своје умове, и успните се, кад вам је дато време за то, заједно са Мојсејем на гору, код Бога, да бисте се посредством тога, као по путу, узашли до Христа Који, међутим, не обитава на гори него на небесима и полази заједно са нама). Мојсеј је, дакле, савршавао четрдесетодневни пост на гори, и према Писму, видео Бога, али не у загонеткама него у откривењу, беседио је с њим и разгово-

рао као што се разговара са пријатељем. Бог га је поучио, па је и сам Мојсеј друге поучавао о Њему...

• Св. Григорије Палама, 6. Беседа
(која је објављена на юсћи, која је била изјављена
у јару недељу Великој юсће)

Циљ је богочовечанске културе: преобразити не само човека и човечанство, већ кроз њих и сву природу. Но, како се постиже тај циљ? Једино богочовечанским средствима. А то су евангелске врлине: вера и љубав, нада и молитва, пост и смрност, кротост и жалостивост, богољубље и братољу-

Епископ далматински Фотије рођен је као Раде Сладојевић у околини Бањалуке, али је одрастао у Војводини. Његов је отац Стојан, почетком шездесетих, са петоро деце дошао у Чуруг, где је купио кућу и обрађивао земљу. Но, убрзо је отишао у печалбу у Немачку, а деца су остала са мајком Стјомом. Основну школу је Раде завршио у Чуругу, средњу у Новом Саду, а на Теолошком факултету у Београду дипломирао је 1988. године. На постдипломским студијама био је две године у старој баварској универзитетској престонци Ерланген и планирао је да настави школовање у Грчкој, али се вратио у Србију на позив свог духовника и професора, Владике бачког Иринеја, који ће га у ковиљском манастиру најпре замонашити, а потом и рукоположити у чин јерођакона. Неко време је потом службовао у манастиру Бођани, а од 1993. био је професор у богословији „Светог Арсенија“ у Сремским Карловцима.

— За Епископа далматинског изабран сам 1999. године и када сам дошао на ове просторе, затекао сам страшно стање. Многе наше цркве су биле девастиране, пуне шута и смећа, опогађене... И питао сам се како је могуће да се у хришћанској свету тако нешто деси. Али људско безумље је на сваком кораку показивало да шта је све способно.

На подручју које покрива Епархија далматинска, дакле од сплитске до задарске жупаније и све горе до Книна, било је у то време свега неколико свештеника и монаха. Епископ Фотије и садашњи Епископ горњокарловачки Герасим, који је тада био игуман манастира Крка, почели су полако да обнављају духовни живот на овим просторима, па 2001. године поново почине да ради и богословија „Света Три Јерарха“ у Крки, иначе најстарија у Србији, која је од 1995. године била у принудном егзилу – најпре на Дивчибарама а потом у Фочи.

— За протеклих десет година нешто смо учинили, не много, неовољно, али помак је ипак направљен. Обнављамо централне цркве по парохијама, како би људи могли да се окупљају, а важно је било и што је оживео рад Богословије, јер се показало да је веома значајна за останак нашег народа, како кажу људи: „...ако свештеници и деца могу да буду овде, можемо и ми...“ Чинимо доста и да се поправи положај наших цркава, манастира и црквених општина. Нажалост, и црквену имовину је задесила слична судбина као и имовину наших људи који су морали да напусте своје домове. Пуно је зато правних спорова, па чак имамо и апсурдан случај да нам се неко уселио у једну капелу. Доста је, дакле, још увек проблема, али се трудимо да наступамо јеванђеоски, да говоримо својим православним језиком и да истовремено не одступамо од наших светиња, према којима имамо обавезу да их чувамо и обнављамо – каже Епископ Фотије.

Њејово Преосвешћенство Епископ

Немаштина кочи

Невини су највише пострадали, а најмање су криви за све. Заиста би било неправедно да им се не омогући нормалан живот у својим кућама и на земљи на којој су вековима живели

■ **Има ли ипак позитивних помака на политичком плану?**

— Неовољних. Недавно су у манастиру Крупа били председници Тадић и Јосиповић и тај курс којим су они кренули, курс измирења, враћања поверења, дијалога... веома је позитиван. Но, тек ћемо бити сведоци тога да ли ће тај курс остати само декларативан, или ће заживети и на терену. Јер, и законски оквир је такође у основи добар, европски, али се он веома често не спроводи. Рецимо, јасно је прописано да ако у некој средини Срба има више од трећине, они би морали у том паритету бити заступљени у свим институцијама и јавним службама, али то није случај. Као што се не поштује ни право на двојезичне натписе... Нажалост, још постоје многе снаге и овде, али и у Србији, којима тренд нормализовања стања не одговара. Снаге су то које су највише и допринеле овој трагедији, које се хране сукобима, деобама, непријатељствима, антагонизмима... и тиме прикривају своје зле трагове.

■ **Каква је сада безбедносна ситуација у Епархији далматинској?**

— Больја је него што је била. Провокација и даље има, као и напада на наше објекте, попут недавне провале у дрнишку цркву, али је њихов број ипак мањи. И углавном до инцидена додази када се у медијима отворе нека осетљива питања, заштити ситуација, или када острашћене навијачке групе пожеле да мало дивљају. Али, генерално говорећи, клима је ипак боља. Наравно, не и добра, јер биће потребно још времена да се превладају остаци ратног наслеђа.

■ **Да ли сте задовољни динамиком повратка Срба?**

— Логично је и нормално очекивати да се људи врате својим кућама. Невини су највише пострадали, а најмање су криви за све. Заиста би било неправедно да им се не омогући нормалан живот у својим кућама и на земљи на којој су

РАЗГОВОР

далматински Г. Фошије

Повратак

вековима живели. И повратак је како-тако ишао негде до 2003. године, давао је наду. Међутим, онда је уследила стагнација, а посљедњих неколико година се чак поново сучевамо са одливом становништва. Напросто, људи су покушали овде да живе али нису успели и поново су напустили своја огњишта. Многе српске куће су обновљене и сада тако стоје, празне. Али то је и разумљиво, јер не може се само од те куће живети, мора бити и посла. Нужно је економски оживети ове крајеве, јер само тако можемо очекивати повратак и останак нашег рода. Повратници су сада углавном пензионери, који од те пензије и нешто мало земље око куће могу овде да живе. Али да се, рецимо, врати млади економиста или правник, прво би се сучио са проблемом запошљавања, не само зато што је Србин, већ зато што је економска ситуација на овом простору веома тешка.

■ И шта онда потенцијални повратници могу да очекују?

– У овом тренутку можда није лоше то што су се многи наши људи одлучили за то да буду „и тамо и овде“. Али, у perspectivevi ће ипак морати да се определе где ће живети. Наравно, за све нас би

било боље да се врате на ове просторе, али им се, понављам, за то морају створити економски услови. А то не може да се деси само од себе. Потребно је да се у решавање тог проблема укључе државне институције Републике Хрватске, као што је потребно преданије ангажовање наше матичне државе Србије. Нужно је да сви дају пуни допринос, јер ако се овако скрштених руку буде чекало, неће бити добро.

■ Колико је значајан предстојећи попис становништва?

– Изузетно. Према претходном попису из 2001. године, на територији далматинске Епархије живело је око 25.000 Срба, а пре рата их је било преко 100.000, вероватно и знатно више јер су се многи Срби, поготово у градовима, изјашњавали као Југословени. У сваком случају, на темељу тога колико нас има, односно колико ће нас према попису бити, црпеће се и сва наша даља права, од броја саборских заступника, до тога колики ће бити наш утицај на жупанијске и локалне власти, а то значи и колики ће бити наш утицај на динамику развоја ових крајева. Питање је, међутим, да ли ће наших људи, који живе „и тамо и овде“, препознati важност пописа, односно колико ће их доћи и отворено се изјаснiti да су Срби, да им је вера православна, и да још нису дигли руке од дедовине која су морали да напусте.

■ Шта на том плану Црква може да учини?

– Ми ћemo учинити све што можемо, у првом реду да информишемо народ о значају пописа. Свештеници и монаси ћe разговарати са својим парохијанима, како не би било збуњивања и подела приликом изјашњавања. Важно је пренети им и поруку да не треба да се пописа плаше, јер он није плод некаквог политикантства и партијашења, већ се ради о важном демократском чину који на известан начин опредељује и нашу будућност у наредних десет година.

■ У којој мери је за саму српску заједницу у Хрватској додатни проблем када се дешавају потреси у СПЦ, попут „случаја Артемије“?

– Ако је за утеху, тaj случај није имао нарочитог одјека код верника у нашим епархијама, али у Србији јесте, јер то што се догодило са некада владиком а сада монахом Артемијем многи, нажалост, нису добро разумели. А разлог за то је што не знају како Црква функционише и навијачки су се опредељивали: као, Артемије је жртва, сам против свих,

бранилац Косова и слично. Све то није тачно. Црква је потпуно човекољубиво поступала према њему, и то до крајњих граница. Е, када се даље више није могло, Црква је морала да реагује на начин на који то чини у оваквим случајевима. И не из мржње, већ напротив, да би се помогло и Артемију и његовим присталицама. Нажалост, сада поново чујемо да он без икаквих овлашћења наставља да рукополаже и постоји опасност да дође до раскола. Управо на то су и Сабор и Синод упозоравали, али Артемије је све време тврдио да није заговорник раскола, иако сада, у практици, све то оповргава. Ми се, наравно, молимо Богу да до раскола ипак не дође.

Повратак Срба и ЕУ

■ Какав је Ваш став према уласку Хрватске у ЕУ?

– Било би добро да Хрватска колико сутра уђе у Европску унију, већ и због тога што би се европски закони онда сигурно морали и примењивати. Тада не би нека решења, која постоје и начелно су демократска и позитивна, могла тек тако да остану „у ваздуху“ и да зависе од неког шалтерског службеника који данас још увек може да спроводи нека своја правила. Уз то, чини нам се да, са уласком Хрватске у ЕУ, не бисмо као Срби више били толико стигматизовани. За нас би то било добро и због решавања питања нашег статуса, наших права, повратка имовине...

■ У Хрватској се СПЦ суочила са проблемом агресивног наступа тзв. „хрватске православне заједнице“?

– Такве појаве, које су потпуно анахроне и вуку корене из вампирских дана усташке НДХ, потпуно су невероватне. При томе, ту иницијативу заговарају људи који су не само лаици, него нису ни православни, ни Срби, а своје идеје насађују на темеље које је поставио Анте Павелић. Као црква ми смо реаговали, ја сам писао и председнику Јосиповићу и премијерки Јадранки Косор, указујући на погубност таквог покрета. Јер, то је философија „тла и крви“, негирања једног народа, његове историје, његовог постојања уопште. Она је током Другог светског рата оставила трагичне последице и не можемо да верујемо да тако нешто поново може да оживи. И надамо се да неће, а у то нас уверава и председник Јосиповић, од кога смо добили одговор у којем нам отворено каже да држава Хрватска никада неће подржавати такве екстремистичке покрете и идеје из времена фашизма.

• Мирољуб Стјајић

Извор: Епархија далматинска

Представници свих парохија СПЦ у Канади, предвођени

Одржана 29. годишња скупштина

Средином фебруара у Хамилтону, Онтарио, Црквено школска општина Св. Николе у Бартон улици, угостила је 93 учесника 29. годишње Скупштине Епархије канадске. Представници свих парохија Српске Православне Цркве у овој земљи, од Атлантика до Пацифика, предвођени својим Архијерејем, Епископом канадским Г. Георгијем, током заседања донели су низ важних одлука везаних за живот Српске Цркве у Канади.

Ово, да сада највеће скупштинско окупљање, прошло је у изузетно пријатној радној атмосferи, а завршено је у недељу, 20. фебруара, Светом и свечаном Архијерејском Литургијом. Епископ канадски Г. Георгије служио је у препуном храму са 24 свештеника и два ђакона, уз одговарање хамилтонског хора „Стеван Мокрањац“ којем су, за ову прилику, помогали и преостали свештеници Епархије канадске. Била је то још једна молитвена потврда оствареног јединства у Српској Православној Цркви на овим просторима, након одлуке Светог Архијерејског Сабора о арондацији епархија и парохија у Северној и Јужној Америци.

Из рада скупштинских одбора издвајамо предлог Законодавног одбора да се усвоје предложене измене Статута Епархије канадске. Предлог је Скупштина једногласно усвојила, тако да је овај правни документ Епархије сада у потпуности усаглашен са новим Уставом Српске Православне Цркве у Северној и Јужној Америци. У раду Мисијског одбора доминирале су теме везане за рад доброволног фонда

„Свети цар Лазар“ преко којег се сваке године упућују знатна помоћ отаџбини. Издавачки одбор је донео програм рада епархијске издавачке куће „Источник“. Финансијски одбор је донео буџет Епархије за 2011. годину. Сви предлози одбора усвојени су у плenуму овогодишње Скупштине једногласно.

Учесници Скупштине изабрали су и састав новог Савета Епархије канадске. Потпредседник Савета је др Горан Поповић из хамилтонске цркве Св. Николе у Неш улици. Чланови Савета су: Недељко Петковић (Киченер), Џивко Видаковић (Мисисага), Благоје Савић (Киченер), Зоран Лазендић (Оквил), Зоран Ђурчин (Мисисага) и Франсоа Арсић (Монтреал). Почасни подпредседник Савета је Илија Ракановић (Кембриџ). Свештенички део Савета чине:protoјереј-ставрофор Првослав Пурић (Мисисага), protoјереј-ставрофор Војислав Павловић (Хамилтон), протонамесник mr Горан Гојковић (Ватерло), протонамесник Ђуро Самац (Хамилтон) и протонамесник Мирослав Ратковић (Виндзор).

Према речима учесника Скупштине, био је то до сада један од најбоље организованих скупова за шта се највише похвала упутило против Војиславу Павловићу пароху ове цркве, затим њеном дугогодишњем председнику Рајку Ђурђевићу и локалном Колу српских сестара. Прота Војислав Павловић одликован је напрсним крстом на Светој Литургији на крају скупштинског заседања.

• Јереј Милош Пурић

Резолуција

29. скупштина
СПЕ канадске,
одржане у цркви
Св. Оца Николаја,
Хамилтон
18 - 20. фебруара 2011.

Свештенство и делегати 29. Скупштине Епархије канадске, сабрани од 18. до 20. фебруара 2011. године под сводове храма Св. Оца Николаја, на улици Бартон у Хамилтону, а под омофором Архијата нашег, Господина Г. Георгија, с топлом благодарношћу Господу поздрављамо увођење у трон патријарха српских као 45. поглавара Српске Цркве Његове Светости Патријарха српског Господина Г. Иринеја.

Овом историјском догађају приодаје значај чињеница да је овај значимити чин обављен у Јерусалиму српском, Пећкој Патријаршији, чиме је, макар и за тренутак, просијала истину о Косову и Метохији као најсветијем делу српске земље. Обасјани том истином, свесни смо болне опомене да је, изван бодљикавом жицом опасаних зидова светиња српских, Косово и Метохија најтамнија мрља на савести Европе и света. У тој најмрачнијој тамници, у срцу Европе, а под патронатом њеним и тзв. светске заједнице, на најбруталнији начин спроводи се физички и духовни геноцид над српским народом, првенствено, а и другим неалбанским живљем.

Као духовна чеда Светога Саве, и деца свете земље косовске и метохијске, имамо свету обавезу да све срдно помажемо Српској Цркви и народу српском на Косову и Метохији. Ту свету дужност, помагања својих по роду и вери, морамо да осећамо према свима, ма где се наши угроже-

својим Епископом Г. Георијем, донели су низ важних одлука

ПШТИНА Епархије канадске

ни саплеменици налазили, а поготово на исконским и изворним српским територијама. Тиме и другима сведочи-мо светост своје вере и истину свог духовног бића.

Мукотрпна времена кроз која је наш народ прошао, и изазови пред којима стоји, треба да су нам на поуку да ћемо се на скученим својим животним просторима моћи одржати само правом вером у Бога и неговањем тајне живота. Стога свесрдно молимо све оне на које се наше молбе односити могу – на српску младост, првенствено – да се врати коренима својим, да се жене и удају и децу рађају. Света мајка наша, Црква српска, увек је материјски водила бригу о моралном здрављу народа нашег. Зато апелујемо на све из рода нашег да прихвате и негују породичне вредности од Бога нам дате на којима смо до сада опстајали и били народ достојан пошто-вања. Поздрављамо напоре здравих српских снага – у Србији пре свега – и подржавамо их у њиховим напорима да се изборе за место српским породичним вредностама унутар српског друштва.

Са дубоком забринутотошћу пратимо збињања у нашој Цркви. Видимо да исте оне мрачне сile које су скресале и скучиле српски животни простор и великим нас пониженијима подвргле, сада немилосрдно насрђу на намучену Цркву нашу у настојању да разбију њено саборно јединство. Зато усрдно молимо духовне вође наше да се, руковођени мудрошћу предака наших, не поводе разлозима и аргументима царства земаљскога, да се уздржи од било

каквих исхитрених и самовољних корака и опита. Од њих очекујемо да нам буду узорима у поштовању и следовању црквеног реда и поретка и повиновању саборским одлукама. Налазимо да у великој башти народа Божијих има места и за српску богослужбену традицију и праксу. Зато подржавамо нашег Архијереја, Господина Г. Георгија у његовим напорима на очувању богослужбеног поретка.

Не залажемо се за то да се наша Црква затвори у себе и изолује, али исто тако, осећамо се обавезним да позовемо на будност и пажњу да се у међурелигијским и екуменским сусретањима не прелазе мере и границе од Отаца нам установљене, а нарочито да се црквена начала и свети канони не преће небрегавају. Позивамо архијереје наше да не сметну с ума да су најпре послани „изгубљеним овцама дома Израиљева“, и тражимо да буду пастири свога стада – стада које је вековима напасано на светосавском и лазаревском завету и оданости српској црквеној традицији и националном предању. Зато позивамо једном на поштовање саборски донесених одлука и, заједно са нашим Владиком, подстицани и руковођени њиме, пружамо своју пуну и безрезервну подршку Светом Архијерејском Сабору у решавању свих питања – од одлуке о једнообразности богослужбеног поретка у Српској Цркви, преко апела да се не трчи у екуменске воде европског интеграција, до одлуке о разрешењу кризе у Епархији рашко-призренској. Поводом свих ових питања позивамо вернике да се уздржавају

од својих коментара којима само расплемсавају страсти и тражимо да сопствена мерила вредности подреде мерилима Цркве, да се окрену путу смирења које могу наћи само у окриљу своје Српске, светосавске Цркве, дакле, у поштовању њених саборских одлука.

Престављањем блаженопочившег Митрополита Христофора остали смо осиромашени за једно велико црквено искуство и сигурну руку у вођењу дела Српске цркве на овим просторима. Утеха нам је и охрабрење у спремности Патријарха нашег да нам, у својству местобљуститеља трона Митрополита чикашко-либертивилског, притечне у помоћ и да мудрошћу својом и искуством надомести наш велики губитак, чиме духовни отац наш на најбољи начин потврђује и чува јединство наше вере и Цркве широм васељене.

Завршавајући рад овог нашег скупа, благодаримо првенствено Богу што смо доживели да у братској љубави будемо уједињени у до сада бројчано највећем сазиву ове скупштине. Искazuјемо најискренију захвалност домаћи-ним, црквеној заједници Светог оца Николаја у Хамилтону – од служитеља олтара, преко председника и учесника у раду овог скупа, до вредних чланица Кола сестара и браће која су у свим ситницама везаним за организацију овог саборавања, у сваком тренутку здушно били на располагању. Својим трудом и показаном љубављу посведочили су да је некад распарани хитон Светог Саве поново објединио све српске вернике на овом простору у једну и јединствену Српску православну Епархију канадску.

Пајариски симпозион ћосвећен свештоошачком учењу

Измирење Бога и човека

Православно богословско друштво „Отац Георгије Флоровски“ (The Fr. Georges Florovsky Orthodox Christian Theological Society), које делује у оквиру Принстонског Универзитета (Princeton University), организовало је свој први годишњи патристички симпозион 11. и 12. фебруара у Принстону (САД, држава Њу Џерси), са темом „О крсном дрвету: Светоотачко учење о искуплењу“ (“On the Tree of the Cross: The Patristic Doctrine of Atonement”).

Надахнуто активистима и делом еминентног православног богослова и свештенослужитеља Георгија Флоровског, друштво које носи његово име одлучило се да овогодишњи скуп посвети светоотачком учењу о искуплењу. Директна инспирација нађена је у делимично објављеном рукопису о. Георгија, „О крсном дрвету – православно учење о искуплењу“, који се у оквиру његове заоставштине чува у централној библиотеци Принстонског Универзитета.

Искуплење је Христова делатност на измирењу Бога и човека. Тумачење искуплења је у западном систематском богословљу тема раздора и постоје разне, међусобно конкурентне теорије које покушавају да објасне Христово избављење људског рода од праведног Божјег суда, нарочито страдањем и крсном смрћу.

Ове теорије су углавном одсутне у делима Светих Отаца. Међутим, као што је о. Георгије Флоровски писао, „искупујућа смрт је крајња сврха Оваплоћења“. Шта је онда особено православно схватање искуплења, на начин како је формулисано код раних Отаца Цркве?

Скоро 170 свештеника, богослова, студената, стручњака и лика, окутило се да проучи ово питање и да чује осам уважених православних богослова. Још 65 учесника из целог света присуствовало је захваљујући видео преносу уживо путем интернета. Свако од предавања било је фокусирано на одређеног Оца Цркве или, пак, на свете списе: Нови Завет

Осмаштији предавачи (с лева надесно): о. Џон Макгакин, проф. др Џорџ Парсениос, др Маркус Плесшег, Мешју Џ. Бејкер, о. Џорџ Драгас, др Алексис Торенс и јеромонах др Иринеј Стингберг.

(проф. др Џорџ Парсениос), Св. Иринеја Лионског (о. Џон Бер), Св. Атанасија Александријског (о. Џорџ Драгас), Св. Григорија Богослова (о. Џон Антони Макгакин), грчке аскетске Оце (др Алексис Торенс), православно богослужење (јрм. др Иринеј Стингберг), као и дело о. Георгија Флоровског (Метју Бејкер).

Неколико аспекта се искристилисало у току дискусија после сваког предавања и у оквиру завршне дискусије, којом је председавао др Маркус Плестед.

Право, Свети Оци гледају на Христово спасењско дело као на једну организку целину – Оваплоћење, Распеће, Вакресење, Вазнесење и слање Светога Духа да установи Цркву. Наше искуплење није одређено само једним, засебним догађајем.

Друго, иако напред речено стоји, Христова смрт на крсту и даље заузима централно место у православном богословљу. Као што Св. Григорије Богослов вели, „неопходан је Оваплоћени Бог, Бог осуђен на смрт, како би сми живели“.

Треће, ми кушамо искупујућу силу крста кроз литургијски живот и духовни подвиг. Кроз крштење, умиремо и

васкрсавамо са Христом. У евхаристији, причешћујемо се ради опроштења грехова. И, коначно, кроз аскетски подвиг умирања за сопствене жеље, улазимо у истинско јединство са Богом. Ова светотајинска и подвигничка реалност је од суштинског значаја.

На крају, неколико речи о организатору. Православно богословско друштво „О. Георгије Флоровски“ је удружење постдипломаца на Принстонском Универзитету, које је истовремено отворено и за све заинтересоване изван Универзитета и изван САД. Његов циљ је промовисање проучавања живота и дела Г. Флоровског, као и изучавања православног богословља у контексту Флоровског нагласка на повратку светоотачким коренима Православља. Друштво ће одржати свој други патристички симпозион следеће године, 10. и 11. фебруара 2012. године, са темом из области светоотачког учења о Цркви. Више информација о друштву и симпозиону доступно је на www.princeton.edu/~florov и www.facebook.com/florovsky.

• Серафим Данкерш

• (превод: Небојша Станковић)

О. Џон Бер (John Behr), декан богословије св. Владимира у Њујорку, држи предавање у оквиру првог годишњег пајариског симпозијума у Принстону (САД).

ДОГАЂАЈ

Умировљени Епископ захумско-херцеговачки др Атанасије (Јевшић) одржао серију предавања на Православном богословском факултету БУ

Умировљени Епископ захумско-херцеговачки др Атанасије (Јевшић), један од најомиљенијих професора у историји Богословског факултета у Београду, од 24. фебруара до 4. марта одржао је предавања о Светим Оцима: Светом Фотију Цариградском, Светом Симеону Новом Богослову, Светом Николи Кавасили и Светом Григорију Палами, који су живели од осмог до четрнаестог века. Предавања су одржана у Великом амфитеатру у организацији Катедре за патрологију Православног богословског факултета Београдског универзитета.

Ова предавања су одавно најављивана и жељено очекивана. Иако је он пре више година отишао са Богословског факултета, име Епископа Атанасија свакодневно се помиње међу наставницима и студентима. Помињу га због његових књига и радова по часописима које студенти и професори користе у настави, а још више због живог памћења времена када је он предавао на овом факултету, о чему сведоче бројне анегдоте и сећања. А предавао је предмете патрологију и историју. Његова предавања још се памте по стручности, занимљивости, начину преношења знања, и посебно по предавачкој непосредности.

Већ првога дана, у четвртак, 24. фебруара, Велики амфитеатар са галеријом био је пун пре него што је Владика Атанасије стао за катедру. Дошли су студенти свих година, не због тога што ускоро морају да полажу патрологију, него, пре свега, да виде и чују Владику Атанасија. Било је доста и професора Богословског факултета, али и бивших студената који су искористили прилику да још једном виде и чују свог омиљеног предавача. Било је и поштоваља Владику Атанасија који нису студирали теологију.

Тачно у десет часова 24. фебруара Владика Атанасије се појавио у амфитеатру у пратњи свога наследника на факултету, Епископа западно-америчког доцента др Максима (Васиљевића)

Фотографије - Јово Бајић

Сабеседништво са Светим Оцима

који такође предаје патрологију. Епископ Максим поздравио је присутне у име Његовог преосвештенства Епископа бачког др Иринеја (Буловића), декана Богословског факултета, а онда је, између осталог, рекао:

„Као што вам је познато, Владика Атанасије је као вишедеценијски професор патрологије и историје на овом факултету написао изузетно много студија о Светим Оцима, чије нам је текстове даровао у преводу и изузетним тумачењима, и учинио не само ову катедру него и целокупну српску теологију познатом и уваженом у свету. То је не само зато што Епископ Атанасије зна о Светим Оцима као ретко ко, него и зато што их познаје као ретко ко. Они су за

њега, а тако треба да буде и за нас, савременици и саговорници.“

Владика Атанасије је говорио о Светом Фотију Цариградском, о његовом животу, теолошкој мисли, његовом значају за Словене па и за нас Србе. Ређали су се подаци, цитати. Млади студенти који су га први слушали уверили су се колико је велико његово знање, како влада класичним и живим језицима, колико познаје изворе и литературу, па чак и ону најновију. При томе је студентима делио савете, међу којима је и онај како је важно да уче класичне језике, а посебно грчки и да сами користе прворазредне изворе. Текло је непосредно казивање, какво до тада нису чули, које се уливало у уши и срце. После предавања уследила су питања и одговори.

На крају предавања поновило се оно што се понављало док је Владика Атанасије био професор на овоме факултету. Потпуно се топила она психолошка баријера између професора и студената. Студенти се нису разилазили, сви су га чекали да прође поред њих, да му поставе понеко питање, да прозборе са њим коју реч. Такав разговор и дружење наставило се и у холу факултета, око Владике Атанасија формирао се круг слушалаца и разговор је још потрајао.

Такве сцене поновиле су се и у петак 25. фебруара, када је Владика Атанасије говорио о Светом Симеону Новом Богослову, затим у понедељак 28. фебруара када је одржао предавање о Светом Николи Кавасили. Тако је било и на четвртом предавању у уторак 1. марта када је Епископ Атанасије одржао предавање о Светом Григорију Палами.

У понедељак 28. фебруара предавање Владике Атанасија о Светом Николи Кавасили, поред Епископа Максима, који је био стални домаћин, пратили су још и Епископ бачки др Иринеј Буловић, декан Богословског факултета, и Епископ рашко-призренски Теодосије. Епископ Иринеј био је и на последњем предавању, у уторак 1. марта.

• Ј. Бајић

Хришћански етос

Презвитер др Оливер Суботић је читаоцима *Православља* познат кроз текстове које је објављивао у нашем листу на тему односа Цркве и глобализације, информационо-комуникационих технологија и мас-медија. Припада млађој генерацији српских свештеника са образовним профилом који обухвата теолошке, информатичке и социолошке науке. Поред парохијске службе при храму Вазнесења Господњег у Жаркову, уредник је *Православног мисионара*, званичног мисионарског гласила за младе, управник *Центара за ћроување и ући-штребу савремених штехнологија* и стручни саветник при *Одбору за верску наставу* Архиепископије београдско-карловачке. Разговарамо о темама из његовог стручног домена.

■ Пред којим се изазовима глобализације налазе чланови Православне Цркве у савременом свету и каква решења постоје за мисију Цркве?

Глобализација је у јаком смислу процес који настаје после Другог светског рата под утицајем формирања великих војно-политичких блокова, економских савеза, широком употребом интерkontиненталних транспортних средстава и развојем информационо-комуникационих технологија. Сматрам да је кључни глобализациони изазов за Цркву временско-просторна компресија, која се односи на превазилажење просторних дистанци и изражена мобилност људи, као и свеопште учешће у сferи глобалних комуникација. И други изазови, попут културне хомогенизације, транстериторијалности и слабљења суверенитета националних држава су важни, али су у неком виду постојали и у претходним историјским епохама, док је временско просторна компресија *par excellence* глобализациони феномен. Ови феномени несумњиво отварају нове могућности за мисију Цркве, али упоредо стварају и нове проблеме.

■ Како се дефинише црквени однос према аспектима глобализације који су неспориви са подвигничко-литургијским етосом Цркве?

Претпостављам да сте мислили на феномене вредносног релативизма, хедонизма и нехуманог израђивања сиромашних земаља од стране мултинационалних компанија? У том погледу нема потребе тражити неко посебно решење већ треба дати јасан и недво-

смислен негативан став, по могућству узваничној социјалној концепцији. Велики проблем представља и глобални потрошачки етос, који је само споља гледано вредносно неутралан. Тај етос покушава да под своју логику сведе чак и духовни живот – колико само верника данас долази у храмове да би „задовољили духовне потребе“, а не да би остварили свој идентитет у Христу? Или се срећу са свештеником само за „водице“ и сличне требе? А то је ништа друго до верна пројекција потрошачког менталитета на црквени живот који на тај начин поприма сервисни карактер. Такво стање на дужи рок је веома штетно и захтева озбиљну критичку опсервацију.

али искуство тог живота се стиче непосредно. Стога виртуелни простор треба јасно одвојити од реалног живота конкретне литургијске заједнице којој одређени хришћанин припада. Форсирање концепта тзв. „електронске Цркве“ који пропагирају неки модернистички кругови да би задобили што више младих је огроман промашај јер заводи људе од основног циља који је сједињење са Христом и активно учешће у животу Цркве.

■ Колико је примамљив електронски дневник, блог за хришћански ритам живота?

Лично поседујем електронску презентацију организовану у виду блога (на адреси www.covekitehnologija.com) на којој повремено објављујем своје чланке, предавања, мишљења о одређеним темама. У том смислу сматрам да форма блога може бити веома корисна за православне теологе који повремено треба да објављују своје мисионарске текстове. Свакако да се блог може искористити и за опсервације актуелних тема хришћанског живота које би биле поучне за друге хришћане.

■ Да ли Црква треба да користи Фејсбук социјалну мрежу и да ли је она погодна за пренос црквених порука и међуцрквену комуникацију?

Лично нисам склон овој нити сличним социјалним мрежама, из више разлога. Први је чињеница да је реч о пројекту који је у рукама једне корпорације, што ће рећи да она одређује не само садашњи изглед, правила, концепт... већ и будући развој. Да ли ћемо већ сутра поред Фејсбук профила имати, рецимо, рекламине банере на чији садржај не можемо утицати? То нико не може гарантовати. Друго, постоји и проблем креативности и површности комуникације с обзиром да се спроводи на уско конципиран начин који је творац мреже предефинисао. Треће, постоји проблем аутентичности – свако може под произвольним именом да отвори налог на Фејсбук. Посебан проблем је парадокс повећања асоцијалности чланова социјалних мрежа, који се односи на истовремено приближавање људи који су просторно удаљени, а фактичко отуђење од оних који су у најнепосреднијој близини. Видећемо шта ће време показати у том погледу, али ми се чини да концепт социјалног

Обичајност или духовност

Колико само верника данас долази у храмове да би „задовољили духовне потребе“, а не да би остварили свој идентитет у Христу? Или се срећу са свештеником само за „водице“ и сличне требе? А то је ништа друго до верна пројекција потрошачког менталитета на црквени живот који на тај начин поприма сервисни карактер. Такво стање на дужи рок је веома штетно и захтева озбиљну критичку опсервацију.

■ На који начин се СПЦ одупире моделу тоталне културне унификације?

Она то чини самим својим бићем. Сетимо се да у историјском смислу Источна Црква никада није имала искушење културне унификације унутар свог организма, што се поготово види у погледу језика богослужења и културних особености сваке помесне Цркве. Наше крсне славе и хришћански обичаји су још једна потврда културне особености једне помесне Православне Цркве. Једино што је међу помесним Црквама на глобалном нивоу у неку руку „унификовано“ јесте исповедање вере – један Господ, једна вера (Еф. 4, 5).

■ Може ли се литургијски доживљај поделити и у интернет простору, под условом да поуздано знамо да припада Цркви?

Литургијски доживљај се у виртуелном простору може само делимично пренети из једног једноставног разлога: човек се не може „виртуелно“ причести. Интернет може помоћи да људе информишемо о литургијском животу,

РАЗГОВОР

Оливером Субошићем

у доба Фејсбука

Литургијски доживљај се у виртуелном простору може само делимично пренети из једног једноставног разлога: човек се не може „виртуелно“ причестити. Виртуелни простор треба јасно одвојити од реалног живота конкретне литургијске заједнице којој одређени хришћанин припада

јалних мрежа већ сада има много недостатака.

■ Како апеловати на хришћанску одговорност младих који се све више одлучују да буду отуђени актери виртуелних интернет сабрања, него активни литургијски чланови Цркве?

Једино развијањем здраве литургијске свести. Свештеници су прва и најважнија карика – Христос је тај који призива људе, а ми свештеници морамо да им пружимо све од себе да у подвигничко-литургијском животу своје Цркве осете „Очев дом“ и пронађу свој идентитет. Ту имам и лично искуство – Господу сам благодаран што ми је у почетку хришћанског живота послao изузетног духовника у личности о. Бранка (данас архимандрита Нектарија) Татарина. Друга важна карика су вероучитељи који имају огромну мисију да својим ученицима не пренесе само знање већ и један здрав однос према литургијском животу. Веронаука је велика шанса за нашу Цркву да младима пренесе аутентичан хришћански доживљај. Зато је важно да вероучитељ са ученицима, поред радна на часу, заједно буде у храму на молитви и на причешћу. А тек потом да оствари и неки вид електронске комуникације са њима, тиме се посредно даје до знања да је непосредан физички контакт незамениљив. И трећа важна карика јесу академске богословске установе које формирају свештенике и вероучитеље. Овде опет имам лично искуство у погледу огромног значаја Православног богословског факултета у Београду за сопствено теолошко образовање.

■ Можете ли нам изнети податке колико грађана Србије учествује у интернет комуникацији, а колико верника активно приступа савременим информационим технологијама?

Према прошлогодишњим истраживањима употребе информационо-комуникационих технологија које је спровео Републички завод за статистику, само половина домаћинства Србије је поседовало рачунар, а четрдесет посто интернет прикључак. Свакако да је тако мали проценат условљен факторима различите врсте: вишегодишњом тешком економском ситуацијом у нашој земљи, старошћу нације (највећи број корисника интернета увек су млади људи), неадекватном институционалном подршком информатичком сектору. А што се тиче броја православних хришћана који су активни на интернету, субјек-

тиван утисак је да он у потпуности зависи од старосне доби: млади су потпуно активни, а старији готово неактивни.

■ СПЦ је аргументовано критиковала тзв. „чиповање Србије“, односно пројекат увођења биометријских система идентификације за све грађане, што је нашло и на подршку светских организација које се боре за право на приватност уз нескривено одушевљење што се српски народ, толико медијски оцрњен задњих година, бори са својом Црквом за своја електронска права. Зашто је опасан тзв. „информациони тоталитаризам“?

Не можемо говорити о тоталитаризму у историјском, правно-политичком смислу који је дефинисан помоћу тачно одређених друштвених параметара, али можемо у смислу тоталног покривања информационог спектра у једном друштву, било да је реч о тоталном електронском надзору популације, контроли над мас-медијском сфером или њиховој комбинацији. Биометријски системи које сте поменули су само једна карика у сложеном ланцу. Друштво под надзором не рађа слободне људе, већ конформисте и ту је основна опасност која се тиче слободе и дигнитета личности и могућности њене спонтане делатности у друштву.

■ Познато је да је СПЦ Жичким апелом актуелизовала питање заштите приватности и дигнитета грађана Србије у контексту биометријских система идентификације. Да ли су ови закључци и данас актуелни и колико су утицали на недоумице верника и осталих грађана?

Закључци који су пре шест година донети у Жичи су и дан-данас актуелни уколико се контекстуализују. Велика Британија је, рецимо, пре неколико месеци после вишегодишњих дебата, притиска једног дела академске заједнице и невладиног сектора потпуно укинула биометријске личне карте и централну базу биометријских података, иако је то био пројекат који је лабуристичка влада годинама здушно пропагирала. Немачка је такође укинула обавезно узимање биометрије од грађана још пре три године. У Србији је стање у том погледу неодређено – СПЦ јесте извојевала једну важну битку на пољу приватности, али је свест о значају приватности међу нашим грађанима на веома ниском нивоу. Мишљења међу верницима се, нажалост, често крећу између два екстремна пола: један је површна релативизација значаја борбе за приватност, а други је подизање претеране панике без тревзеног промишљања.

■ Може ли се подвучи јасна граница када „електронска демократија“ престаје да буде један од саставних компонента информационог друштва, а када угрожава слободу и критичку мисао у технолошкој цивилизацији?

Мера је положај човека – уколико је он скрајнут, подређен неком безличном циљу или му се намеће неко технолошко решење, онда се налазимо на клизавом терену, ма чиме се исти правдао. Информационо друштво данашњице у великој мери постаје информационо-контролисано друштво под утицајем некритичког модернизма, процеса релативизације приватности, наметањем културе безбедности у императивном смислу, дехуманизоване рационализације и оним што неки аутори називају доктрином

важна питања у широј јавности. Проблематиком афирмације и заштите приватности примарно и треба да се баве таква удружења и академска заједница, док је Црква ту да пружи подршку.

■ При Архиепископији београдско-карловачкој постоји Центар за проучавање и употребу савремених технологија, који је јединствен у православном свету. Које су досадашње заслуге овог Центра? Многи су били затечени авангардним покретањем овог питања.

Чланови поменутог Центра су у протекле три године били активни на више поља. Поменућу само најважније: учешће у великом броју стручних склопова на тему употребе информационо-комуникационих технологија, стратегија сигурности и безбедности информација у савременом друштву, ангажовање у Радној групи за Ћирилични интернет домен Србије, израде критичких опсервација у погледу предлога неких законских решења. Посебан куриозитет је што су наши стручни сарадници ангажовани на потпуно добровољној основи.

■ На који начин Црква може да утиче на почетак преобрађаја Србије у институционалном погледу подсећајући на етос жртве за другог који је вечити одговор хришћанина на изазове времена? Како у потрошачкој цивилизацији крањег индивидуализма афирмисати видовдански етос?

О томе сам говорио пре две године на отварању Видовданског сабора на Љубићу. Глобално потрошачко друштво нас моделује као људе са својим потребама, материјалним и духовним, које је потребно задовољити, док се наш ближњи у тој поставци слабо примећује. Хришћанство, са друге стране, говори о ближњем као кључној шанси за спасење. Конкретан пример: свако од нас ће током седмице наћи на макар једног човека у оскудици, материјалној или духовној. Потрошачка свест ће поћи од тога да је то његов проблем, или у најбољем случају, да има неко други ко брине за социјално угрожене слојеве становништва. За хришћанску свест, међутим, тај човек је онај за кога ће се дати одговор на Страшном Суду и одмах се поставља питање шта смо учинили да га нахранимо, оденемо, заштитимо или макар утешимо. Зaborавите велике институционалне „пројекте“ ако на микросоцијалном плану не изведемо ову кључну трансформацију на плану свести српског народа који се у највећем проценту сматра православним. То је видовдански етос у времену глобализације – етос појртвованости за ближњег у свакој животној ситуацији. Тај етос је гарант нашег опстанка овде, али и путоказ за живот вечни.

● Славица Лазић

Фејсбук и Црква

Лично нисам склон овој нити сличним социјалним мрежама, из више разлога. Први је чињеница да је реч о пројекту који је у рукама једне корпорације, што ће рећи да она одређује не само садашњи изглед, правила, концепт... већ и будући развој. Друго, постоји и проблем креативности и површинскије комуникације с обзиром да се спроводи на уску концепцију начин који је творац мреже предефинисао. Треће, постоји проблем аутентичности – свако може под произвољним именом да отвори налог на Фејсбуку. Посебан проблем је парадокс повећања асоцијалности чланова социјалних мрежа.

„финансалног детерминизма“, која се ослања искључиво на смањење трошкова. Потребно је вратити човеку место које му припада, а то није једноставан задатак, захтева мобилизацију свих мислених капацитета једног друштва.

■ Црква је преузела цивилизацијску одговорност и покренула питање друштвене одговорности осталих институција и академске заједнице. Да ли је за проширивање базе података у Србији потребна масовна сагласност грађана, отварање јавне дебате и дискусија, обзиром да се планирају масовне централизоване базе података у будућности?

Јавна дебата у погледу питања која сте навели је свакако потребна и логично је да постоји у свим савременим друштвима која негују права и слободе грађана. У Србији та јавна дебата још увек није на задовољавајућем нивоу, али је приметно да се појављује све више припадника академске заједнице који препознају важност ове проблематике. Није наодмет поменути и огроман значај формирања *Покрета за електиронску приватност*, који води познати информатички стручњак Александар Арсенин. Та грађанска иницијатива је покренула нека

ДОГАЂАЈ

Двесетоја Духовна шрибина на Вождовцу

Православна вера – једни смишој живота

У понедељак 28. фебруара одржана је јубиларна двестота Духовна трибина у Свечаној сали Општине Вождовац. Духовне разговоре скоро пуних девет година организују храм Светог Великомученика Трифуна на Топчидерском гробљу и протојереј-ставрофор Дејан Дејановић, старшина ове цркве. На свечаности поводом овог јубилеја, бројним поштоваоцима ових духовних збиња говорио је Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије и између осталог нагласио да је отац Дејан започео организовање трибине са благословом почившег Патријарха Павла. „Отац Дејан пројављује светлост Христову и помаже да се глас Христов увек чује“ – рекао је том приликом Вл. Атанасије.

Поводом овог значајног јубилеја отац Дејан Дејановић нам је рекао да је срећан и благодаран Господу што је дочекао двестоту духовну трибину. Захвалио се бројном народу који долази и подржава Духовне разговоре, јер „захваљујући њему ми ћемо наставити да организујемо ове трибине. Благодаран сам и предавачима који су учествовали. Нарочиту захвалност дугујем брату Миодрагу Маричићу који зове предаваче и обавештава вернике о предавањима. Од свих нас он се највише труди“ – рекао је прота Дејан и истакао да су трибине почеле са радом 10. априла 2002. г. На питање како се уопште дошло на идеју да се на овакав начин остварује контакт са верним, али и онима који то нису или су на путу да то постану, рекао нам је да су свештеници цркве Св. Трифуна приметили како се при одржавању духовних трибине у другим храмовима народ радо и у великом броју одазива: „Такав начин обраћања и мисионарења учинио нам се погодним јер посетиоци, слушајући предаваче, имају прилику да их допуне својим питањима, коментарима и искуствима“. Важан је непосредан контакт између предавача и публике, нагласио је прота Дејан, чији свештенички стаж и искуство духовника прелази, у годинама, бројку од пола века! Бројна су његова духовна

Смишој живота

„Својевремено је Св. Јован Кроштански на питање шта је човеку најпотребније рекао следеће: „Човековом животу треба вратити садржај, људима треба вратити изгубљени смисло живота“. Нема сумње да је света вера православна тај прави једини и незаменљиви смисло живота.“

што је важно је чињеница да су посетиоци трибина, у највећем броју, млади људи. „Млади представљају главну снагу и драго нам је што нас подржавају у великом броју. Они желе истински и ближе да упознају нашу веру. Неки од њих су крштени као одрасли људи. Траже да сазнају суштину Православља. Вера је животни стаж, уверење које живот регулише“ – причао нам је прота.

Од првог јула 1988. године прата је старшина храма Св. Великомученика Трифуна. Невелика црква на Топчидерском гробљу нема своју парохију, али зато има богатији литургијски живот од већине београдских храмова.

„Првих неколико година на Литургију нико није долазио. Људи уђу у цркву, помоле се Богу, купе свеће, али се не задржавају“ – прича прота Дејан. „Протиница Ирина Војводић је пре осамнаест година, када је била труда са првим дететом, била прва особа која је отпратила целу Литургију. На дан Св. Трифуна венчала се са свештеником Василијем Војводићем и

зато јој се свидео овај храм. Затим су дошли њихови кумови, пријатељи, познаци и тако у круг. Данас, хвала Богу, црква је стално пунा иако нема своју парохију. Сваке недеље и заповедног празника служимо Свету Литургију као и остали храмови. Поред наведених дана, Литургију служимо и суботом. Нарочито прослављамо руске и наше светитеље... Одрастао сам у Руској цркви и прислуживао тамо за време студија. Тако сам упознао богатство њихове духовности... Желели смо да и наше вернике упознајмо са неисцрпним богатством руског православља“ – каже прота Дејан. Но, за топлину и љубав којом одише храм Св. Великомученика Трифуна, поред оца Дејана, „одговорни“ су, како он сам наглашава, и јереј Василије Војводић, секретар ПБФ-а и отац десеторо деце, ћакон др Петар Дабић, кардиолог у КБЦ Драгиша Мишовић и ипоћакон Андреј Тарајев.

● Марина Марин

Протојереј-ставрофор Дејан Дејановић, Викар АЕМ Патријарха српског Епископ хвостански Г. Атанасије, председник СО Вождовац др Драган Вуканић

чеда, много је драгих особа обележило његов досадашњи живот. Кроз гимназију, било је то учење и дружење са Бориславом Пекићем и глумцем Стеваном Аранђеловићем, а на факултету са Мирославом Гавриловићем (Патријархом српским Иринејем). Наставивши причу о духовним трибинама, запитали смо чија су гостовања обележила и дала посебну драк овим разговорима, с обзиром на чињеницу да је велики број архијереја, свештеника, теолога, монаха, историчара, уметника, људи најразличитијих профила, сабеседило са поклоницима. „Неки предавачи су учествовали једном, а неки више пута“ – рекао нам је отац Дејан. „До сада их је било око стотинак. Мати Макарија, игуманија манастира Соколице, академик Владета Јеротић и о. Милорад Голијан су били посебно занимљиви због начина и ширине излагања, изношења својих мишљења и ставова и, наравно, због огромне посвећености и одушевљења које су изазвали код публике“. Оно

БОГОСЛОВЉЕ

Духовна клима са почетка хришћанске ере обележена је снажним превирањима у областима које представљају колевку хришћанства, нарочито у подручју источног Медитерана и централног Оријента. Хришћанство је било део разноликог исхочњачкој таласа. Унутар тог таласа истакнуто место заузима веома сложени покрет познат као *їносицизам*. Он је наследио други период јелинске културе и тежњу ка егзистенцијалном (ре) интерпретирању митова. Представљао је, истовремено, терминолошког наследника бројних религија *мисшерија*. Основни идеолошки концепт гностицизма је у себи садржао елементе радикалног дуализма и префињеног монизма. Кључни термини овог покрета били су: *їносис* (знање, пре свега религијско-мистично); *мисшерион* (мистерија или тајна којом човек, углавном путем различитих степена иницијације, досеже *їносис*); *Лојос* (Реч) и *Софија* (Премудрост) као средства божанског посредовања *їносиса*.

Наведени термини били су значајни термини хришћанског учења. Термин *їносис* није нарочито присутан у Новом Завету, али се имплицитно подразумевао у осталим терминима повезаним са Христом као *Лојосом* (Речју) и *Премудрошћу* (*Софијом*) Божијом (Јн. 1, 1-18; Јевр. 4, 12.13; Фил. 2, 5; Кол. 1, 15-25 и даље; 1Кор. 1, 23; 2Кор. 4, 5; Гал. 3, 1; Јн 1, 1), и *штајном* (*мисшерион*) Христовом као *штајном* новог света (1Тим 3, 16; уп. Кол. 2, 24-27).

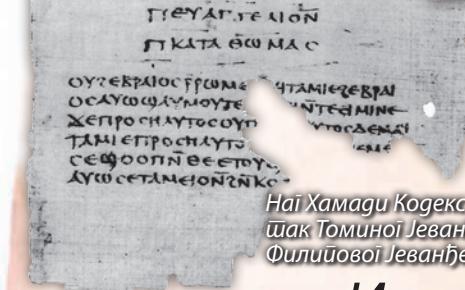
Гностицизам и рано хришћанство

Није чудно, стога, што су многи гностици били фасцинирани хришћанством, што су гностичке заједнице осниваве где год и цркве, нити то што је гностицизам снажан замах добио управо појавом хришћанства. Гностици су добро познавали древне религије и њихова мистеријско-егзистенцијална тумачења. У хришћанству су препознали испуњење егзистенцијалне тежње додаташњих религија. И не само то, него су се сусрели и са ученијем о личној Речи и Мудrosti Божијој. Еванђелска персонификација отварала је пут личном односу са врховном реалношћу, односно са Богом. Тај однос и сједињење, названи *штајна сјасења*, били су основна тежња гностика. Христос Новога Завета се, ипак, није уклапао у гностички систем. Био је превише „*брзиман*”, превише „*шеле-сан*” – прави човек. Штавише, Он је волео човештво и није текио да га се ослободи како би ослободио искру божанског из тамнице људског. Тврдио је да је дошао да спасе целог човека, да му као целовитом бићу омогући вечно живот у заједници са Богом. Христос није умро на крсту да би се ослободио *шела*, него је Вајсрао у

Повез *Наг Хамади Кодекс I*

Наг Хамади Кодекс I, лист 51 – завршак Томиној Јеванђеља и йоначешак Филијовој Јеванђеља

Изазов *їносицизма*

СПИСИ ИЗ

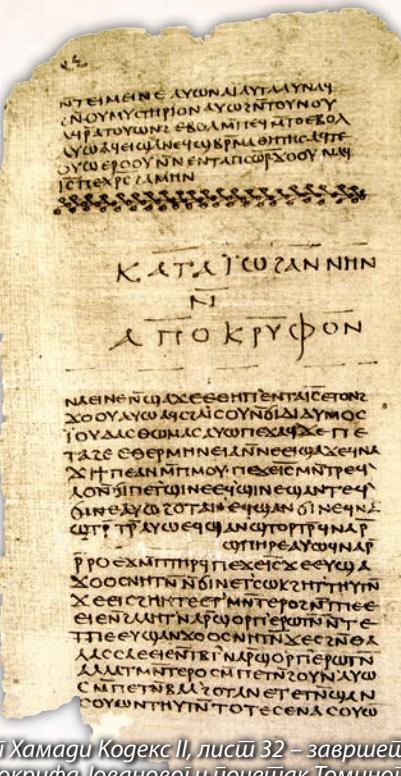
У Наг Хамадију је 1945. године откривена богата библиотека, чији су најзначајнији садржај гностичко-хришћански текстови. Неки од њих наводе Христове изреке веома блиске новозаветним текстовима, али уз њих доносе друге које су потпуно независне или супротне новозаветном хришћанству

телу како би потврдио његову вредност и дао му вечношт.

Тако нешто је за гностике било незамисливо. Проблем је, према гностицима, био у томе што представници главне струје хришћанства нису разумели истинско Христово учење. Оно је остало тајно чак и за већи део његових блиских ученика. Ретки појединци били су обасјани божанском светлошћу Његовог учења и постали носиоци тајног знања. То су пренели другима, такође,

изабранима... Тако су, између 140. и 200. год. хр. ере, настала знаменита *їносичка еванђеља*. Она су дуго била позната само на основу малих фрагмената и из полемика Отаца, али то није била довољна основа за реконструкцију гностичког учења. Парадоксално, управо та празнина је допринела великом интересовању за гностицизам који је изнова оживео у теозофији, антропозофији и New Age-у.

БОГОСЛОВЉЕ

НајХамади Кодекс II, лист 32 – завршешак
Айокрифа Јовановој и Јоочешак Томиној
Јеванђеља, написано око 350. године

некада и данас Наг Хамадија

Проналазак и садржај библиотеке из Наг Хамадија

У таквој атмосфери, 1945. године у Наг Хамадију (Египат) откривена је богата библиотека. Пажњу су најпре привукли јеврејски рукописи у којима су се препознали утицаји иранске, египатске и грчке културе. Кључан допринос ове библиотеке, ипак, постали су иностичко-хришћански шекстови. Неки од њих наводе Христове изреке веома блиске новозаветним текстовима, али уз њих доносе друге које су потпуно независне или супротне новозаветном хришћанству. Гностичким текстовима је прилагођавано учење о Исусу Христу, и то веома тенденциозно. То показује тзв. Еүносіоса (највероватније настало око 50. год. пре Христа). У библиотеци из Наг Хамадија она претходи делу Исаији на о Исусу Христу у којем се изражава опште гностичко учење Еүносіосе али, кроз имагинарни дијалог Христа и његових ученика.

Текстови су писани углавном коптским језиком и обликовани су у кодексе (повезане кожним, понекад и

укашеним корицама). Кодекси су смештени у велики запечаћени ћуп сакривен у пећину. Њихов проналазак одликују филмски заплети у које су укључени арапски сељаци у крвној завади, ситни и крупни криминалци, кријумчари антиквитета, свештеници, политичари и угледни научници. Колика је пажња посвећена овим списима сведочи и чињеница да је у само прве три деценије од њиховог открића, преко 4000 књига објављено на вези са библиотеком из Наг Хамадија.

Прво потпуно публиковање ове библиотеке омогућио је, уз помоћ УНЕСКО-а и међународног тима стручњака, проф. Џејмс М. Робинсон 1997. године (*The Nag Hammadi Library in English*). Публикација доноси и уводне осврте на појединачне списе. Они су својеврсна стручна ревизија историје гностицизма. Показано је да гностицизам није био јединствени покрет, јер нађени текстови показују да су различити не само у ауторству, месту и времену настанка, већ и по гледиштима која заступају. Могу се, ипак, уочити нека заједничка учења међу којима је изражено истицање духовног елитизма и строге аскезе.

Препознатљиве су древнооријенталне аскетско-мистичне праксе. Новијој генерацији, ове праксе су постале познате преко тзв. ис⁺точњачких јо⁺крешта који су шездесетих година 20. века запљуснули Запад доносећи одбацивање потрошашког друштва, живот у комунама, политичку апстиненцију, веру у потпуну и неминовну пропаст савремене културе којој се радикално супротставља свеј духовној мисијицизму. Изворни радикализам хришћанског супротстављања Небеског и земаљског царства преокренут је у дуалистички радикализам познат из прехришћанских оријенталних религија. Он није остављао места за веру у вакрсење описано у канонским Еванђелијима. Штавише, та вера је проглашена погрешном.

Библиотека садржи 12 целовитих кодекса и осам листова тринесте књиге. Кодекси су заправо збирке 52 релативно кратка дела која су писали различити писари. Слова су каткад модификована тако да изгледају као хришћански симболи. Преписи, настали на бази ранијих предлогажака, датирају из 4. в. Можда су кодекси били део библиотеке неког од египатских манастира, али то схватање је спорно (иако не и потпуно невероватно). Данас списи из Наг Хамадија представљају један од изузетно вредних антиквитета Каирског музеја.

Најзначајнији рукописи библиотеке из Наг Хамадија и њихов допринос

Списи ове библиотеке потврђују постојање прехришћанског, нејудејског и јудејског гностицизма. Потоњи је био повезан са иранским концептима и препознатљив је у неким кумранским рукописима. Јудејски гностицизам (без хришћанских призвука) видљив је у Сијовим сћелама. То дело је, заједно са делима Алојен, Марсан и Миџа Нореје, мост ка хришћанском иносдицизму. Неки од текстова садрже молитве са траговима хришћанских мотива (Айоклиса Адамова, Триморфна Прошеноја, Еијашко еванђеље). Само неки текстови се истински приближавају хришћанском иносдицизму. Он је јасно изражен у Томином, Филијовом и Айокрифном Јовановом еванђељу. Томино и Филијово еванђеље представљају збирке Христових различитих изрека. Оне нису распоређене по јасном редоследу. Понекад су аналогне синоптичким еванђељима, али понекад се показују оригиналним и истинским гностичким.

• **Томино еванђеље** – у фрагментима познато и пре откривања документа из Наг Хамадије библиотеке. На коптскије преведено са грчког предложка. Ауторство се приписује Југи Томи Близанџу који је једини међу апостолима схватио јединственост и неупоредивост Христа. Тако је завреднијо нарочи-

БОГОСЛОВЉЕ

та откривења. Имагинарни аутор списка познат је сиријском предању као брат Исуса Христа и оснивач источних Цркава (у Едеси и у Индији). Често су га гностици наводили као аутора својих списка (нпр. *Дела Томина* и *Књига Томина*). Ни коптски превод ни грчки фрагменти нису сачували изворни облик, већ су временом мењани под утицајем гностичког схватања.

● **Филијово еванђеље** – спис одражава гностичке утицаје, пре свега валентиновске школе. Садржи и неколико приповести о Исусу које подсећају на ранохришћанске апокрифе. Препознатљиво је интересовање за сакраменте и њихов *прави* смисао. Не описује поредак сакрамената, али указује на крштење (погружавањем), миропомазање и евхаристију (хлеб и вино помешани са водом). Сакраменшално интересовање допринело је да се овај спис схвati као извод из хришћанско-гностичке сакраменшалне кашихезе. Приметне су снажне елитистичке ноте и истицање етичког дуализма уз снажни антисексуални нагласак (постоји снажан антагонизам према популном општењу и браку) а егзистенцијална болест човечанства се одређује као последица разликовања полова. Еванђеље садржи типолошка тумачења одељака Постања. Она се стилски могу упоредити са ортодоксним катехезама 2-4. в. Коптски текст је превод грчког текста, највероватније из друге половине 3. в. Извесни подаци сугеришу сиријско порекло.

● **Еванђеље Исшине** – гностичке идеје Валентина лако се препознају у овом тексту који пружа префињен опис Христове личности и дела. Спис је био познат Св. Иринеју Лионском. То потврђује рани настанак оригиналa (вероватно у периоду од 140-180. год.). Текст је писан на правилном грчком језику у стилу богословске омилије. Не износи континуирану историју Христовог дела, распећа и васкрсења, а теме се крећу од космичких до историјских, од предањско-хришћанских до гностичких идеја неизвесног порекла и значења. Спис је подељен у три велике целине. Свака од њих има три потцеплине. Основни проблем је доспевање у *сашање изјубљење* сизоњаје. Христос је представљен као учитељ и просветитељ (= Онај који отварају божанске тајне). Последица Христовог дела је *реиншерација* са *штормородијалним* извором, односно *штоворашак* Оцу кроз мисијерјску сизоњају.

● **Айокрифно Јованово еванђеље** (= *Айокриф Јованов*) – спис обилује гностичким мистицизмом. Дотиче се гностичког учења о стварању, паду и спасењу човечанства (стога је логична повезаност са првим главама Постања које се тумаче у складу са гностичком космологијом и космогонијом). Два основна питања којима се аутор бави су порекло зла и како побећи од зла вративши се у небески дом где егзистира божанство. Из врховног божанства еманирају бића светlostи (укључујући Христа и Софију).

Софija је одговорна за пад, јер је њеним посредовањем у постојање доведен Јадаваот (Yaldabaoth). Он је затим посредник у стварању (слично као и Демијург). Човек је слика Бога Оца, заробљена телом и жудњама. Христос, као просветитељ, подсећа унутарње биће на нематеријално порекло и омогућује му повратак у нематеријални свет светlostи. Заговора се строги аскетизам и потреба за знањем које је Христос донео.

● **Еванђеље џо Марији** – текст је дат у форми гностичког дијалога, са апокалиптичким примесама (учењем о космологији, путовањима душе и сл.). Изворно је писан на грчком језику, највероватније у 2. в. Сачуван је у две фрагментарне верзије. Највероватније се састоји из два дела која су, изврorno, били засебни списи. У првом делу који описује дијалог вазнесеног Христа и ученика, представља се природа твари и греха (који је космолошка, а не морална). Најављује се потврдат *свeta* своме корену. Марија Магдалина храбри ученике и отвара им *штajno* учење, утемељено на њеном виђењу и разговору са Христом. Виђење се повезује са умним виђењем душе којим се она (душа) уздиже изнад *чeйши moji* (= четири природне стихије). Петар и Андреја, као представници главне струје хришћанства, osporавају Маријино учење. Овај сукоб Марија – Петар (Андреј) је познат мотив гностичких еванђеља.

Библиотека из Нар Хамадија је, свакако, знатно богатија него што је то било могуће представити у овом кратком приказу. Њен допринос разумевању богословских струјања у прва три века хришћанске ере је фасцинантан. Она показује егзистенцијалну тежњу човека да одговори на питања свог порекла, постојања и циља. Приказује снажну богословску мисао хришћанских гностика која, ипак, није успела да се отргне од својих прехришћанских, пре свега, мистеријско-дуалистичких схватања и сагледа новину хришћанског холистичког погледа на човека који се у Христу спасава. Христос гностицизма, стога, више је учитељ који открива божанске тајне и аскетске методе, него Спаситељ који својим делом мири човека и Бога отварајући могућност њиховог нераздельног, неизмењивог сјединења, или без губења онтолошке различитости сјединењених. Гностицизам, као и некада, представља изазов човеку данашњици. Мас-медији комерцијализују различите приче о *штajnама*. Посебно је у комерцијалне сврхе искоришћено *Еванђеље џо Југи* (Искариотском). Медији, такође, тенденцијозно приказују борбу Цркве са гностицима. То ствара додатно интересовање за *гностичке* сице у толикој мери, да многи који хре да се упознају са њима понекад заборављају да су им Еванђеља Новог Завета, иако свакда доступна, много мање позната од гностичких.

● Јован Блајовић

Христово крштење је архетип и основа нашег крштења. Када се подвргнемо овој црквеном Светој Тајни, омогућено нам је да учествујемо у смрти и вакрсењу самог Христа. Апостол Павле обрађује ову тему шестом поглављу Посланице Римљанима. У другом поглављу Посланице Галатима, он објашњава последице крштења. Кроз крштење хришћанин може да потврди: „Са Христом се разапех; А живим – не више ја, него живи у мени Христос“ (Гал. 2, 19-20).

Исто ово може да се каже за Христово искушење у пустињи и за стварност искушења у нашем животу. Христова победа пред Сатаном је архетип и основа наше победе над демонским силама. У уводном одељку Марковог Јеванђеља (1, 1-15) је ундерен кратак опис Христовог искушења (стихови 12-13). Овај је сегмент, као и читав одељак, организован у концентрични паралелизам. Дослован превод нам даје следећи распоред:

A: И одмах га (Христа) Дух изведе у пустињу.

Б: Иби онде у пустињи дана чeйрдесeй

В: кушан од Сатане.

Б': Иби са зверињем,

А': и анђели му служаху.

Још једном, овај одељак можемо да читамо на два узајамно допуњујућа начина: од почетка до краја и од крајева према средини. Овај други начин читања нас води од првог стиха (A) до последњег (A'), затим од другог (Б) до претпоследњег (Б'), где у сваком од ова два случаја основни елемент појачава или употребљава прву тврдњу (Дух га изведе / анђели му служаху; дана четрдесет / звериње). Ова се целина се затим завршава жижом или средиштем значења – „поентом“ читавог одељка – стихом В: Христос је кушан од Сатане.

Овај одељак почиње реченицом у којој се каже да је Христа у пустињу извео Дух Свети. Бог Отац је „одговаран“ за искушење које је доживео Његов Син. Ово се може упоредити са тврђењем да су *анђели* служили Христу за време Његовог кушања. Силина борбе коју је Христос морао да преузме је наглашена стиховима Б:Б. Против је чeйрдесeй дана у пустињи (што нас подсећа на четрдесет година колико је Израиљ провео лутајући по пустињи); и био је са зверињем. Главно тврђење се затим усредсређује на само искушење: непосредно након крштења Христос је морао да се суочи са кушањем чија област је пустиња и чију војску симболише звериње. Међутим, Њему служе *анђели*!

Христово искуство пред искушењем тако припрема пут за победу коју задобијају сви они који се боре да свој живот живе „у Христу“. Апостол Марко је изразито свестан те чињенице. Читаво његово Јеванђеље

Победа над искушењем

Можемо се наћи пред Сатаном, окружени „зверињем“ страсти, помислима, сумњама и многим другим саблажњивим жељама или опсесивним манијама. Али је ипак порука самог Христовог кушања то да је Он био ту пре нас и да је својим кушањем једном заувек поразио непријатеља. Позвани смо да током свог живота одемо на ходочашће – од крштењских вода до пустиње искушења. Али нам је пружено све оно што нам је потребно да се одупремо кушачу.

„Иди од мене, Сатано!“ (Мт. 4, 10)
– Христос на гори кушања, шемијера на дасци, слика коју је за Сијенску кафедралу урадио италијански сликар Дучо ди Буонинсегна (Duccio di Buoninsegna) († 1318/19)

Џон Брек Кушани од Сатане

Христово искуство може да постане наше искуство, баш као што је постало и искуство оних који су боравили у пустињама. Ако смо изведени у пустињу искушења, то се увек догађа уз присуство и промишљање Духа Светога. Када смо и у највећим искушењима, Бог нас никада не напушта.

се усредређује на то да је Христос поразио Сатану, што је представљено многим егзорцизмима и другим исцељењима. Посредством свог страдања, смрти и вакрења, Христос се сукобљава са силом смрти и уништава је. Слично томе, на почету свог служења у свету, новопомазаног Месију Дух Свети изгони у пустињу Људског постојања, да би се тамо, ради нас, Он борио са сваким демо-

ном којег смо икада срели у свом животу.

Искушење није грех. Христос је био кушан као и ми, али Он није грешио. Његова искушења у том погледу служе да се створи једносуштност између Њега самога и свакога од нас. Све оно од чега и ми пред лицем искушења страдамо, и Он је доживео. Ово кушање које је Он преузео на себе омогућавају му да нас прати кроз искушења која

прете да у нашем животу изазову духовну пустош. А та пратња нам даје снаге да се одупремо искушењу, будући да наш живот „у Христу“ подразумева и то да ми учествујемо у Његовој победи над демонским силама. „Јер пошто је и сâm страдао будући кушан, зато може помоћи онима који бивају кушани“ (Јевр. 4, 15; 2, 18).

Искушења могу да нас униште. Пре-предено, подмукло, она трују наш ум, срце, душу и тело. Древни Оци и Мајке који су својевољно одлазили у пустињу знали су да ће се суочити са страшним искушењима. Ми стварамо сопствене пустиње, и ту треба да се суочимо са сопственим демонима. А они свакако могу и да нас упропасте.

Међутим, Христово искуство може да постане наше искуство, баш као што је постало и искуство оних који су боравили у пустињама. Ако смо изведени у пустињу искушења, то се увек догађа уз присуство и промишљање Духа Светога. Када смо и у највећим искушењима, Бог нас никада не напушта. Можемо се наћи пред Сатаном, окружени „зверињем“ страсти, помислима, сумњама и многим другим саблажњивим жељама или опсесивним манијама. Али је ипак порука самог Христовог кушања то да је Он био ту пре нас и да је својим кушањем једном заувек поразио непријатеља.

Позвани смо да током свог живота одемо на исто ходочашће, од крштењских вода до пустиње искушења. Али нам је пружено све оно што нам је потребно да се одупремо кушачу. И у најгорим кушањима постоји уверење да је Христос ту са нама. У најмрачнијој ноћи душе постоји убеђење – засновано на личном искуству светих кроз историју – да нас служе анђели.

• Изворник: John Breck, *God With Us: Critical Issues in Christian Life and Faith*, St Vladimir's Seminary Press 2003, с. 169-171 (појављаваје 17: "Tempted by Satan"). 8 • Са енглеског превела Маријана Пешковић.

Презвите
Вукашин Милићевић

Један од најопскурнијих феномена деценије која је, надам се, за нама, јесу тзв. „риалити“ (енг. *reality* – стварност) програми; они постоје да би људи о њима причали. На њима се зарађује само зато што се о њима прича. А о њима се прича јер је све друго празно, или, боље, изгледа тако. И зато, морам признати, са зебњом приступам писању овога текста бојећи се да и сам не будем увучен „у причу“.

Наслов за овај текст, јасно је, позајмио сам од истоименог филма Драгана Крсостреје из 1991. јер сматрам да он више него јасно одређује феномен.

Најпре, неколико речи о „механизмима“ за које верујем да су довели до феномена о којем говоримо. Наиме, главни шраф тог механизма, главни састојак *риалиши* програма су *риалиши звезде* са којима се конзуменији идентификују. Дакле, неколико речи о звездама и идентификовању.

Како настају „звезде“?

Пре пар година сам гледао одличну емисију о људском лицу, чини ми се у продукцији Би Би Сија, чији су главни промотери били сјајни британски глумци Џон Клиз и Елизабет Харли (John Cleese, Elizabeth Hurley). У једној од епизода тема је настанак феномена „филмских звезда“. На моје изненађење, констатација, касније сам увидео, сасвим логична и оправдана, била је да је оно што је омогућило настанак „филмских звезда“ било увођење крупног кадра. Наиме, у почетку је, ако сам добро разумео, и филм имао театарску логику, тако да сте радњу посматрали са „реалног“ одстојања. Све у свему, прилика да одређено „живо“ лице гледате као натприродно велико и блиско, да се унесете, или боље, да будете увучени у сваки његов детаљ, учинила је да вам оно, иако га не познајете, често постане ближе од најближих. Наравно, може се рећи да је у питању само оптичка или психолошка варка; наиме, та лица у стварности не постоје онако како их ми видимо. Чак и када би нам била заиста блиска на начин на који нам могу бити блиски људи које волимо, људи које грилимо и љубимо, ни тада их не би видели онако како их гледамо на платну. Међутим, нема ли, упркос томе што се користе оваквим „варкама“, међу филмовима заиста врхунских уметничких остварења, а међу филмским „звездама“ врхунских уметника? Наравно да има. Ипак, није сваки филм филмска уметност, није свако ко глуми уметник, а *риалиши* уопште и

Сцена из филма
„Труманов шоу“ (1998)

Риалиши шоу као лице сиварносћи?

Оригинал фалсификата

И гладијаторске игре су биле забавне, народ их је волео, а биле су и законите. Коначно, уопште није поента у некаквој пристојности – и „непристојност“, лично верујем, има своје место у култури, чак и пре „пристојности“. Овде је проблем у лажи. Лаж је отров који разара човеков идентитет. Свет који нам представљају и у који нас увлаче *риалити* програми је лажан свет. Тада свет је фалсификат стварности

није никакав филм. Такође, узрок проблема који имамо у *риалишијима* није у крупном кадру. Узрок је у томе што тај „крупни кадар“ приказује (баш као и код филмског кича). Јер сва она *сиварна* лица из сфере истинске филмске уметности представљају један сплет симболичких и емотивних значења која можемо, на основу властитог искуства (уколико га имамо), препознати као аутентична (истинита, *сиварна*) и тако се са њима идентификоваш. Та лица по себи већ представљају вредности. Са друге стране, у *риалишији* гледамо лица која су лишене оваквог садржаја, управо безвредна, а баш та *лишеносћ*, што је страшно, има претензије да се самоодреди као *сиварносћ*.

Но, поменуо сам и идентификацију; управо је идентификација једна од карактеристичних одлика људског. Пре неколико година је извршен експеримент са децом и младунчадима шимпанзе. Постављена је кутија, покривена засторима, са вратима иза којих је био сакривен слаткиш. Када су показали шимпанзама како да дођу до хране, додали су и неколико непотребних радњи, некакво лупкање по кутији и томе слично. Шимпанзе су то поновиле и дошли до хране. Исто су ура-

дила и деца. Када су уклонили засторе, кутија је постала провидна и шимпанзе су закључиле да је лупкање непотребно. Међутим, деца су се и даље држала „непотребних радњи“, јер, изгледа, за човека постоје ствари које су прече и од хране, а такво је, рецимо, *товорење*, на којем почива свака истинска људска заједница. лично, верујем да ово име везе са основним богословским учењем о човеку, о томе да је човек створен као икона Божија, као *imago Trinitatis*. Верујем да се то учење, та истина, дотиче свих сфера човековог постојања. Јер, рећи да је човек образ Свете Тројице значи да је човек биће које симао или *исишину* свога постојања налази и сазнаје само у заједници љубави, а Света Тројица је та заједница по превасходству.

Медији и *риалиши*

Дакле, идентификација је неизбежна, а с обзиром на греховну условљеност и ограниченост нашега постојања, постоје различите врсте идентификација. Неке имају позитиван, неке негативан, изразито деструктиван карактер. Управо се тиме враћамо на поље *риалишија* и њиховог места у медијима. Наиме, медији

ЦРКВА И ДРУШТВО

имају велику улогу у процесу идентификације; идентификујући се, као што рекох, човек тежи да допре до истине о своме постојању. Са друге стране, желим да верујем да је основна функција *медија* (лат. *medium*) да буду *посредници* између појединача и истине која му је с обзиром на овај или онај разлог недостижна. Тиме се, наравно, отвара огромно поље за манипулацију, али то основну замисао о доступности истине и етички императив који из ње пројоди не сме довести у питање. У односу на то како нам и какву истину презентују оцењујемо и квалитет медија. Е, сада, ако желимо, људскости ради, да будемо доследни, овде нема места ни за каква оправдања типа: то је само забава, то народ воли, није противзаконито. Наиме, може бити да је поређење драстично, али зато није и мање адекватно: и гладијаторске игре су биле забавне, народ их је волео, а биле су и законите. Јер овде, коначно, уопште није поента у некаквој пристојности. И „непристојност“, лично верујем, има своје место у култури, чак и пре „пристојности“. Овде је проблем у лажи. Лаж је отров који разара човеков идентитет. Свет који нам представљају и у који нас увлаче *риалиши* програми је *лажан свет*. Тај свет је *фалсификашт* стварности. Лаж овде није само у *медију*, како то обично бива; овде је лаж у самој информацији. И што више жели да буде стварна, што је *риалиши* реалнији, то је више лажна.

Зашто? Не зато што су људи лажни, не зато што глуме, већ зато што је контексту коме су лажан. А узрок лажи лежи у основној замисли приче која условљава све друго: учесници нису ту да би били *стварни људи*, већ да би зарадили новац тако што ће радити оно што публика жели да види. Публика, пак, углавном жели да види оно што не сме сама да ради. Зато не треба да чуди то што се у том смислу, поред константне популарнографске тензије, понекад наши *риалиши* приближавају и гладијаторским аренама, што у преносном, што у буквалном смислу.

Труманов шоу и лажна збиља

Године 1998. је снимљен један заиста генијалан, а када је у питању наша тема готово *йорочки* филм, који читаву ову причу изобличава на много

„Непотребне радње“

Пре неколико година је извршен експеримент са децом и младунчадима шимпанзе. Постављена је кутија, покривена засторима, са вратима иза којих је био сакривен слаткиш. Када су показали шимпанзама како да дођу до хране, додали су и неколико непотребних радњи, некакво лупкање по кутији и томе слично. Шимпанзе су то поновиле и дошлиле до хране. Исто су урадила и деца. Када су уклонили засторе, кутија је постала провидна и шимпанзе су закључиле да је лупкање непотребно. Међутим, деца су се и даље држале „непотребних радњи“, јер, изгледа, за човека постоје ствари које су прече и од хране, а такво је, рецимо, *йоверене*, на којем почива свака истинска људска заједница.

(Не)Стварна лица

Узрок проблема који имамо у *риалишијума* није у крупном кадру. Узрок је у томе што тај „крупни кадар“ приказује. Јер сва она *стварна лица* из сфере истинске филмске уметности представљају један сплет симболичких и емотивних значења која можемо, на основу властитог искуства (уколико га имамо), препознати као аутентична (истината, *стварна*) и тако се са њима *идентификоваш*. Та лица по себи већ представљају вредности. Са друге стране, у *риалишију* гледамо лица која су лишена оваквог садржаја, управо *безвредна*, а баш та *лишеносћ*, што је страшно, има претензије да се самоодреди као *стварносћ*.

бољи начин од било какве анализе. Кажем *йорочки* јер су *риалишији* свој „бум“ доживели након 2000. године. У питању је *Труманов шоу* са Џимом Керијем у насловној улози (*Truman Show; Jim Carrey*). Наиме, Труманов живот је од најранијег детињства *риалиши*, а да он тога није ни свестан. Он је дете рођено након нежељене трудноће, међу првима које је усвојила једна корпорација. Све у његовом наоку идличном животу је лажно јер је монтирано, намештено. Свака емоција, проблем, свакодневна ситуација,

рођаци, пријатељи, све је то гомила лажи. Међутим, Труман открива заверу оног трена када заволи *йојрешну* жену, супротно сценарију, а она је, наравно, одмах уклоњена из „екипе“. Трагајући за њом, вођен љубављу, увиђа лажу којој живи и побеђује моћну корпорацију избавивши се из *риалишија*. Е, сада, поред изузетне приче, за филм је карактеристична и „игра речи“ која, верујем, открива његову хришћанску позадину. Примера ради: Труман је заправо *True Man, исшиниши човек*; Кристофор (*Christoff*), главни продуцент гнусног *риалитија*, је заправо *off-Christ*, Антихрист; брод којим Труман бежи са острва (које се налази у огромном студију) савладавши притом фобију од воде, страх који се јавио услед изрежирање лажне смрти његовог лажног оца, зове се *Santa Maria...* Ипак, оно што је најважније, на крају се показало да Труманов живот није био лажан; он је смисао свога живота нашао; упркос лажи у којој је живео, он није глумио нити је имао било какву задњу намеру. Он заправо и није био део *риалишија*. Показало се да су прави *риалишији* заправо лажни животи оних људи који су 30 година уживали у тој симулацији једног, малог, обичног људског живота, оних људи који су се 30 година даноноћно старати о томе да Труман не увиди лажу којој живи. А зашто? Зато што су *йораси* јер су лишени онога што је Труман нашао живећи окружен лажима.

Ако већ нисте, погледајте *Труманов шоу*.

„Лажно небо“,
сцена из филма
„Труманов шоу“ (1998)

Терапијска примена

Када се говори о терапијском коришћењу матичних ћелија, положаје се велике наде у лечењу тешких болести попут леукемије, рака, потом тешких облика болести дегенерација средишњег нервног система (нпр. Алцхајмерова болест или Паркинсонова болест), срчаних оболења или дијабетеса... Неки их опет користе у циљу подмилађивања или као врсту допинга. Међутим, потребно је да прође читав низ година да би се показали видљиви резултати примене овог метода лечења, јер овај вид терапије још увек представља непознаницу, посебно када до нас пристижу вести о нуспојавама овог лечења. Овде јебитно указати на неетички начин коришћења матичних ћелија приликом терапеутског клонирања ембрионалних матичних ћелија, што се коси са темељним начелима хришћанске етике. Фармаколошко истраживање које се врши на људским ћелијама се представља као припомоћ терапијско употреби матичних ћелија.

Шта су то матичне ћелије?

Придев „матична“ долази од речи матица, што значи средиште, односно извор. Због тога можемо рећи да под матичном ћелијом подразумевамо ћелију која је способна да у свом непрекинутом току умножавања буде извор ћелија које се све више диференцирају и специјализују. Те ћелије имају две карактеристике: 1) способност неограниченог (продуженог) самообновљавања; 2) способност да буду извор родитељских ћелија у прелазним стадијумима, са ограниченим способношћу умножавања, од којих произилазе скупови високодиференцираних ћелија.

Ембрионалне матичне ћелије

Зигот је резултат процеса оплодње и то је матична ћелија у највишем смислу речи. Православно гледиште по питању настанка живота указује да живот настаје када се створи зигот. Он има оригинални генетски састав (генетску јединственост) различит од генетског састава оца и мајке и садржи све информације које су неопходне да би се изградила нова јединка (Пс. 139, 16). Зигот представља почетну фазу развоја новог организма на једноћелијском нивоу. Затим се зигот подели (сегментира, бразда, цепа) на две ћелије које се зову бластомере (након 30 сати), а затим на четири (након 40 сати), па осам и тако редом. Ембрионалне ћелије или бластомере су тотипotentне (што значи да су ћелије способне за све

Да ли је морално допустиво употребити живе људске ембрионе ради снабдевања матичних ћелија? Да ли је у реду користити матичне ћелије као и диференциране ћелије које се могу набавити на тржишту? Да ли је етички исправно тзв. „терапијско клонирање“?

Црква и клонирање

Атинска архиепископија је категорично осудила терапијско клонирање ембрионалних матичних ћелија у свом званичном документу речима: „Наша Црква изражава категорично противљење у вршењу експеримента над ембрионалним ћелијама, чиме се омогућава не само уништавање ембрионалних ћелија већ исто тако и људских ембриона.“

оно што је потребно накнадном развоју организма) до отприлике 3 дана након оплођења, након чега следи плурипотентност која траје до 14 дана након оплодње, када ембрион прелази у стање моруле (око 16 ћелија). Неке од тих ћелија ће створити трофобласт (спољашњи састав ембриона, која ће створити постельицу) и ембриобласт (ембрионална унутрашња ћелијска маса). Из ових ћелија ће произаћи она ткива која су састави одраслог организма. Раздобље плурипотентности је врло ограничено, јер се код ембриобласта примећују знакови диференцираности којом започиње изградња три клицина листића: ендодерме, мезодерме и ектодерме. Они су већ дефинисани у трећој недељи развоја. Ђелије ектодерме основа су за развој средишњег и периферног живчаног састава, од ћелије мезодерме настаће ћелије крви, ткиво крвних жила, срца, коштаног ткива, мишићи, бubrezi и слезина. Од ендодерме настају обложна ткива пробавног и дисајног састава, јетра, гуштерњача и други органи. Ђелије које

се налазе у свакој од ова три листића још су матичне или не више плурипотентне и називају се мултипотетнима, како би се назначила њихова улога у уобличавању многих врста ткива, према припадајућој врсти клиничких листића али се то не односи више за сва ткива.

Терапијско клонирање ембрионалних матичних ћелија

Терапијско клонирање подразумева стварање ембриона; обично се ради о ембрионима створенима фертилизацијом *in vitro*, код којих се у њиховој раној развојној фази (фази бластоците) стварају ембрионалне матичне ћелије које имају својство плурипотентности, тј. које имају способност да се развију у све типове ткива и ћелија у људском телу. Након неколико дана унутрашња маса ембриона се посебним прецизним техникама усисава и ставља на хранљиву подлогу где се узгаја линија ембрионалних матичних ћелија којима се у лабораторији манипулише искључиво за развој различитих типова ћелија, ткива и органа, а не за стварање новог организма. Неупотребљиви део ембриона се одбацује и уништава, што значи да се тиме и убија људско биће. У вези ове проблематике постоји и мишљење по коме је допуштен коришћење ембрионалне матичне ћелије, ограничавајући се на оне ембрионе који никада неће бити усажени у материцу жене, а које су свесно даровали парови у циљу истраживања, што подупире терапијско клонирање ембрионалних матичних ћелија. Такав начин сагледавања целог проблема везаног за матичне ћелије се такође осуђује, јер на перфидан начин жели да оправда манипулисање ембрионима ради истраживања.

Атинска архиепископија је категорично осудила терапијско клонирање ембри-

биоетика

матичних ћелија

налних матичних ћелија у свом званичном документу речима: „Наша Црква изражава категорично противљење у вези експеримента над ембрионалним ћелијама, чиме се омогућава не само уништавање ембрионалних ћелија већ исто тако и људских ембриона“. Такође се у овом документу исказује противљење у вези става да се људско биће формира у 14. дану након оплођења, што је опет либерални став који представља субјективно и произвољно убеђење, коме се противи Црква и хришћанска свест. Такав приступ је први пут изражен у Ворниковом извештају из 1985. године. Овакву перспективу у вези формирања људског живота је Јеладска Црква осудила као исходиште холастике, а не као исходиште озбиљне научне мисли. Човек као личност има већу вредност него биолошки живот.

У вези овог проблема се постављају три этичка питања:

1) Да ли је морално допустиво употребити живе људске ембрионе ради снабдевања матичних ћелија?

2) Да ли је морално допустиво користити матичне ћелије као и диференциране ћелије које прибављају други истраживачи или које се могу набавити на тржишту?

3) Да ли је морално допустиво тзв. „терапијско клонирање“, посредством производње људских ембриона и њиховог накнадног уништења, зарад добијања матичних ћелија?

Биоетичари који сматрају да се са ембрионом треба опходити као са људским бићем на сва три постављена питања дају негативан одговор. Ово је посебно битно нагласити с обзиром на чињеницу да живимо у земљи која је у процесу транзиције, која нема јасне биоетичке прописе и где је потенцијално могуће да се врше свакојаке нечасне радње. При-

мер за ово су злоупотребе које су се десиле у вези трговине са фетусима везане за Институт за криобиологију у Харкову у Украјини, где су се матичне ћелије узимале не само од абортirаних фетуса него и од двомесечних фетуса код насиљно изазваних порођаја због чега је Савет Европе изразио забринутост.

Међутим са овим се проблем не завршава. И од овога постоји нешто још горе у шта нас могу уверити дешавања у Великој Британији од 2007. године. Даље компликације везане за проблем ембрионалних матичних ћелија је условила одлука Британске комисије за оплодњу и ембриологију да дозволи креирање људско-животињских ембриона. Том методом се омогућује узимање животињске јајне ћелије (од краве, овце, свиње и зeca) у коју се убацује људска ДНК. Та одлука је дочекана са згражавањем од свих уважених етичара света, јер се у свим светским законодавствима забрањује стварање хибридних људско-животињских ембриона зарад научног истраживања (види *Green light for hybrid research*, January 17, 2008. г. – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/health/7193820.stm>)

Дозвољене методе у терапијском коришћењу матичних ћелија

Као могуће алтернативе терапијском клонирању ембрионалних матичних ћелија могу послужити одрасле матичне ћелије, које такође могу бити плурипотентне, баш као и матичне ћелије из људског ембриона. Допустљиво је још преузимање матичних ћелија из пупчане врпце, као и преузимање матичних ћелија од спонтано побачених фетуса, уз слободни и информисани пристанак мајке.

• Славиша Д. Косшић

Важни документи:
Cloning of Embryonic Cells (Press Release of Ecumenical Patriarchate 17.08.2000), <http://www.ecclisia.gr/English/EnHolySynod/committees/bioethics/drastiriotites/d0002.html>

Embryonic Stem Cell Research in the Perspective of Orthodox Christianity – The Holy Synod of Bishops, 21.10.2001 <http://www.oca.org/Docs.asp?ID=50&SID=12>

Ethical Issues in Human Stem Cells Research, Volume III Religious Perspectives, Rockville, Maryland, June 2000. http://bioethics.georgetown.edu/pcbe/reports/past-commissions/nbac_stemcell3.pdf

Declaration on the production and the scientific and therapeutic used of human embryonic stemcells, Vatican City, 25.08.2000. http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_academies/acdlife/documents/rc_pa_acdlife_doc_20000824_cellule-staminali_en.html

Откуд Платон у цркви

Помињући у негативном контексту неке јелинске философске школе у свом *Номоканону*, Св. Сава је у многоме допринео да се у почетку историје српске православне духовности заузме антикласицистички став. Популарност Савиног дела у средњовековној Србији је била огромна, те је негативан однос према античкој баштини убрзо постао општеприхваћен. Ствари ће почети да се мењају у време краља Милутина (1253–1321), посебно заслугом ученог архиепископа Данила II Пећког (1270–1337). Оно што је било пресудно да се изразито негативан однос према античком наслеђу промени у Милутиново доба, и касније чак доведе до појаве озбиљних хришћанских класициста какав је био нпр. Константин Философ, јесте снажан утицај у свим сферама (културног) живота који је долазио из Византије.

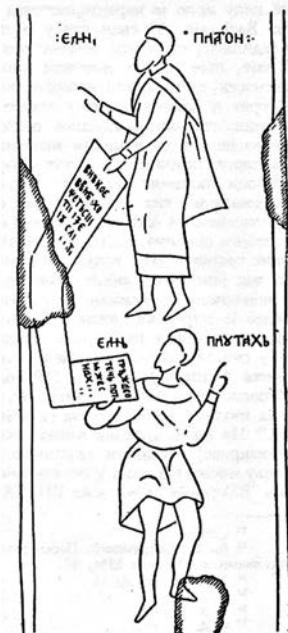
Талас који се подигао Ренесансом Палеолога у Византији запљуснуо је српске земље и њен културни живот у целини уздигао на један виши ниво. То се посебно одразило на став према класичној грчкој литерарно-философској традицији, а било је видљиво не само у књижевним делима већ и у црквеном сликарству. Најбољи пример окретања ка хришћанском класицизму јесте живопис катедралне цркве Богородице Љевишике у Призрену (настало између 1309. и 1313. године), у коме се јављају двојица античких мудраца – Платон и Плутарх, скупа са етиопском царицом Сивилом. Појава јелинских писаца јесте очекивана у доба када је црквени класицизам бивао све прихватљивији, али, са друге стране, и јесте изазивала чуђење. Не само у средњовековној Србији, него и у Византији, пагански мудраци се нису често појављивали на зидовима православних храмова. Чак је осликовање Платона, Плутарха и Сивиле у Богородици Љевишикој једна од најстаријих нама познатих фресака тих ликова када се има у виду подручје источне црквене уметности. Рекли смо да је то очекивано у време буђења црквеног класицизма, јер су, не заборавимо, храмови били места јавног окупљања, а њихови зидови простор на коме се промовисао официјелни став не само Цркве него и двора. Промена односа према античкој традицији подразумевао је да се то и јавно обелодани, и то је учињено управо у саборној цркви у тада престоном Призрену.

Љевишки сликар Астрата не уводи неко ново уверење о односу хришћанског и паганског наслеђа, већ само следи познати став да је за пагане философија била, како рече Климент Александријски, „путеводитељ за Христа“, односно да је имала исту ону функцију коју је имао Закон код Јевреја

:ЕНИ ПЛАТОН:

Текст са Плајоновој свишци из ексонаршекса Богородице Љевишике. Реконструкција Бранислав Живковић

Плајон и Плутарх из ексонаршекса Богородице Љевишике. Реконструкција Бранислав Живковић

Фреска Платона

Сада ћемо се бавити само Платоном, док Плутарха и Сивилу остављамо за неку другу прилику. Почнимо од самог ликовног приказа.

Монументална композиција Лозе Јесејеве простире се по читавом северном делу сводова спољне припрате Богородице Љевишике, и управо у њу „уплетен“ је и Платон. Његов лик је постављен на западној страни потрбуша северног лука. Платон је наслажен изнад Плутарха; левом руком држи свитак који је повезан са Плутарховим, а десном руком показује ка самој Лози Јесејевој.

Значење места уљевишком живопису које је припало Платону условљено је, свакако, значењем композиције чији је део. Одговор на питање које је значење

у богослужбеном сликарству имала Лоза Јесејева, у оквиру које се појављује и ликовни приказ Платона, обелоданиће и смисао појаве античког мудраца на зидовима православног храма. Као што је познато, Јесеј је син Овида и отац Давида (Рут. 4, 17); Пророк Исаја га спомиње када говори о месијанском значењу породице цара Давида: „Изићи ћешибљика из стабла Јесејева, изданак из корена његова изникнуће“ (Ис. 11, 1); и касније помиње његово име у 10. стиху исте главе: „И у то ће се време за корен Јесејев, који ће бити застава народима, распитивати народи, и почивалиште његово биће славно“. Парафразу другог навода из Исаје налазимо код апостола Павла: „Биће корен Јесејев, и који устаде да влада над незнабошцима, у њега ће се уздати незнабошци“ (Рим. 15, 12). Име Јесеја се,

ЦРКВА И УМЕСТНОСТ

Богородице Љевишке?

очекивано, наводи и у родословима Господа Исуса Христа (код Матеја у 1, 5 и 6; и код Луке у 3, 22).

Јесејевом лозом, дакле, фрескописац осликова покољење Исуса Христа које иде све до оца цара Давида. (Ликовни приказ Лозе Јесејеве је, узгред буди речено, служио и као узор за осликовање немањићке владарске династије; најлепши пример имамо у Дечанима.) Извесни Астрата, који је осликао Богородицу Љевишку, међу онекојисушичевали и предсказивали долазак Месије сврстава и највећег паганског философа – Платона. Његова испружене руке ка прецима Господа Исуса Христа потврда је речи из наведене Павлове парофразе из Исаје: „у њега ће се уздати незнабошци“. Тако, пагански мудрац Платон стаје у ред са старозаветним пророцима, или још прецизније, иде упоредо са њима.

Платон као пророк

Да ли је уопште уместно говорити о Платону као пророку који најављује рођење Исуса Христа? И да ли је то неко некада, пре зографа Љевишког, чинио? Одговор је – јесте. Прво у литератури, а под утицајем књижевних дела једна таква идеја почела је да се појављује и у црквеном (тј. богослужбеном) сликарству.

Идеја да су не само поједини антички писци, него и да је пагански свет у целини, упоредо са јеврејским, очекивао овалпођење Бога који ће избавити свет, појавила се врло рано, већ у време хришћанских апологета (II–III век), пре свега, давањем једног симболичког значења историјским доказајима из Римске државе који су непосредно претходили рођењу Спаситеља; такође и једном карактеристичном интерпретацијом појединих ставова и учења античких аутора, о чemu ће у наставку бити више речи.

Важно је, најпре, напоменути да су већ и сами новозаветни писци говорили не само о Спаситељу Изабраног народа, већ и о Спаситељу васељене, тј. да је Његова жртва имала универзални значај. Оци који су припадали групи хришћанских класициста (одн. имали афирмативан став према античком наслеђу) упућивали су на то да су се чак и пагани, да се послужимо речима Константина Философа, „делимично дотакли истине“, те су и они могли упоредо са старозаветним пророцима да очекују Спаситеља света. Овакав приступ појму откривења даје шире

значење: Спаситељ васељене се у пуноћи открио свом Изабраном народу, али у извесној мери и осталом свету који ће такође избавити.

Постојале су идеје у историји хришћанског мишљења по којима су и поједини грчки философи своја учења изграђивали под пресудним утицајем старозаветних књига, које су имале историјски приоритет у односу на њих. Црквеници (пресвих, ранохришћански апологетски писци) су те идеје претежно преузимали из дела хеленизованих Јевреја из дијаспоре (првенствено из Александрије).

Треба знати да је у то доба гревношћи била озбиљан критеријум истинитости; зато је и Оригенов опонент Келс говорио да ништа не може бити и ново и истиништо. Обједињавање старозаветне и јелинске традиције било је у функцији доказивања тезе да хришћанство није никаква новотарија, већ да је по промислу Божијем постојало од почетка у овом или оном облику (на томе је посебно инсистирао Јевсевије Кесаријски, али и не само он). Попшто је природна веза хришћанства са Старим Заветом очигледна, тек је разоткривање зависности паганских мислилаца од Старога Завета оправдавало уверење да су и антички пагански писци својеврсне претече хришћанства. Нећемо улазити у ову надасве сложену причу, опет ћемо се задржати само на оним темама које имају директне везе са Платоном, тј. које његову философију доводе у однос са Старим Заветом.

Прво питање на које је требало одговорити како би се оправдало овакво гледиште јесте да ли код Јевреја уопште постоји философија. Већ помињани Јевсевије Кесаријски се одмах позвао на сведочанства самих јелинских аутора – Мегастена (око 400 године пре Христа) и перипатетичара Клеарха (III век пре Христа) – који су сматрали да су Јевреји „философско племе“. Од пресудне важности је било и цитирање неопитагорејца Нуменија (II век после Христа) који реторички пита: „Ко је Платон до Мојсије који говори атички?“ Позитиван одговор на ово питање омогућава даље развијање тезе о зависности Платона од Старога Завета. Већина хришћанских апологета је то чинила под значајним утицајем јеврејског философа – Филона из Александрије, који је био мишљења да јелинска философија (прецизније: платонизам) много тога дугује Мојсију. На пример, Климент Александријски је био уверен да је Платон бивао

инспирисан старозаветним законима, и да је чак подражавао (тј. имитирао) Мојсија и Давида.

Податак да је Платон за живота посетио Египат био је „крунски доказ“ за то да је своя учења црпео из Светог Писма. Теодорит Кирски је писао да су старозаветни текстови старији од грчких, те да је сам Платон приликом боравка у Египту од тамошњих Јевреја чуо за Мојсијева учења, предано их је проучавао, и као резултат тог истраживања јеврејских светих списка појавила су се његова најзначајнија философска учења (конкретно: учење о бићу, божанској тријади, божанској јединствености, суду после смрти, итд.). Амвросије Милански је отишао и корак даље, веровао да је Платон посетио Египат са намером да се упозна са Мојсијевим и осталим старозаветним пророчким списима. Августин сведочи да су чак постојале препоставке да се Платон у Египту срео и са пророком Јеремијом.

Није прилика да се овде бавимо процењивањем тога у којој мери су наведене тврђење оправдане и да ли су уопште оправдане, нама је сада важно то да Јевишки сликар Астрата не уводи неко ново уверење о односу хришћанског и паганског наслеђа, већ само следи познати став да је за пагане философија била, како рече Климент Александријски, „путеводитељ за Христа“, одн. да је имала исту ону функцију коју је имао Закон код Јевреја (уп. Гал. 3, 24). Следствено томе, Платон, као највећи међу паганским философима, могао се сматрати „атичким Мојсијем“.

Зато и није чудно што је Платон, иако пагански философ (елињ Платон), у цркви Богородице Љевишке осликан у друштву оних који су чекали долазак Месије, и што му је живописац ставио у уста речи које он засигурно никада није изговорио: „у неко време: слово пожеле сићи на земљу да буде тело“ (или на словенском језику на коме је исписан текст на Платоновом свитку: в нѣкое врѣмѧ: խօսե՞լի սնիդի ն զեմլѧ լու պլѣտ լիտի).

*

Појава Платона у цркви Богородице Љевишке говори, пре свега, о нивоу културе на коме се налазила тадашња српска црквена елита. То да се управо Црква појављује као чувар и античког наслеђа, говори, са једне стране, о њеној цивилизацијској одговорности, а са друге, о универзалном значају њене мисије.

● Блајоје Пантелић

Димитрије Руварац (1842-1931) –

Уплејади свештеника и богослова који су се бавили историјом Српске Православне Цркве Димитрије Руварац заузима истакнуто место. Његово обимно стваралаштво је по садржини толико разноврсно да се налази на средини између чисте историографије и друштвене публицистике. Димитрије Руварац није само аутор оригиналних научних радова, расправа и студија, он је издавач неколико важних извора за писање српске црквено историје. Исто тако, Димитрије је као и његов старији брат архимандрит Иларион Руварац био страстивни полемичар, писац који је имао склоности пре-ма употреби отровног стила и болне жаоке којом би пецкао своје супарнике и неистомишљенике. Импулсивност и темперамент браће Руварац исказана на пољу српске научне историографије, делимично је изазвана спољашњим приликама тада царујућег дилентатизма и нестудиозности, али и урођеног генетски предиспонираног карактеролошког, виолентног, наслеђа завичаја њихових предака, окoline Бихаћа и Цазина, границе Кордуне и Босанске Крајине.

Отуда је постојбина Руварчевог племена, које се селило и на крају скрасило на другом крају Војне Границе, у сремском селу Стари Бановци. У породици тамошњег пароха, свештеника Василија Руварца (1803-1873) родили су се Лазар (који је завршио философiju у Бечу и ступио у државну чиновничку службу), Јован (у монаштву назван Иларион), затим рано преминули књижевник Коста и, на крају, Димитрије, који је наследио оца у звању парохијског свештеника. Коста Руварац је оцењен као звезда омладинског покрета, врло млад је преводио Хајнеа и друге немачке романтичаре. Његовој успомени је Лаза Костић написао поему *Сијомен на Руварца* која спада у саме врхове српске религиозне и боготрајитељске поезије.

Научна тематика Димитрија Руварца задире у области црквене, културне, делимично друштвене и политичке историје српског народа XVIII и XIX века у крајевима Хабзбуршке монархије. Најчешће је бирао теме које се односе на географски опсег Карловачке митрополије, српске црквене области која је носила историјски и правни континуитет са Пећким патријарашким троном, и била просветни и духовни Пијемонт светосавског православља 1690-1914. године. Новинарски чланци Димитрија Руварца су огледало његовог расположења,

књижевног стила и политичког опредељења. Увек свој, никада повољлив за ефемерним политичким приликама, Руварац је надживео своје време. У науци је због употребе рационалне методологије и даље вредно незаобилазан, није остао погружен у археологији науке, него су његова дела и даље потребна проучаваоцима историје Српске Православне Цркве. Био је критичар црквене хијерархије, неправилног чињења и моралне кварежи. Довољно је само погледати неке његове текстове, нпр. *Шта се ради џо архијеџези?* и *Шта се ради џо нашим манастирима?*

Међутим, због таквих неприлика и саблазни Димитрије Руварац није прешао у табор политikanata који су се залагали за „секуларизацију“ српске црквено-народне аутономије. Српском свештенику, верном сину православног предања и литургијског етоса, биле су стране политичке егзибиције Светозара Милетића и друге „радикалске братије“. Али није био ни конзервативац по сваку цену. За Димитрија Руварца се најчешће изричу оцене по којима је он припадник критичког правца у историографији, односно оног смера „који је засновао његов брат Иларион. И сам се жустро борио против преосталих схватања и намерног, или под утицајем традиције, искривљавања историјске истине“ (Енциклопедија Српске исхорографије, приредили Сима Ђирковић и Раде Михаљчић, Београд 1997, стр. 627). Упркос неколиким новијим покушајима, истинска историјска мисао Димитрија Руварца остаје сакривена од нас у целокупној својој пуноћи, јер није до краја препознат значај и важност његовог слојевитог стваралаштва. Овде пре свега мислимо на зборник радова са научног скупа *Браћа Руварац у српској исхорографији и култури*, одржаног у Сремској Митровици од 18-20. септембра 1996, објављен у Сремској Митровици годину дана касније.

ЖИВОТОПИС

Родио се 25. октобра 1842. године у Старим Бановцима. Основну школу је учио у Новим Карловцима (Сасама), а Гимназију и Богословију у Сремским Карловцима. Веома кратак период је провео као учитељ у Крушедолу и Земуну. Рукоположен је за свештеника 1866. године, био је капелан, од 1869. администратор, а затим од 1870. парох у земунској Горњој Вароши. Чин протојереја је стекао 1893. године, а од 1899.

је управник Српске манастирске штампарије у Сремским Карловцима и управник Патријаршијске библиотеке. На овој дужности је остао и када му је одузето руковођење штампаријом, али је додатно имао занимање уредника часописа *Српски Сион* – званични лист *Архијерејској синоди за црквено-просветне и автономне јоштребе Српске православне митрополије карловачке* којим се бавио од 1903-1907. године. У овом листу је Димитрије Руварац објављивао мањом историјском грађом за упознавање прошlosti Митрополије карловачке. Идеју о издавању извorne документације за црквену историју „пречанских Срба“ још више је остварио уређивањем и објављивањем часописа *Архив за историју Српске православне карловачке митрополије* који је излазио у четири годишта (1911-1914).

Био је нападан као управник Библиотеке са аргументима које и данас потежу критичари њеног рада: „Митрополитска библиотека, и оваква каква је, била је затворена увек, неприступачна сваком, поред досадашњих „библиотекара“. И зато је она била – и са досадашњим благом својим – мртво благо. Тотално мртвило њезине доказају већ и тај факт, да још ни данас немамо штампаног каталога њезиног. Плаћени бар, библиотекари дужни су били тај каталог саставити и штампати. Да, али каталог једне библиотеке треба знати саставити. И за то постоје системи разни, а питање је, да ли су бар плаћени библиотекари знали и један од тих система и да ли су имали све услове за извођење њихово“ (лист *Српски одјек*, бр. 42, 1908).

Животни пут му се прекинуо 16. децембра 1931. године у Сремским Карловцима. На жалост, Димитрије Руварац је извршио самоубиство. Некролог са узроком смрти о овом заслужном раднику српске културе донели су тадашњи црквени листови и новине, међу којима опширније *Гласник Српске православне патријаршије* и *Глас Цркве*.

Научно стваралаштво

Према аутобиблиографији нашег историчара и патријаршијског библиотекара, Димитрије Руварац је до 1927. године објавио 1101 библиографску јединицу, оставши за сада рекордер по броју објављених радова у дисциплини која се бави прошloшћу националне цркве. Он је радио на основу извора које је налазио у тадашњој Патријар-

ИСТОРИЈА

црквене исшорије

ИСТОРИЧАР И БИБЛИОТЕКАР

шијској библиотеци, затим по српском манастирима, епархијским и конзисто-ријалним архивским збиркама. На жалост, неки извори са којима је радио заувек су нестали (наро-чito у усташкој пљачки фру-шкогорских манастира у мају и јуну 1941. године), тако да су поједини радо-ви Димитрија Рувараца добили снагу научних источника. Обрађи-вао је прошлост поје-диних епархија, манастира, лично-сти српских архије-реја, бавио се исто-ријом црквеног школства, утицајем државног законо-давства на живот Цркве итд. Био је немирањ дух који је увек трагао за новим сазнањима, који је „роварио“ (*nomen est omen!*) архивске фон-дове и библиотечке збирке. Несумњиво да му је положај управника најстаријег српског књиго-хранилишта обезбедио приступ важној фактографији, али Руварац је и путовао и долазио до нове грађе у бројним српским парохијама и забаченим обитељима и општежићима.

Од великог броја радова, по научном значају истичу се следећи који су плод његовог искуства и пређашњег писања у кратким формама, а то су: *Автобиографија јрошосинђела Кирила Цвјетковића и његово страдање за Православље* (1898), *Посланак и развишак српске црквено-народне автономије* (1899), *Шематизам исочно-православне срп-ске мишљиоције карловачке за 1900. год.* (1900), *Јован Рајић, архимандрит 1726-1801* (1902), *Српска мишљиоција карло-вачка око ћоловине XVIII века* (1902), *Опис фрушкогорских манастира 1753* (1904), *Архимандрита Јована Рајића Исшорија кашихизма* (1912), *Исшорија Пашијаршијске библиотеке* (1919), *Најрји живоћа и синсак књижевних радова мишљиоција Србимиротовића* (1921), *Покрово-бојородичине школе у Карловцима 1749-1769* (1926)...

Полемика

Његови иступи у новинама са насло-вима *Лакше, лакше, Доле образину!*,

Допринос Димитрија Рувараца

Научна тематика Димитрија Рувараца задире у области црквене, културне, делимично друштвене и политичке историје српског народа XVIII и XIX века у крајевима Хабзбуршке монархије. Најчешће је бирао теме које се односе на географски опсег Карловачке митрополије, српске црквене области која је носила историјски и правни континуитет са Пећким патријарашким троном, и била просветни и духовни Пијемонт светосавског православља 1690-1914. године.

Анђелићијаде, итд. већ сугеришу да је реч о ангажованом и, познајући пишчев темперамент, занимљивом штиву.

Сепарати оваквих и сличних писани-ја не могу се наћи у Библиотеци Српске патријаршије, али се могу наћи у неким другим београ-дским библиотекама, са ауторовим посветама, као да се патријаршијски библиотекар под старе дане стидео својих напада на личности и члано-ве српске црквене јерархије па их је оста-вљао у фондove „све-товних“ књижница. Највише удараца и највише напора ула-гао је бранећи свој положај управитеља српске манастирске штампарије. Иначе склоност ка полемици и књижевном двобоју некако је урођена и уса-ђена у развоју српске богословске мисли и књижевности уопште. Руварац је отварао и непотребне фронтове, али није могао да одоли изазову своје свађалачке природе, али и сво-јих научних поступата и критерију-ма. У серијалу текстова под насловом *Доле образину!* били су „поткачени“ Емилијан Радић, Никодим Милаш и Радослав Грујић. Наслов који улази у антологије српске полемике гласи:

Убршиши нос, млади ћосиодине! Др Алекси Ивићу. Чини се да је најтрезвени-је и са највише поштовања одговорио Димитријев капелан, доцније сапарох из Земуна Радослав Грујић, потоњи про-фесор Универзитета у својој брошури *Проша Димићије Руварац и црквена исшорија*.

Најзаједљивије и са највише емоција у Руварчевим текстовима нападан је опо-нент, бранилац „автономије“ Карловачке митрополије после 1918., протојереј Јован Јеремић, писац канонско-правних расправа и пастирско-поучних дела. Руварац је полемисао и у корист српских националних интереса, против носилаца правашке идеологије, пред почетке тзв. велеиздајничких процеса и хајки на књи-зи *Ешо, шта сме нам криви!* (1895) у којој је прозрео прави политички положај Западног Српства и пророчки наговестио његову злу судбину.

•

Радован Пилићовић

ПРАВОСЛАВЉЕ

Недавно објављено изменено и дођућено

Нови, стари, бољи пр

Проф. др Мато Пижурица

Дugo се чекало, било је неопходно, велики је корак напред, много је једноставније и сажетије, упркос ситним манама и недореченостима. То би у најкраћем била оцена овог значајног издања.

— Правопис српскога језика, у издању Матице српске, до сада је најсавршенији наш правопис, а та књига је закон кога се сваки писмен Србин мора придржавати. Требало би да га има на свом радном столу, а не само у орману. Правопис је изашао најпре што је било могуће, да би био доволно квалитетан и да не бисмо правили импровизације — рекао је академик Чедомир Попов поводом објављивања измененог и допуњеног издања Матичног правописа из 1994. и поновљеног 2002. године на који се чекало пуних шест година. Још крајем деведесетих било је у Србији лингвистима јасно да се мора раскинути са правописом из 1960. године, са српско-хрватским и српско-босанским, и да се мора издати српски правопис. Али са којим разликама и правилима?

Корад унапред

Главни редактор Правописа српскога језика, професор др Мато Пижурица, оцењује да је направљен значајан корак ка крајем, јаснијем и прегледнијем Правопису. Редакторска група, у саставу Мато Пижурица (главни редактор), Милорад Дешић, Бранислав Остојић и Живојин Станојчић, приредила је изменено и дођућено издање *Правописа српскога језика* Матице српске из 1993. (и у поновљеним издањима 1994. и 2002. године), чији је главни аутор био Митар Пешикан, уз сарадњу са Јованом Јерковићем и Матом Пижурицом.

Нови Правопис бољи је од претходних, али се поставља питање почетка његове званичне употребе. Међу новим правилима — једно се директно односи и на Српску Православну Цркву: именице и придеви у називима храмова и именима светитеља биће убудуће писани великом словом.

Рецензенти првог издања били су Павле Ивић и Иван Клајн, а измененог и допуњеног Иван Клајн и Драго Ђупић. Ово је пројекат Матице српске у организацији Одбора за стандардизацију српског језика.

Редактори као главне одлике актуелног Правописа Матице српске наводе следеће: прекомпонован (у редоследу поглавља вратио се белићевској традицији), изостављени су прилози који не спадају у правописну проблематику, текст је скраћен, темељно прерађен и престилизован, ослобођен је позивања на Правопис српскохрватскога језика двеју матица из 1960. године и свих релација према хрватској стандардизацији, уведене су ограничene новине у скоро свим поглављима, написан је готово нов текст о интерпункцији, потпунији и инструктивнији, а одељак о транскрипцији допуњен скандинавским језицима, замењен је текст о писању имена из енглеског језика, а ретуширан је и проширен део о француском и незнатно о словенским језицима, речник уз правопис је допуњен и то, пре свега, пописом примена правописних правила актуелном грађом, и тако даље. Најважније за широку употребу може, међутим, бити то што је уведено знатно више инструктивних детаља и илустрација којима се подржава разноврснија функционална писменост.

— Истине ради, од Вука наовамо није било простора за правописне и језичке реформе које би имале иоле радикалан карактер. Увек се радило о ситним исправкама или чешће о дорадама. А онога који је био писмен по Белићу или по Правопису двеју матица, ниједан нови правопис неће учинити неписменим, сматра редактор проф. др Мато

Пижурица, који је и секретар Одељења за књижевност и језик Матице српске.

Од шездесетих година XX века новосадска Матица, као научна институција, стекла је привилегију да брине о двема областима које су битне за филологију — о правопису и о лексикологији и лексикографији стандардног српскохрватског, данас званично — српског језика. Правопис српскога језика на снази је од 1. јануара 1997. године, када су га министарства просвете и културе препоручила као службени. Последње две деценије издавани су правописи неколико аутора, који се *не сматрају ошићеним*. Правопис професора Милорада Дешића има препоруку министарства просвете, али не и Одбора за стандардизацију, који га није прихватио. Ни *Правописни речник српскога језика* Милана Шипке не представља званичну литературу, већ језички саветник, који се може користити у недостатку одговарајуће.

Светиња великим словом

Да би правопис било ког језика био прихваћен у јавности неопходно је да правила буду јасна, уједначена и јединствена на нивоу основне и средње школе. Такође, требало би искористити предности наше једноставне азбуке. Ево неких, најзначајнијих за широку употребу, правила новог издања Правописа српскога језика Матице српске.

Промена има у вези са спојеним и одвојеним писањем речи. На пример, до сада удвојена женска презимена писана су са цртицом, нпр. Марија Поповић-Павловић. По најновијем

КУЛТУРА

издање Правописа српској језику Машице Српске

авопис

издању Правописа ова презимена се пишу засебно и без цртице: Марија Поповић Павловић.

Значајне промене односе се и на именице и термине који су најчешће у употреби у вези са животом Српске Православне Цркве. У новом издању Правописа одређено је да се именице црква, манастир и храм пишу великом почетним словом као део назива богомоље. Како се сада и атрибут свети (Свети Лука, Свети Никола, Свети Сава, Свети апостол Павле) када је саставни део имена пише великим почетним словом, то ће се називи цркава, храмова и манастира писати на следећи начин: Храм Светог Саве, Црква Светог Јована, Црква Вазнесења Господњег (али Вазнесењска црква, Светосавска црква).

Великим почетним словом пишу се и именице улица, булевар и трг када су део имена: Улица српских владара, Булевар војводе Путника, Трг ратника.

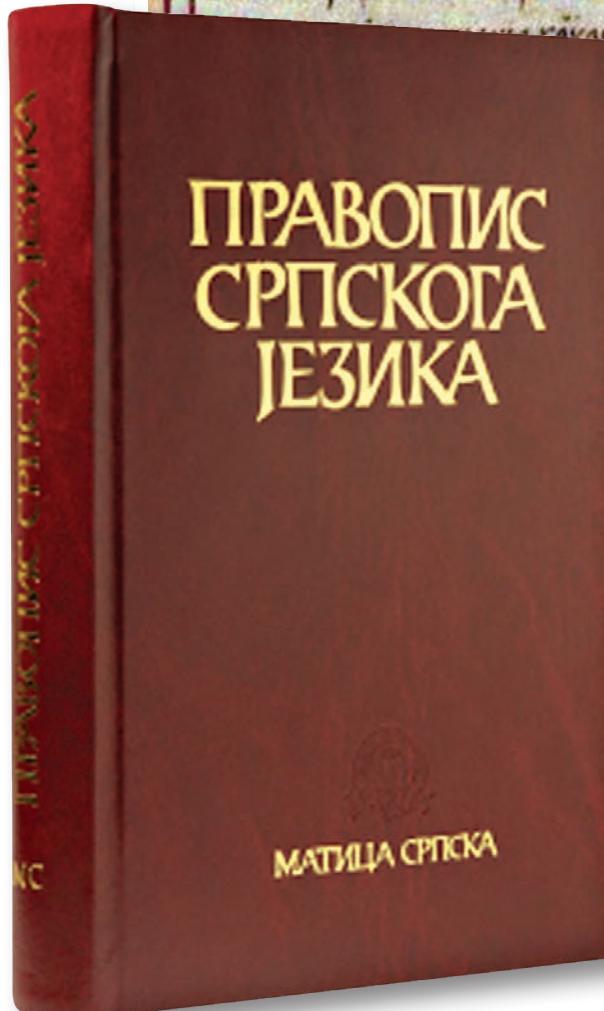
Усвојен је, односно враћен стари термин за интерпункцијски знак: поново запета, уместо зарез. Зарез је хрватски термин, пре пола века година компромисно усвојен, у време српскохрватског језика, а ово је заправо повратак изворном српском називу.

Када званично?

Лингвисти и професори српског језика нови Правопис углавном позитивно оцењују. Сматрају, истини за вољу, да већих разлика и новина нема, и да самим тим његова примена неће бити проблем. Како Православље незванично сазнаје у Министарству просвете Владе Србије, тестирање из српског језика за упис у средње школе ове године биће обављено према старим правописним правилима – јер су ђаци по њима учили осам година.

Свети Кирило и Методије саслављају словенску азбуку – минијатуре из Радзивиловске лептотици (13. век)

Извесне недоумице појављују се само у вези са званичном објавом почетка важења новог, као и питањем ко је за то уопште надлежан. Не зна се

када ће Правопис почети да се званично примењује у школи, медијима, издаваштву, администрацији... У истом Министарству, опет незванично, објашњено нам је да потребе за званичном објавом и нема, јер је реч само о допуњеном и изменјеном издању претходног, које је самим објављивањем постало обавезујуће. Наставници би, кажу, ипак целисходним сматрали било какво оглашавање надлежних у просветним гласилима. Да ли ће га и бити – за сада је неизвесно, иако је јасно да то не би требало да буде ни велико оптерећење нити било какав издатак.

Језички стручњаци који последњих година упозоравају на угрожавање српске ћирилице такође траже објашњења и Правопис оцењују чак неуставним због тзв. двоазбуџаја. Иако и сам сматра да је ћирилица озбиљно угрожено писмо, професор Пижурица тврди да није на редакторима Правописа Матице Српске да је „штите“, јер употреба писма није лингвистичко већ државно питање које мора бити регулисано законом.

• Санја Лубардић

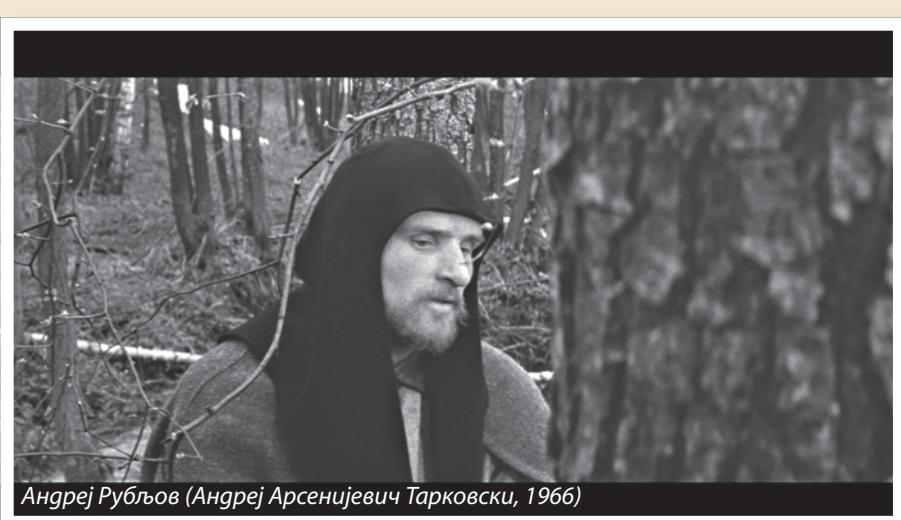
Од свог настанка, филм се занимао за Бога и многи значајни теоретичари у филму су видели медиј који је способан да се бави и духовним реалностима. Истраживања теоретичара који су изучавали начин на који се најбоље исказује та стварност, углавном указују на превасходну важност формалног аспекта филма, односно, на потребу за одређеним стилом, а тај стил често повезују са формом богослужбених радњи и сакралне уметности уопште.

Мајкл Бирд (Michael Bird), на пример, у свом делу „Филм као јерофанија“ говори о облику филмског реализма који функционише као „теологија одоздо“ (што је иначе фраза коју је користио теолог Пол Тилих на кога се Бирд ослања), односно, који тражи свећишо у дубинама саме реалности и у свакодневном. Бирд заступа и идеју да филмско бележење реалности треба у гледаоцу да пробуди осећај неизрециве тајне да би се могао окарактерисати као „духовни реализам“ и да би био сведок феномена који Елијаде описује као пројаву нечег потпуно другачијег, што не припада овом свету и да би тако постао јерофанија – пројава светог.

Сузан Сонтаг (Susan Sontag) у делу „Духовни стил у филмовима Роберта Бресона“ наспрот натуралистичком филму који се „даје сувише вољно“ говори о филму који захтева труд и подвиг од своје публике и који у гледаоца уноси спокој или стање духовне равнотеже. Под њеним утицајем Пол Шредер идентификује стилске елементе који чине темељ онога што он зове „трансцендентални стил“. Пре свега, наглашава изузетну важност форме и уздржаност глуме што су елементи карактеристични за религиозни ритуал, а такође указује на значај појединачних облика сакралне уметности како би одређивање елемената који формирају трансцендентални стил. Укратко, Пол Шредер одређује овај стил кроз парове супротности: „Трансцендентални стил бира ирационалност наспрам рационалности, репетицију наспрам варијације, божанско наспрам људског, свето наспрам профаног, интелектуалног реализма наспрам оптичког реализма, дводимензионалност наспрам тродимензионалности, традицију наспрам експеримента, анонимност наспрам индивидуализма“ (P. Schrader, *Transcendental Style in Film*, 1972, 155). Кључне појмови који су у вези са овим стилом Шредер преузима од Жака Маритена. То су „оскудна“ и „раскошна“ средства од чије правилне употребе зависи успех овог стила. Иначе, Шредер наглашава да се аскетизам и уздржаност налазе на вратима трансцендентног.

Повезаност Литургије и филма

У хришћанском богослужењу Литургија заузима посебно место. Она је

Литургија и

темељ Цркве и икона Царства Божијег. Из ње све извире и у њу све увире. Она је догађај сабрања свих на једном месту, не да би се природно заједници додала једна религијска димензија, већ да би се заједнички искусила и окусила једна другачија стварност, стварност Божијег Царства. Угледајући се на Литургију, филм који жели да говори о религиозном или да изрази оно што је свето или неизрециво, никако не би требало да прибегава калемљењу религијских елемената на природну структуру филма, већ да обликује посебан стил који је погодан да искаже оно што је аутор намерио. Обратићемо пажњу на то постоји ли сличност између етоса Литургије и начина изражавања филма који жели да говори о духовним реалностима.

Целокупно литургијско богослужење може да се разуме као путовање, кретање, узлажење у димензију Божијег Царства. Напушта се овај свет, али не зарад одласка у неки други, већ зарад понирања у дубљу реалност тог истог света која, иако тек треба да се оствари кроз његово преображење, на Литургији бива, као предукус, присутна већ сада и овде. Стoga, улазак на Литургију није бежање од овога света већ долазак на узвишење са којег се свет може сагледати потпуније. У догађају Литургије сједињују се Бог и човек, небеско и земаљско, вечност и време, историја и есхатологија. Ништа се не уништава већ се кроз то јединство све преобразјава.

Када усмеримо поглед на филм као уметничко дело које садржи елементе духовног, видећемо сличну намеру. Човек који одлучује да учествује у догађају филма, оставља свој свет зарад уласка у кретање које ће га постепено

Језик и естетика Литургије могу бити извор са кога се напаја филм који жeli да говори о духовном, светом или неизрецивом јер, по речима француског теоретичара филма Амедеа Ефра, најсавршеније представљање светог представљања Литургија која је беспрекорно изведена.

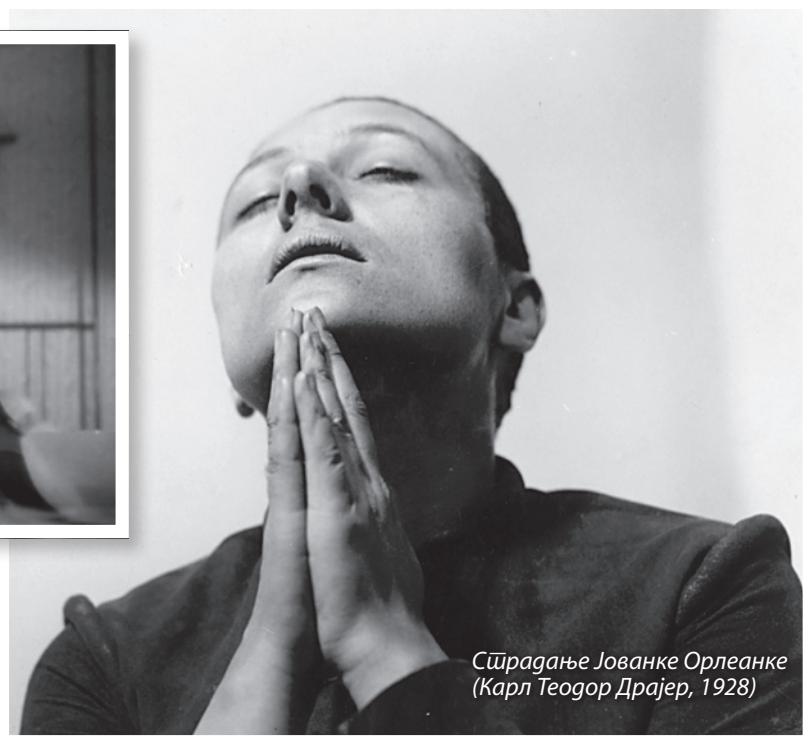
уводити ка дубљем и ширем разумевању и сагледавању света из кога је првобитно изашао. Пол Шредер је сматрао да натприродно на филму представљају само прецизније представљање реалног. Андреј Тарковски је, чак, веровао да „уметник који не покушава да досегне истину, који због споредних занемарљивих универзалне циљеве може бити само слуга оном пролазном у времену, а позван је да служи бесмртности, трудећи се да учини бесмртним свет и човека у свету“.

Смисао литургијске естетике

Учинити свет и човека бесмртним је оно што жели и нуди и Литургија. Која

ЦРКВА И УМЕСТНОСТ

Дневник сеоског
свештеника
(Робер Бресон, 1951)

ФИЛМ

средства Литургија користи за визуелно оприсућење духовне реалности? Она поседује свој „наратив“ о Христовом доласку, животу, страдању, васкрсењу, „о свему што се нас ради збило“ (речи из Литургије светог Јована Златоустог), али он се не исказује препричавањем библијског текста или рационалним објашњавањем смисла тих догађаја. Литургија говори човеку кроз молитву, поезију, мелодију, кроз покрете, гестове, кроз златом проктане одједзе, светлост свећа, мирис тамјана, звездане кадионице, њихање полијелеја. Ко се по први пут нађе на Литургији, много тога му неће бити јасно нити разумљиво, али ће осетити свечаност или светост догађаја, трепет или зачуђеност, задивљеност или усхићење, осетиће мирис и укус оностраног. Зато кључно питање није о чему је на Литургији реч, већ чега је она симбол. У бит литургијских симбола се не улази првенствено познавањем њиховог значења већ њиховим доживљајем, учествовањем у целокупности литургијског богослужења. Литургија нам не објашњава шта је светост божија, већ ту исту светост пројављује, она је у својој целини епифанија светости Божијег Царства. Л. Бује пише:

„Тај религиозни трепет, та унутрашња вртоглавица пред Чистим, пред Недостижним, пред савршено другачијим и, заједно са тиме, осећај невидљивог присуства, пријањање таквој бесконачној љубави, тако личној љубави да, испитавши је, још мање знамо шта називамо љубављу – само богослужење може предати тај јединствени и непреносиви опит свега тога...У богослужењу, он као да се излива са свих страна, из речи, гестова, из светlosti,

из миомира, из нечега што је с оне стране свега, није од овог земаљског, али се њиме преноси...“

Фilm као вишеслојно и многозначно уметничко дело се, такође, не може (и не треба) рационално рашчлањивати и анализирати при првом гледању, већ само доживети. Ерих Ромер је сматрао да савремени биоскопски посетилац, у настојању да разуме, заборавио да гледа. Поједини филмови захтевају да буду гледани без формулисања тумачења, да им се гледалац једноставно препусти, да зарони у film као тајну која се попало разоткрива, али никад до краја, чак и када се рационално разложи на текстове, симbole, кодове.

Употреба симбола

Једно од средстава које обилато користе и film (и уметност уопште) и хришћанско богослужење јесте „символ“. Сам појам симбол садржи у себи питање односа са стварношћу, он је једна врста парадокса: и јесте и није стварност. Недељиво је везан за појам трансценденталног и премошћавање удаљености између коначног и бесконачног. Пол Тилих прави разлику између „знака“ који указује на неку реалност, али у њој не учествује и „символа“ који учествује у реалности коју симболизује. Знак има задатак да информише, а симбол да сједини, да повеже, да пружи искustvo. Спознати симболе у Литургији не значи научити њихова значења или открити шта су кроз историју представљали, већ дисати са оним чиме они дишу, дисати Божијом присутошћу. Литургија је тајна која се изражава симболима, а кроз симbole

се отвара приступ догађају и омогућава учешће у њему. Сакраментална симболика, стoga, није само спољашњи украс, већ форма Тајне.

И филмски уметници су обилато користили симбол и визуелне метафоре. Многи од њих су уочавали да оно што је духовно и трансцендентално не треба описивати и препричавати, већ само наслутити и сугерисати, да би се заиста постигао циљ. Film који настоји да додирне онострано и неизрециво мора задржати извесну тајанственост, недокучивост, нудећи гледаоцу назнаке и путоказе, помажући му да наслuti, а остављајући му простор да сам учини покрет и подвиг, да се зарањајући у атмосферу и простор film-a, загледа и у себе самог.

Кит Ридер, промишљајући нејасан завршетак Бресоновог filma „Новац“, пише: „Он нам говори о темељној недовршености Бресоновог дела, што оставља његову публику, у овом случају заувек, да тражи још, а то „још“ је, можда, више него у његовом делу присутно у њима самима“.

Очигледно да и film поседује тежњу да узведе човека на узвишење са ког може боље сагледати стварност и себе самог или бар угледати путоказе који ће га узбудити довољно да закорачи у неизвесно да би трагао за тајном постојања. И film и Литургија, при том, повремено користе врло слична средства да би њихова суштина и циљ били што аутентичније дочарани и да би у човеку пробудили управо потребу за подвигом ка тајанственом и неизрецивом, чежњу за додирањем недохватаљивог, вољу за разоткривањем дубоко скривеног.

• Ирина Радосављевић

ПРАВОСЛАВЉЕ

Не напуштај ме никад

Режија: Марк Романек

Улоге: Кира Найтли, Андрју Гарфилд и Кери Малиган

Сценарио: Алекс Гарланд и Казуо Ишигуро

Година снимања: 2010.

Не напуштај ме никад је филм који говори о људима који су створени да једног дана буду доносирачи органа својим оригиналнима. Они се чувају у установи Хејлшам – то је интернат, наизглед као и сваки други у коме штићеници никада не напуштају ограниђени простор, верујући да ће „тамо“ умрети. Велика брига за здравље деце није ради њих самих већ ради „оригинала“. Истину сазнају изненада од наставнице Луси која не издружава притисак савести, те им открива да никада неће одрастти, нити бирати занимање. Зато се ученици не подучавају свим научним дисциплинама, него само неким облицима уметности и поезије, док најбоље радове чува управник интерната, Мадам, у тајној Галерији.

Главни ликови ове приче су Рута (Кира Найтли), Томи (Ендрју Гарфилд) и Кети (Кери Малиган) који развијају блиско пријатељство од раног детињства. Тинејџерске године им доносе привидну слободу из Хејлшама и они се селе у нешто налик викенд насељу. Свесни су своје улоге и немогућности да промене било шта али ипак верују у причу – да ће парови који се искрено воде моћи да одложе донације на неколико година. Радови похрањени у галерији Хејлшам треба да сведоче постојање искрене љубави код штићеника, што

утиче на коначан суд. Поновни сусрет са Мадам уследио је након много година, а бившим штићеницима открио горку истину – да је прича о одлагашњу донација само легенда. Галерија није служила за откривање суштине личности штићеника и њихове душе, она је била експеримент који је требао да одговори да ли је штићеници уопште имају. Интернат Хејлшам је прошлост, само неуспели покушај да се побољшају и преиспитају прихваћени ставови о клоновима као нељудским изворима здравих органа.

Филм Марка Романека *Не напуштај ме никад* држи нас привоване за столицу и након пројекције, остављајући болни траг на нашој души. Без обзира што се експлицитно бави биоетичким питањима, ова прича говори такође о љубави, пријатељству и жртви. О вапају за смислом. Филм је екранизација истоимене књиге Казуа Ишигуре, аутора бестселера *Освајачи дана*. Песма *Не напуштај ме никад*, фиктивне америчке певачице Џуди Бриџвотер, послужила је писцу за наслов књиге, а режисеру за лајт мотив скривене поруке филма. Сцене у којима Кети слуша ову песму пропраћене су снажним емоцијама и символиком која задржава нашу пажњу и скреће мисли са апокалиптичне поруке филма.

„Свако мора да открије однос према сопственој смрти, приликом чега имамо два избора: или ићи против ње или ићи око ње као што то чини Томи у филму“. Овим речима Романек отвара

суштинско питање филма упућујући нас на завршну сцену: затварајући очи на операционом столу Томи умире са осмехом и сазнањем да љубав побеђује смрт. Ендрју Гарфилд улогу Томија проживљава и након снимања. По њему живот може бити кратак, без обзира колико дуго живели и одлагали смрт уз помоћ науке. Главни глумац сматра да филм отвара питање шта је то душа и шта није, те да су Томијеви егзистенцијални крици у филму присутни у свима нама и да би требало да их избацимо из себе. Кира Найтли (*Гордоси и преограде*, *Покрајње*) напомиње да је филм упозоравајући и да говори и о људској способности да живот посматра из сасвим другог угла.

Елегантна научно-фантастична проза Казуа Ишигуре оживљена „стрпљивом“ камером Марка Романека још једном отвара биоетичка и антрополошка питања са којима се у коштац хвата и савремено богословље. Упркос чинењици да филм припада научно-фантастичном жанру са познатом тематиком не можемо да се не отрнемо утиску да је филм *Не напуштај ме никад* драма, попут чувених *Мршав човек хода* и *Живо је море*, са циљем да се феномен смрти сагледа на другачији начин. Мистерија, тишина, фотографија и контрадикторне емоције главних актера, бацају у сенку драмски заплет. Оне нас уводе у тајну живота и смрти, у Тајну Ваксрења коју једино хришћански подвиг преточен у појку атонских подвижника, открива: *ако умреш џре нејо што умреш нећеш умреши као умреш*.

• Свесциник Миодраг Андрић

СВЕТ КЊИГЕ

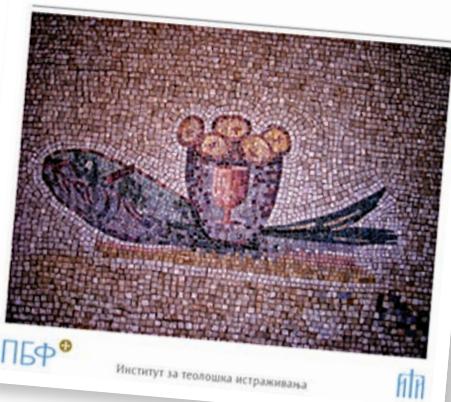
**Ненад Ристовић,
Хришћанство и античко
наслеђе**

Институт за теолошка
истраживања при ПБФ БУ, Београд
2010, 126 стр

ХРИШЋАНСТВО И АНТИЧКО НАСЛЕДЈЕ

Ненад Ристовић

Студије и чланци

Непосредни сусрет јелинског и јудејског мишљења додгојо се у праскозорје склапања Новога Завета. У то доба долази до отварања према јелинској традицији, резултат је књига *Премујросиј Соломонове*, док је стваралаштво Филона врхунац интеграције грчког у јудејско мишљења. Хришћани су одувек имали амбивалентан став према античком наслеђу. У начелу је могуће говорити о три приступа грчкој литерарној баштини. Први приступ подразумева *радикално обдацивање* свега што је небилијско; други – *некритичко јрихвашање* свега што припада античкој традицији; трећи – *шрезвеноумно јрихвашање* онога што долази из античког света и унапређује хришћански мишљење и деловање, али и обдацивање свега што угрожава суштину вере. Последњи приступ је од стране др Ненада Ристовића означен као *хришћански класицизам*. Пре публиковања резултата његових истраживања на пољу класичних наука, која се првенствено баве односом античке књиге и хришћанства, обично се говорило о хришћанском хуманизму. Давање

предности првом термину Ристовић оправдава на следећи начин: „Зависност старохришћанских мислилаца и писаца од античке књиге не може се означавати истим термином као она ренесансних која је углавном била у функцији прихватања антропоцентричних вредности античке културе и као таква јесте хуманизам;

старохришћански класицисти пак у античкој књизи тражили су искључиво оно што је компатibilno са њиховим теоцентризмом.“ Са хришћанским класицизмом истоветан је црквени класицизам, с тим што се потоњим више истиче православна провенијенција конкретног класицисте. Црквени класицизам се „манифестије широко и разнолико, а у основи су му концепти изграђени у старохришћанској епохи, у време живог преплитања хришћанства са античком културом.“ Конкретно, Ристовић синтагму црквени класицизам користи као „ознаку за такву близрост црквених и црквено оријентисаних писаца са литерарним и мислилачким наслеђем античке књиге која не произлази из маниристичког парадирања ерудицијом и не своди се на пукки класицистички декор, већ је израз убеђења да је античка књига корисна, често и нужна помоћ и подршка у сагледавању, тумачењу, излагању и одбрани Откривења.“ Црквени класицизам је управо носећа тема нове књиге Ненада Ристовића – *Хришћанство и античко наслеђе*. Ради се о зборнику који садржи осам текстова, а могуће је разликовати три целине: у првој су текстови који се баве (1) античким светом у добу оваплоћења Сина, и (2) хришћанским и хеленским коренима европске цивилизације; у другој студије које обрађују теме из периода Византије, тачније – (1) о Касији, познатој хришћанској жени химнографији, и (2) реторском моделу црквеног класицизма на примеру настанка празника Света Три Јерарха; последњи део садржи три студије које се баве најзначајнијим представницима црквеног класицизма у Србији, ради се о (1) Константину Философу, (2) Доситеју Обрадовићу и (3) Василију Вујићу.

Зборник проф. Ристовића представља изузетан допринос у расветљавању (за само хришћанство пресудног) односа црвених писаца према античкој литерарно-философској баштини. У нашем добу, када класичне студије готово изумиру, и то не само код нас већ и на глобалном нивоу, морамо имати у виду да ће са њима одумрети и оно што спречава озбиљну банализацију хришћанства којој смо, нажалост, сведоци. Стога је неопходно стално истицати важност трезвеноумног „отварања“ хришћанства према свим оним традицијама које не деградирају сам верски живот, већ га чине квалитетнијим. Однос црквених класициста према античком наслеђу јесте парадигма за то какав став треба заузети у савременим приликама. Даље, не смејмо заборавити чувене речи Јустина Философа: „Све што је код било кога добро изречено наше је, хришћанско“.

•

Блајое Пантелић

**Д. Б. Ђорђевић
и М. Јовановић (прир.),
Моћност и дometи
социјалног учења
у православљу
и Православне Цркве**

Задужбина Конрад Аденауер и ЈУНИР, Београд – Ниш 2010, 558 стр.

Реч је о зборнику радова који је један од плодова вишедеценијског напора приређивача да се изборе за место социолошком приступу

ПРАВОСЛАВЉЕ

изучавања живота православних у савременом друштву. У њему су објављени радови који се баве афирмирањем социологије православља као нове научне поддисциплине и радови у којима је испитивано постојање социјалног учења и степен „присутности“ у животу поједињих помесних Цркава. У првој, методолошкој групи радова представљени су ставови о успостављању социологије православља или заснивању православне социологије, за шта се залажу поједињи српски и руски научници, те о томе да ли примењиват исте методе за проучавања у Источној и Средњој Европи, и да ли „источноевропска религија измиче критеријумима западне социологије религије“. Друга група радова посвећена је Русији, Белорусији, Грчкој, Албанији, Србији, па читаоци сами могу да упоређују налазе и донесу оцене о томе који се, од њих више приближава социолошкој истини социологије православља“. У њима су разматрани односи одређених делова поједињих православних заједница према неким савременим проблемима (новцу, привредном развоју, капитализму). Такође обрађено питање секуларизације, могло би да превреднује постојећа виђења о утицајима овог дуготрајног процеса, поготово стога што то оно није довољно проучавано од стране српских богослова. Важна су и разматрања питања секуларизације Цркве које је своди „на ниво социјалне организације, установе која помаже друштву и вреднује се по критеријумима социјалне употребљивости“. Овим прилозима, природно, нису дате коначне оцене о истраживаним темама. Они су само још једна степеница у анализама различитих делова друштва у којима је присутно Православље. Корисно је да су поједина питања у жижи научне јавности јер је неопходно да им се приступа мултидисциплинарно. На православним трудбеницима остаје да се резултати допуњују јер, како каже један од приређивача зборника, „православни су дужни да одговоре на изазове, које они са Запада све више одашљу према Истоку“. Ово је важно да би се избегло да „западни коментатори“ обликују начин на који треба разумети Православну Цркву и друштва у којима она има значајну улогу, јер то доводи до типизације целих друштава и објашњава их само

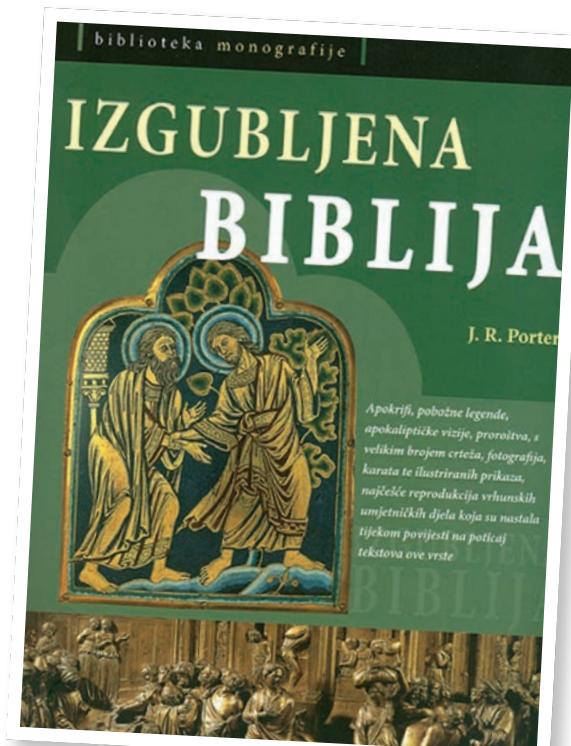
„на основу тога што су она православна или католичка“. Књига која је пред нама, иако је могуће да се са неким изнетим ставовима читаоци неће сложити, користиће у свакодневној пастирској бризи. Биће од помоћи, ако не у налажењу одговора, оно бар у приступу на нека питања која се појављују у савременој свакодневици верника. У сваком случају биће корисна студентима, истраживачима и свима онима код којих постоји занимање за изучавање живота православних и на овај начин.

•

Данко Сирахинић

Ј. Р. Портер, Изгубљена Библија

Кршћанска садашњост,
Загреб 2011, 256 стр.

Последњи низ година светска и наша јавност је показвала велико интересовање за апокрифну књижевност. Главни покретач таквог интересовања је популарна теза по којој Црква крије тајне свете списе (или тајну Библију) који могу да нашкоде њеном угледу. Такав вид размишљања су још и условила дела попут Да Винчијевој Кога или Света крв Светији јерал. У нашој јавности до сада су објављене само две

књиге које су се бавиле давањем одређених одговора на такву тематику: *Декодирани Да Винчијев Ког и Холивуд ћрошив Христос*.

Сигурно да не треба отворити чињенице само да би се задовољила знатиље јавности, што се на први поглед може закључити када се види сам наслов књиге. Интертестаментарна књижевност је потребно штиво, не само зарад изучавања Библије, већ зато што даје шири контекст не само религије и културе јудаизма, већ и хришћанства, са почетка хришћанске ере и стога је неопходна не само студентима теологије, већ и студентима књижевности и социологије. Интересовање писца ове књиге – Џ. Портера – усредсређује се на приказ ове књижевности, али су уједно дати и основни подаци везани за настанак, садржај, тематику одређеног текста.

Под „изгубљеним“ књигама Старог Завета се мисли на псевдоепиграфе – што дословно значи дела са „лажним насловом“ или пак дела који се приписују неком другом, а не стварном аутору. Аутор у ту групу убраја старозаветне апокалипсе (откривења „космичких догађаја“); тестаменте (последње речи великих ликова из Израиљеве прошlosti); проширење философских прича, псалама, песама и молитава. Неки од тих списка имају статус канонских у Етиопској Цркви, тако да се у етиопској Библији може наћи *Прва књига Енохова* и *Књига Јубилеја*. Међутим, пошто је већина ових списка које су написали Јевреји садржавала углавном фантазматска учења и била пуна легендарних извештаја, они нису могли наћи места у јеврејском канону. Једнако интересовање за њих су имали Јевреји и хришћани, али су сачувани једино у Цркви.

Они нам дају слику јудаизма из тог доба, који је био заокупљен очувањем и тумачењем својих традиција услед спољашњих претњи.

Под „изгубљеним“ књигама Новог Завета се подразумевају апокрифна дела настала почетком II па све до IX века после Христа. Такви списи следе новозаветне родове – еванђеља, дела, посланице и апокалипсе. Они задовољавају потребу верника да кажу нешто више о

ВЕСТИ ИЗ ПРОШЛОСТИ

животу великих ликова вере, так да бисмо пре рекли да се овде ради о популарним легендама које су имале за циљ да задовоље народну побожност. Са друге стране, они осветљавају животне стилове и различите погледе раних хришћанских заједница. Посебно постоји велики део списка који су написали гностици. Иако је Црква осудила те списе они су опет имали одјек у народу, али и у књижевности и уметности.

Књига Изубљена Библија се дели на два дела. Први се бави старозаветним псевдоепиграфима, а други део апокрифним новозаветним списима. Први део је подељен на пет поглавља а то су: Ућочешку; Реч (Последње Јоруке) Јашеријара; Изубљени зайиси о Јороцима; Псалми; Песме и оге и Мудроси и философија. Други део књиге, који се бави новозаветним апокрифима, подељен је на шест поглавља: Исусове године које недостајају; Еванђеља муке; Гносичке мисијерије; Лејенде о ајостолима; Виђење о концу краја времена и Изубљене њосланице верницима.

Пре свега ова књига представља антологију текстова апокрифне књижевности. Аутор је пре сваког одабраног текста направио критички осврт и у углу текста утврдио податке књиге (наслов, датум састављања, језик, порекло, као и најранији постојећи рукопис).

Поред обраћене тематике везане за развој и опус поједине књиге, Изубљена Библија обилује картицама као и ликовном приказом, насталим услед одређеног апокрифног дела. Тиме се читалац на сажет начин упознаје са тематиком везаном за настанак ових побожних легенди, тако да може донети закључак о каквим се делима заправо ради и зашто нису могли бити проглашени за канонска.

На корицама књиге се даје примедба о даљем коришћењу одређене монографије под називом: Библија – књига најкњигама. Заиста, оно што је потребно ради било каквог озбиљног бављења Библијом јесу стручне монографије које би објасниле у потпуности поделу на канонску и апокрифну књижевност и дале одговоре на основу последњих достијнућа у библијској науци. Мислим да би засигурно обогатили библистику на нашим просторима преводом дела D. N. Freedman (ed.), *Dictionary of the Bible* (Grand Rapids, MI: W.B. Eerdmans, 2000) и значајним делима који се баве уводом у Библију. Изубљена Библија је свакако вредан допринос у изношењу основних смерница везаних за апокрифну књижевност Старог и Новог Завета.

● Славиша Косић

**Православље – верске новине
Архијерискогије београдско-карловачке,
јодина I, број 2, 1. мај 1967. јодине**

Знате ли за „Православни мисионар“

Знате ли да већ десет година излази „Православни мисионар“, који је ушао у многе православне домове широм Српске православне цркве и чита се у Америци и у Аустралији. Од 1958. године до данас „Православни мисионар“ успео је да прирасте за срце неколико десетина хиљада његових претплатника и читалаца којих само у Београду има близу 10.000. Излажењем верских новина „Православље“ није циљ да се у ма ком виду потисне „Православни мисионар“. Напротив: „Православље“ излази да помогне „Православном мисионару“ на свим странама где он то не може да стигне због простора и времена изложења, као и физиономије коју је постапавио и држи правцем свога писања.

„Православни мисионар“ истински мисионари на добро наше свете Цркве, јер он има одличне сараднике, а од почетка излажења уређује га Његово преосвештенство епископ браничевски Г. Хризостом чија је и заслуга за његов успех. „Православни мисионар“ испуњен је дивном духовном садржином, а и увек одлично илустрован. – Ако ово нисте знали, уверите се и потражите у свакој цркви ту истински добру верску читанку, која излази свака два месеца и продаје се по цени од 60 ст. динара.

● Православље, бр. 2, стр. 12.

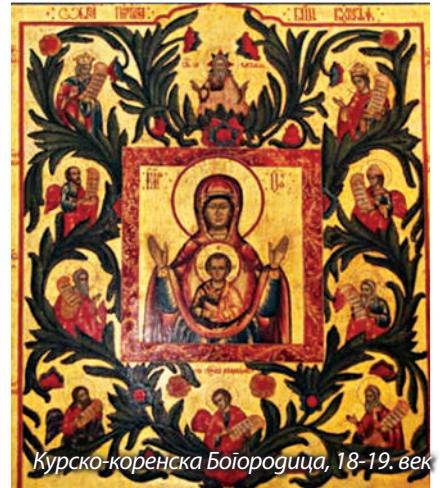
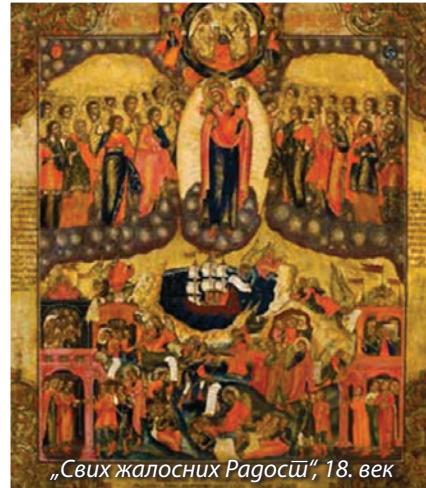
Духовни концерат у Земуну

Упркос провале облака која је уда-рила испред почетка духовног концер-та Земунци су испунили пространу Цркву Свете Богородице, дочекавши претходно Његову Светост Патријарха српског Г. Германа, који је стигао у пратњи Преосвећене г. г. архијереја шабачко-ваљевског Г. Јована и мора-вичког Г. др Саве. Милина је било гле-дати Земунце у цркви како су, мушкар-ци на десној, а жене на левој страни, побожно стајали на вечерњем бого-служењу, на коме је хор београдског свештенства „Стеван Христић“, под управом Г. Воје Илића, извео свој про-грам, спремљен за ове духовне при-редбе и манифестије које се ређају скоро по свим београдским црквама од како је наступио Часни пост.

После две топло поздрављене реци-тације врхунац ове приредбе је дости-гао у композицији **С нами Бог разу-мјејте јазици**, у којој је стихове уз пратњу хора соло певао Г. др Милош Ердељан, проф. Богословског факулте-та, као и у композицији **Блажен муж**, чије је стихове произносио својим тенором протођакон Живадин Ђорђе-вић, проф. Богословије св. Саве.

Проповедао је о. Душан Кордић, проф. Богословије св. Саве на тему о **Сину човечијем који није дошао да му служе, него да Он служи другима**. О. Кордић чешће проповеда по бео-градским црквама и радо је слушан, јер је у његове проповеди на јеван-ђељске теме увек уклопљена актуелна и савремена проблематика.

Уз громогласно Тон деспотин Њего-ва Светост са г. г. архијерејима срдач-но је испраћен уз клицање и поздра-ве Земунаца, којима ће ова прослава остати у дугој успомени, а заслуге за њен успех у свему припадају тројици земунских свештеника – о. Васи Лаза-ревићу, Душану Шугину и Лазару Здравковићу, који су је сасвим уме-сно сконцентрисали на Цркву Свете Богородице.

У Краљевском двору у Београду

Изложба старих руских икона

Током фебруара ове године, у Краљевском двору у Београду је одржана изложба старих и ретких руских икона, насталих у периоду од 16. до 19. века, под називом: „Икона: историја и савременост“. Изложбу, која је изазвала неочекивано велико интересовање јавности, организовао је Руски Православни Клуб меценат из Москве, под покровитељством Амбасаде Руске Федерације у Србији, Њ.К.В. Престолонаследника Александра Карапочерјевића и Руског дома у Београду. Ова вредна поставка припада збирци од преко 2500 древних икона, која се налази у московском Музеју „Дом иконе“. Осмишљена је као део путујућег пројекта „Мерна икона: историја и савременост“, чија је намера обнављање древне, већ три века заборављене, традиције Руске Цркве и народа, по којој је новорођено дете даривано тзв. „мерном иконом“ свог светитеља-заштитника, рађеном по мерама самог детета.

Изложба је део путујућег пројекта „Мерна икона: историја и савременост“, чија је намера обнављање древне, већ три века заборављене, традиције Руске цркве и народа, по којој је новорођено дете даривано тзв. „мерном иконом“ његовог светитеља-заштитника, рађеном по мерама самог детета.

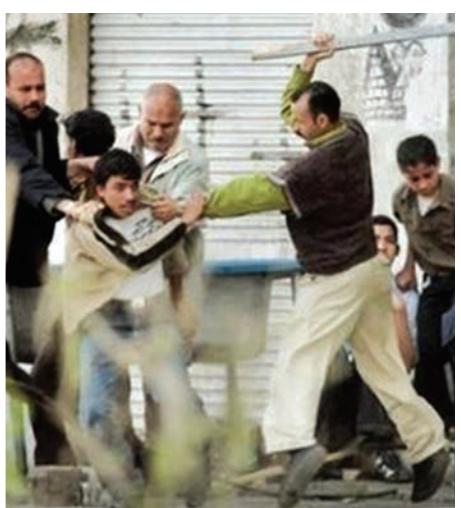

стена“, Покров Пресвете Богородице... Посебно место заузимала је литијска икона Богородице Смоленске Одигитрије из 16. века, са лицем Св. Николаја Чудотворца са друге стране.

Посетиоце је најдубље дотакла изузетна духовна лепота и уметничка израженост ових икона, због чега је изложбена поставка безмало постала место поклоњења, тихих молитава и снажних осећања. Рађене су руком врхунских иконописаца, по тачним мерама и иконографским карактеристикама древних оригинала. Већина њих су некада биле храмовне иконе, и у народу су, такође, сматране чудотворнима. Ово је била јединствена прилика да се наша јавност, на једном месту, упозна са традицијом најзначајнијих руских икона, које сведоче о снази вере којом се народ обраћао за помоћ Богомајци и светима у разним невољама, ратовима и болестима, али и из благодарности за услышену молитву. Свака од њих је део одређеног историјског контекста и предања, не само у животу руског народа и Цркве, већ и свеколиког Православља.

• Ивана Радовановић

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

„Дићуће на вас руке своје...“ (Лк. 21,12) Страдање хришћана

Египат

Сукоб хришћана и муслимана

У окрајима који су се почетком марта десили на улицама Каира живот је изгубило 13 особа а повређено је више од 140 људи. Страдали су и хришћани и муслимани. Сукоби су избили док је неколико хиљада хришћана протестовало због прошлогодишњег спаљивања једне цркве у предграђу Каира, у провинцији Хелван, које се надовезало на терористички напад од пре два месеца, када је усмрћено 23 људи у коптској цркви у Александрији. На хришћане који су демонстрирали и блокирали једну од главних саобраћајница нагрнула је велика група муслимана, што је довело до тешких окраја који су трајали до касно у ноћ. Војска је пуцала у ваздух како би раздвојила масу људи.

Египатске власти су позвале муслимане да помогну у обнови цркве у Хелвану називајући уништавање цркве немуслиманским потезом. И велики имам Ал-Азаре је издао саопштење у којем осуђује напад на ову цркву. Копти који чине око 10% популације Египта се жале на дискриминацију и тврде да напади на њих пролазе некажњено. С друге стране, влада ове претежно муслиманске земље пориче дискриминацију Копта.

Етиопија

Прогони хришћана

У западној Етиопији је око 10.000 хришћана приморано да напусти своје куће, након низа напада муслиманских екстремиста који хајру овом облашћу палећи цркве и хришћанске домове. Троје хришћана је страдало у овим нападима а много њих је повређено и све то након што су почетком месеца муслимани оптужили хришћане да су оскрнавили Куран. У претежно муслиманској области, у пет округа, настављају се напади у којима учествују на хиљаде муслимана.

Према првим информацијама, спаљено је око 55 цркава и на десетине кућа. Црквене вође су осудиле ограничен одговор надлежних власти, захтевајући јачу полицијску заштиту за хришћане. Муслимани чине једну трећине популације Етиопије и до сада су живели у миру са хришћанском већином. Али проповедници који стижу из Саудијске Арабије и Пакистана промовишу агресивне облике ислама, што доводи до овако немилих догађаја.

Пакистан

Убијен министар – хришћанин

Шабаз Баши

Наоружани нападачи су, почетком месеца, убили пакистанског министра за националне мањине Шабаза Батија, хришћанина по вероисповести, који се јавно изјашњавао против спорних закона о богохуљењу и који је тражио већим правима за хришћанску мањину у земљи која је већим делом исламска. Ни једна организација за сада није прихватила одговорност за ово убиство, али постоје извештаји да су на месту убиства пронађени памфлети терористичке организације Ал-Каида и талибана.

Батије лично захтевао да хришћанка, Асија Биби, осуђена на смртну казну због наводног богохуљења о ислamu, што она пориче, буде ослобођена.

Према пакистанском закону, смртна казна се изриче свакоме ко је проглашен кривим за вређање ислама или пророка Мухамеда.

Индија

Напади на хришћане у Ориси

Хиндуистички екстремисти су напали хришћане у забаченим областима Орисе. Око шездесетак нападача је нанело тешке телесне повреде двојици хришћана. Ова бујица напада је почела 8. децембра 2010. године, када је око 35 хиндуистичких екстремиста улетело у кућу пастора Марка Марканија и претукла га. Пастор Пурусу наводи да су напади на хришћане у овој области постали свакодневна појава. „Међу људима је присутан огроман страх због претњи које стиже од екстремиста“, додао је он. Црквене вође су изјавиле да су ови учествали напади на хришћане симптомом страха и зависи међу хиндуистичким екстремистима који сматрају да у многим областима у Индији расте број хришћана и који друштвене и образовне хришћанске делатности доживљавају као покушај преобраћања људи.

ПРАВОСЛАВЉЕ

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Москва

Семинар о Светом Писму

На Московској Богословској Академији ће од 14. до 18. марта бити одржан семинар на тему „Свето Писмо и црквенословенска писменост“. Семинаром ће руководити редовни професор Јагелонског универзитета (Краков) и Универзитета Ка Фоскари (Венеција), Александар Наумов. Семинар је посвећен Светом Писму на црквенословенском језику. Још од времена Кирила и Методија, Свето Писмо је идејни и уметнички основ словенске културе. На семинару ће се кроз многе примере анализирати схватање и примена библијског текста у традиционалној словенској култури и одредиће се значај библијских мотива у средњовековном књижевном стваралаштву. Неке од тема ће бити и Свето Писмо и богослужење код православних Словена, затим црквенословенска књижевност као систем и Свето Писмо у црквенословенској књижевности.

Велика Британија

Англиканци прелазе у римокатоличанство

Око 600 англиканаца, укључујући и 20 клирика, широм Енглеске и Велса и званично су, на чисту среду, прешли у Ординаријат (Богородице Валшингамске) за бивше англиканце. Овим ординаријатом руководе тројица бивших англиканских бискупа који су и сами прешли у римокатоличанство почетком ове године. Током Страсне Седмице ће обраћеници ући у пуно општење са Римокатоличком Црквом, а до тада ће у склопу ординаријата моћи да задрже неке своје обичаје и богослужење, иако им до миропомазања неће бити дозвољено да се причесте.

Тензије су нарасле након измена у правилима везаним за породицу, брак и развод и откако је Општи Синод Англиканске цркве дозволио женама да постану бискупице. Претпоставља се да је ово само један у низу таласа преласка англиканаца у римокатолике.

Почетак Великог поста

Верници свих помесних Православних Цркава почели су припрему за Васкрс – од Русије до Америке се у православним храмовима врше великопосна богослужења и живи „посан“ начин живота.

У Русији је, на дан Недеље Праштања, Патријарх Кирил затражио опроштај од свих које је можда увредио. Говорећи о подвизавању које хришћанима предстоји током поста, позвао је на делатну веру и упозорио на опасности „вишка“ слободног времена којим располаже савремени човек: „Да не заменимо рад доколицом која не окрепљује душу... Доконост је опасна за телесни и духовни живот“.

Доколица често доводи до мржње према људском роду, док је насупрот томе делање једно од највећих хришћанских врлина – рекао је он.

На другој страни света, у Америци, радио „Древна вера“ (Ancient Faith Radio) је покренуо емитовање низа звучних записа под називом „Путовање кроз Велики пост“. Ова збирка обухвата звучне записи из прошlostи и садашњости и за време поста ће бити редовно ажурирана. Међу многим снимцима се налазе и предавања и размишљања, између осталих и о. А. Шмемана, о. Томаса Хопка, о. Мелетија Вебера и других. Циљ ових емисија је да се обогати и надахне лични пут кроз пост сваког православног хришћанина. Ове године се Велики пост код источних хришћана и коризма код западних временски поклапају, те ће хришћани Васкрс прослављати заједно, у другој половини априла.

Русија

Православни филмски фестивал

У граду Обнинску је 23. фебруара проглашен победник Међународног сртенског православног филмског фестивала. Документарни филм о оцу Данилу Сисојеву „Ја идем кући“, режисера Евгенија Крилова, проглашен је за победника и добио је главну награду у номинацији „Херој нашег времена“. Исти филм је у децембру 2010. на XV Међународном фестивалу „Радоњеж“ проглашен за

најбољи филм фестивала.

Режисер Евгениј Крилов је аутор серија „Вера светих“ и „Мисионарска писма“ рађених према делима Св. Николаја Српског.

Режисер Евгениј Крилов

Ватикан

Нова књига пape Бенедикта XVI

Књига пape Бенедикта XVI под називом „Никада насиље у име Божије“ („Violence never in God's name“) изашла је из штампе почетком поста. Папа у овој књизи одбацује идеју о Христу као политичком револуционару и инсистира на чињеници да насиљна револуција никада не сме бити спровођена у име Божије. Он овде такође Јевреје као народ ослобађа од одговорности за Христову смрт, наводећи да су заправо одговорне јеврејске вође и они који су их подржавали.

„Немилосрдне последице насиља мотивисаног религијом су и превише очигледне“, примећује он и додаје да „насиље не назиђује Царство Божије – напротив, оно је омиљено средство Антихристово“.

Либан

Избор новог маронитског патријарха

Либански маронитски бискупи се састају како би изабрали 77. патријарха највеће блискоисточне Цркве која је у заједници са Римом. Састанак који се одржава иза затворених врата ће бити одржан у Бкирију, седишту патријаршије које се налази североисточно од Бејрута, и трајаће око две недеље. Овом састанку ће присуствовати 40 бискупу.

Поглавар Маронитске Цркве, која броји око пет милиона верника широм света, има велики утицај у Либану где хришћани чине око 40 процената становништва.

Претходни патријарх, кардинал Насралах Сфеир, био је укључен у политички живот Либана. 1986. године је био изабран за маронитског антиохијског патријарха. Он је затражио да буде умировљен због старости, како би допустио неком „млађем бискупу“ да на себе преузме одговорност. Папа Бенедикт XVI је прошлог месеца прихватио његову оставку.

• Маријана Пејковић

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

У Бачу

Откривена фреска из 13. века

Фреска „Распеће Христово”, која потиче из 13. века, а откривена је на источном зиду Фрањевачког самостана у војвођанском месту Бач, највеће је откриће у 60 година дугој историји Покрајинског Завода за заштиту споменика културе у Новом Саду.

Током рестаурације самостана из 1169. године, фреску су открили стручњаци Покрајинског Завода, док су покушавали да на источни зид врате рестаурирани портрет Богородице из 1685. године.

„Распеће Христово“ је фреска која се простире на површини од једног квадрата и на њој су представљена два лика – распети Исус и Богородица.

Директор Покрајинског Завода за заштиту културе Зоран Вапа истиче да су Фрањевачки манастир основали темплари, а 1301. године су га преузели фрањевци који га држе до данас.

– Податак да је најстарији део самостана романска апсида, те да су на јужном зиду у лучном пољу испред олтара откривена два фрагмента готског фреско сликарства, јасно упућује на закључак да фреска „Распеће Христово“ датира с крајем 13. односно почетком 14. века – истиче Вапа.

Бач је због средњовековне тврђаве из 873. године већ доспео на прелиминарну листу УНЕСКО.

● Извор: Новосади

Епархија средњоевропска Света Архијерејска Литургија у Алтени

У недељу 27. фебруара Његово Преосвештенство Епископ средњоевропски Г. Константин је посетио Црквену општину и парохију Алтена на западу Немачке. Повод је била парохијска слава, Свети Симеон Мироточиви.

На Светој Архијерејској Литургији Епископу Константину саслуживали су игуман Михаило из манастира Свети Архангели у Епархији рашко-призренској, јереј

Неђо Ђокић из Диселдорфа и јереј Михаило Стојићић из Алтена, који је овом приликом и одликован достојанством протонамесника. Црквена општина у Алтени основана је 1994. године. Храм који је на коришћење уступљен од

У Београду

КК Партизан – Акција за спас народних кухиња на Косову и Метохији

Кошаркашки клуб Партизан заједно са Епархијом рашко-призрекском организовао је акцију прикупљања средстава за народне кухиње на простору Косова и Метохије.

На свим улазима Београдске Арене биле су постављене провидне кутије у које су посетиоци остављали свој добровољни прилог. На тај начин наш клуб и организатор хуманитарне акције су желели да подигну свест људи о ситуацији у којој се налази 1800 породица са Ким и да за овај проблем сазна што више људи и институција у нашој земљи. Свака помоћ је добротошла, а Партизан мт:с и Епархија рашко-призренска апелују на све који могу да помогну да се одазову позиву сходно могућностима.

На утакмици одиграној 7. марта, прикупљено је 94.514 динара. Кошаркашки клуб Партизан ће и даље учествовати у акцијама за прикупљање средстава за народне кухиње на Ким.

Сви који желе да помогну, могу то урадити и на следеће начине:

- уплатом на жиро рачун за помоћ народним кухињама бр. 360-001262270003-39,
- (сврха уплате: помоћ народним кухињама на Ким, прималац: Епархија рашко-призренска, Манастир Грачаница, 38205 Грачаница)
- Помоћ се може упутити и слањем смс поруке на 1033 у мрежама мт:с и вип. Цена поруке је 50 динара + пдв.

● Извор: Епархија рашко-призренска

Римокатоличке цркве осветио је 1997. године Владика Константин.

На територији Црквене општине Алтена живи око 4.000 припадника Српске Православне Цркве. Осим храма у Алтени постоји и богослужбено место у Зигену.

У Новом Саду

Президент Жељко Латиновић: О значају епископске службе

Предавањем президента Жељка Латиновића о значају епископске службе, које је одржано у недељу, 27. фебруара 2011. године у свечаној дворани Гимназије „Јован Јовановић Змај“ у Новом Саду, отпочео је нови циклус предавања Школе православне духовности, чији слушаоци ће током пролећног семестра имати прилику да учествују у трибинама посвећеним еклесијолошким темама.

● Извор: Епархија бачка

У Мостару

Посета Премијера Републике Српске Епархији захумско-херцеговачкој

Предсједник Владе Републике Српске г. Александар Џомбић са сарадницима посјетио је у понедељак, 28. фебруара 2011. године, Епископа захумско-херцеговачког Г. Григорија и сједиште Епархије у Мостару.

Премијер Џомбић је изјавио, након разговора са Владиком Григоријем, да ће Влада РС наставити да помаже Србима и Српској Православној Цркви

на подручју Мостара, додајући да је РС и ове године у јединствени Фонд за повратак БиХ уплатила значајна средства, „Биће довољно средстава и за повратак Срба на ове просторе“, рекао је Џомбић и додао да је на састанку разговарано и о отварању представништва Владе РС у Мостару.

Џомбић је рекао да је Влада РС већ уплатила 60 посто средстава од обећаних 2.000.000,00 КМ за обнову Саборне цркве у Мостару, док Влада Федерације БиХ није уплатила обећана средства, због чега ће с федералним колегама разговарати о тој теми како би обнова цркве могла напредовати.

„Како буде одмисала динамика радова ми ћемо уплаћивати и остатак средстава“, рекао је Џомбић и додао да је разговарано и о осталим пројектима обнове објекта СПЦ на овом подручју – конака, школе и владичанског двора. Владика Григорије је рекао да ће посјета премијера РС бити подстрек, како српском народу, тако и Цркви која је у Мостару присутна у пуном капацитету.

● Извор: Епархија захумско-херцеговачка

У Сиднеју

Нова парохија СПЦ у Сиднеју

Српска Православна Црква постала је богатија за још једну парохију, посебну по томе што је једина у Епархији аустралијско-новозеландској у којој је званични богослужбени језик енглески.

Парохија Светог Архангела Михаила у сиднејском насељу Хомбуш, у непосредној близини сиднејског Олимпијског села, прешла је у јуридицију Српске Православне Цркве. Прелазак је означен Светом Архијерејском

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Литургијом коју је у Недељу праштања служио Његово Преосвештенство Владика Иринеј.

Пархију Светог Архангела Михаила основали су Руси 1977. године као „Аустралијско православно братство Светог Архангела Михаила“ и од тада су били у јурисдикцији Православне Цркве у Америци, која је под својом омопором примила неколико парохијских заједница из Аустралије. Братство је 1978. г. прерасло у парохију. На недавно одржаној годишњој скупштини парохијани из Хомбуша одлучили су да затраже канонски пријем у Српску Православну Цркву. Митрополит Јона, поглавар Православне Цркве у Америци благословио је коначно удомљавање ове дивне парохијске заједнице у окриљу Српске Православне Цркве те је на крају Свете Архијерејске Литургије са амвона прочитана Архијерејска Повеља Џ. П. Владике Иринеја о коначном канонском пријему.

Извор: Епархија аустралијско-новозеландска

У Бриселу

Српске фреске у Бриселу

Изложба „Србија – земља фресака“, коју организује српско министарство културе, у сарадњи са Галеријом фресака Народног музеја у Београду, отворена је у Европском парламенту у Бриселу. Поставка обухвата 13 копија фресака,

Епархија горњо-карловачка

Позовимо 1415

Драги наши пријатељи, познаници, добровори, поклоници манастира Пресвете Богородице Тројеручице и сви ви браћо и сестре, од 01.03.2011.г. је активан хуманитарни број за наш манастир. Захваљујући доброти Телекомуникација Републике Српске сви који то желе могу позивати број 1415 и тако помагати градњу овог манастира.

Молимо вас, укључите се у нашу и вашу заједничку акцију, у наше и ваше дијело да изградимо и овај манастир, на славу Божију и на понос свих нас.

(Позиви вриједе само унутар фирме Телекомуникације Српске – М:ТЕЛ, и са фиксне и са мобилне мреже).

• www.manastirtrojerucica.blogspot.com

одливке камене пластике и две макете манастира Сопоћани и Милешева. Изложба је до сада приказана у Стразбуру, Клагенфурту, Љубљани и Паризу и представља део фонда Галерије фресака у Београду. Ради се о копијама чувених фресака из знаменитих српских цркава и манастира, међу којима су Богородица са Христом хранитељем из Богородице Љевишике, Св. Ђорђе из Дечана, ктиторски портрет краља Милутина и краљице Симониде из Грачанице, фрагмент композиције Рођење Христово из Сопоћана, Рођење Богородице из Цркве Св. Димитрија Пећке Патријаршије и друге.

• Извор: Новосиши

У Сарајеву

Владика Василије са православним свештеницима ОС БиХ

Пред почетак Вакршњег поста Његово Преосвештенство Епископ зворничко-тузлански Господин Василије, одређен од Стране Светог Архијерејског Сабора за Епископа Православног душебрижништва у ОС БиХ, окупio је православне хришћане запослене у Министарству одбране и у Оружаним снагама Босне и Херцеговине под својима Старе цркве у Сарајеву. Уз саслужење војних свештеника и старјених храма, Владика Василије одслужио је Свету Литургију у цркви у којој је крштен прије 73 године. На крају Литургије Владика је у бесједи поздравио све присутне и позвао их да будемо градитељи мира и љубави међу народима у Босни и Херцеговини, да вријеме поста које је пред нама проведемо у молитви, приносећи плодове покајања и добрих дјела, размишљајући о међусобном праштању. Након Божанствене Литургије у просторијама парохијског дома Старе цркве одржан је редован састанак Православног душебрижништва. На којем се расправљало о унапређењу духовног живота и стварању квалитетнијих услова за рад војних свештеника..

Закључено је да је једна од најважнијих активности, а чија ће реализација услиједити у мјесецу октобру ове године, организовање 2. Међународне конференције православних војних свештеника.

• Извор: Епархија зворничко-тузланска

Први доктор наука – ученик Цетињске богословије

На Одсеку за социологију Факултета политичких наука Универзитета у Бањи Луци, у понедељак, 21. фебруара 2011. године, свештеник мр Никола Гаврић одбранио је са највишом оценом докторску тезу под насловом: „Друштвена мисао Ивана А. Иљина“. Комисији за оцену докторске тезе сачињавали су

проф. др Брацо Ковачевић, председник Комисије, академик др Војислав Становчић, ментор и проф. др Зоран Милошевић. Ово је уједно и прва докторска теза одбрањена на Факултету Политичких наука у Бања Луци. Свештеник др Никола Гаврић рођен је 27. маја 1980. год. у Тузли. Син јеprotoјереја-старофора Миродрага Гаврића, старешине Саборне цркве у Бијељини. После основне

школе, са одличним успехом завршио је Цетињску богословију Светог Петра, као ученик четврте генерације 1995-2000. г. Академско образовање из теологије завршио је 2003. г. такође са одличним успехом на Санкт-Петрбуршкој духовној академији у Русији са дипломским радом на тему: „Историја СПЦ у БиХ у двадесетом веку“. Магистарску тезу под насловом: „Социологија православног пастирства“, са највишом оценом одбранио је на Одсеку за социологију Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву. До сада је објавио две монографије и више научних студија и расправа у стручним публикацијама. Говори руски и служи се енглеским и немачким језиком. Са супругом Дијаном, за сада, има ћерке Гордану и Ксенију. Учин ћакона и свештеника рукоположио га је Епископ зворничко-тузлански Василије 2004. г. И 1. октобра поставио за пароха при цркви Светог Вакрсења у Зворнику – Каракај. Вршећи парохијску дужност био је духовник Светосавске омладинске заједнице и организовао је разноврсну мисијску делатност у сусретима са младима и путем медија. Покртвовано се потрудио око довршења изградње и уређења цркве Христовог Вакрсења и подизања Светосавског дома. На дан освештења цркве, 28. септембра 2008.г. одликован је правом ношења црвеног појаса. Од 1. августа 2009. г. врши парохијску службу при цркви Свете Тројице у Сремчици, Архијепископији београдско-карловачка. Новом доктору наука, првом из редова ученика обновљене Цетињске богословије упућујемо срдчане честитке са жељом да ревносно послужи Цркви Божјој и народу.

• П. к.

У Борову Насељу

Владика Лукијан освештао звона за цркву у Боровом Насељу

Његово Преосвештенство Епископ осечко-пољски и барањски Г. Лукијан у понедељак, 6. марта 2011. године,

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

167 година Војно-медицинске академије

У име Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, Његово Преосвештенство викарни Епископ хвостански Г. Атанасије одавао се позиву досадашњег начелника Војно-медицинске академије у Београду, генерал-мајора проф. др Миодрага Јевтића, и својим присуством увеличao обележавање 167 година постојања ове значајне националне институције. Свечаности су присуствовали и умировљени Епископ Г. Атанасије, министар одбране г. Драган Шутановац, представници Војске Србије, САНУ, Српског лекарског друштва... У богатом културно-уметничком програму учествовали су Живан Сарамандић, Оливер Њего, Снежана Савић-Секулић, Мерима Његомир и Никола Рацков.

освештао је звона за прву новосаграђену цркву Светог Краља Стефана Дечанског у Борову Насељу.

После освећења три звона, уз саслужење више свештенослужитеља, Владика Лукијан је началствовао Светом Архијерејском Литургијом у току које су звона подигнута и монтирана у звоник, па су, крајем богослужења, први пута зазвонила.

Звона за цркву Светог Краља Стефана Дечанског изливена су почетком фебруара ове године у чувеној ливници звона „Grassmayr“ у Инсбруку, Аустрија.

● Извор: www.spco-borovonaselje.org

У Бачкој Паланци

Концерт инклузивног мешовитог хора „Исон“

У организацији Црквене општине бачко-паланачке и Радија „Тавор“, у недељу 6. марта 2011. године, у Светојовановском храму у Бачкој Паланци одржан је концерт инклузивног мешовитог хора „Исон“, школе за основно и средње

образовање „Милан Петровић“ за децу са посебним потребама из Новог Сада, који води Миодраг Близанац.

Хор „Исон“ је по свему јединствени хор јер окупља децу са посебним потребама, њихове родитеље и професоре, као и ученике и наставнике из других школа и друге луде који желе помажу овај хор.

● Извор: Епархија бачка

у Лajковцу

Вече Легата Емилије и Радована Бели Марковића

У организацији Градске Библиотеке Лajковац у суботу 05. марта 2011. године у Великој сали Градске куће у Лajковцу, уприличено је вече Легата Емилије и Радована Бели Марковића.

Гости вечери су били: Његово Преосвештенство Епископ ваљевски Господин Милутин, протојереј-старофор Митар Миловановић – архијерејски намесник тамнавски, отац Михаило – игуман манастира Јовање,

јерођакон Силуан, свештенство из тамнавског намесништва и многоbrojne уважене личности из Лajковаца и околине. Златну Архијерејску Грамату господину Радовану Бели Марковићу уручио је Његово Преосвештенство Епископ ваљевски Господин Милутин, као велико признање на књижевном раду и несебичном Легату поклоњеном Градској библиотеци у Лajковцу.

● Извор: Епархија ваљевска

Из Архиепископије београдско-карловачке

Владика Атанасије у Лазарици на Звездари

У име и са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије, викар Патријархов, служио је Свету Архијерејску Литургију, у месопусну недељу, у цркви Светог Великомученика кнеза Лазара на Звездари. Преосвешћеном су саслуживали свештеници овог светог храма и четворица ђакона. У пастирској беседи, Епископ Атанасије је поучио верне да слобода у хришћанству увек повлачи са собом одговорност, те да је неопходно да се у припремним недељама за Велики и Часни пост припремимо телесно и духовно за пост и Вајкарс. После Свете Литургије служашче и верне је трпезом љубави угостила црквена заједница лазаричка.

Недеља Православља у Темишвару

Недеља Православља, када Православна Црква прославља победу над иконоборством, на посебан начин прослављена је у Темишвару. Његово Преосвештенство Епископ будимски и администратор темишварски Г. Лукијан служио је Свету Архијерејску Литургију уз саслужење свештеника и ђакона Саборног храма темишварског и протојереја-старофора Радомира Поповића, декана Високе школе - Академије Српске Православне Цркве за Уметности и консервацију. После Свете Литургије, у епархијском двору отворена је изложба икона, фресака и мозаика - радова студената Високе школе - Академије Српске Православне Цркве за уметности и консервацију из Београда.

† Ђорђо (Станоја) Билић (1930-2010)

Дана 17. марта 2011. године навршава се годину дана од упокојења нашег драгог оца, брата, дједа, кума, комшије и слуге Христовог, Ђорђа Билића из села Кладара, Српска Православна парохија кладарска, Епархија зворничко-тузланска, општина Добој, Република Српска. Ђорђо Билић рођен је 06. маја, на Ђурђевдан, 1930. године, по чему је и добио име, у побожној и благочестивој породици од оца Станоја и мајке Василије рођене Побрић, као четврто дијете од укупно петоро дјече. За вријеме свог овоземаљског живота Ђорђо је био побожан и честит домаћин и човјек, ожењен са супругом Даницом, стекао је сина Драгана и кћерку Цвијету. Наш у Христу брат и вјерни слуга Божији, Ђорђо Билић, у мандатном периоду 1965-1970. године био је члан Црквено-општинског Управног одбора Српске Православне Цркве општине Кладари. На приједлог Црквено-општинских одборника и свештеника, бива изабран и постављен за предсједника Управног одбора Српске Православне црквене општине Кладари у наредна два

мандатна периода 1971-1976. године и 1977-1982. године. За вријеме комунизма залагао се за обнову и изградњу Цркве Рођења Пресвете Богородице у родним Кладарима која је страдала у другом Свјетском рату. Изградња је почела 1973. године, а завршена 1976. године. За несебичан допринос и ревност у градњи Цркве, тадашњи Епископ зворничко-тузлански Г. Лонгин га одликује епископском граматом 1978. године. Као ревностан и одан члан Цркве поново бива биран за члана Црквено-општинског Управног одбора Српске Православне општине у Кладарима и бива постављен за његовог предсједника у мандатном периоду 2001-2006. године. После 2006. године бива уписан као почасни члан Црквено-општинског Управног одбора СПЦО Кладари све до свог упокојења 2010. године. Наш у Христу брат и вјерни слуга Божији, Ђорђо, сахрањен је на мјесном гробљу у родним Кладарима уз присуство родбине, пријатеља, комшија и познаника.

● Парао кладарски, првојејере Јарко Милашиновић

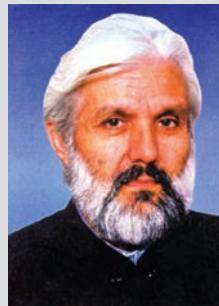
† Протојереј Љубиша Јовановић (1944-2011)

У петак 11.02.2011. године, на дан Преноса моштију Светог Игњатија Богоносца, Господ је у своје Царство призвао још једног истинског Богоносца, свог верног слугу, доброг свештеника, уметника,protoјереја Љубишу Јовановића.

Прота Љубиша је рођен 1944. године у селу Риђевшићи надомак манастира Велућа, у породици која је дала више свештенослужитеља и монахиња. Још као дете, млади боготражитељ Љубиша одлази у манастир Дивљане код Беле Паланке, а потом са делом сестринства из Дивљана одлази у манастир Светог Романа у Ђунису. Боравећи у манастиру, Љубиша у себи открива и развија талент иконописања, дат му од Бога. Богословију изучава у манастиру Крка и у Београду, а потом службује код Владике нишког др Јована Илића. Презвитечки чин Љубиша прима 1970. године, и бива постављен на парохију у селу Мајдеву код Крушевца.

Ступивши на парохију, млади свештеник заједно са својом породицом узима на своја плећа нимало лако бреме, које беспоговорно носи до kraja живота. Оно што је највише карактерисало личност оца Љубише било је безусловно заступање и проповедање истине.

Године 1985. отац Љубиша прелази на прву крушевачку парохију при Саборном храму Светог Ђорђа. Приликом освећења парохијског дома при цркви Св. Ђорђа, у чијој изградњи је о. Љубиша дао огроман допринос, бива одликован чином протојереја, у који га 1997. године производи Патријарх српски Павле. Септембра 1996. године, свештенство цркве Светог Ђорђа оснива школу веронауке „Свети Владика Николај”, чији први вероучитељ постаје управо прота Љубиша. Ова школа одмах почиње да окупља велики број деце и омладине, и може се рећи да су она и њени предавачи најзаслужнији за препород верског живота

у Крушевцу. Са благословом тадашњег Владике Иринеја, садашњег Патријарха српског, прата започиње организовање поклоничких путовања широм светиња Српске Православне Цркве, а нарочито под манастир Острог. Захваљујући овим путовањима, за 12 година њиховог организовања, више хиљада верника посетило је и помолило се у највећим светињама православног српског рода.

На својој парохији прата остаје до августа 2007. године, када бива пензионисан. Поред тога што је био добар свештеник и мисионар, био је и изузетан иконописац (најпознатије његово дело јесте икона Христа Пандократора, и налази се у припрати цркве Лазарице), књижевник и један од најбољих појаца Српске Цркве.

Заупокојена Литургија на празник Света Три Јерарха служена је у Цркви Васкрсења Господњег на Новом гробљу уз саслужење више свештеника, након које се од проте беседом која је изазвала сузе свих присутних опростило његово духовно чадо јереј Драгић Илић. Сахрана притеља Љубише обављена је у присуству више стотина верника и противних парохијана. Опело је служио, и пригодним речима се опростио, његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј уз саслужење 30 свештеника и 4 ђакона из крушевачке, нишке, жичке и шумадијске епархије.

Иза себе, прата је оставио противницу Добринку, сина Јована вероучитеља, ћерку Јелену и унука Ђорђа, као и мноштво своје духовне деце, који ће га се сећати и у молитвама помињати, његово дело настављати, све до поновног сусрета у Царству Небеском пред престолом Христовим.

Нека му је вечна слава у Царству небеском, а на земљи вечна хвала.

● Вероучитељ Марко Д. Максовић

Некрологи треба да садрже до 2.000 словних знакова. Редакција задржава право стилског усаглашавања текста, право лектуре и коректуре, као и право сажимања и скраћивања текстова.

Редакција часописа „Православље“

ОГЛАСИ

РДВ

издање

КОСОВСКЕ СВЕТИЊЕ

СОУДНИЋ

Косово није само једна кнїтка, један историјски догађај, ни само једна територија. Косово је испит из скетосакла и националне и керске скести срба. Манастири српске пракославне цркве скедоји су једне историје и постојања једне нације. ТК логос имала је прилику да сними серијал посвећен најзначајнијим српским светињама Косова и Метохије.

ЛОГОС
ТЕЛЕВИЗИЈА

www.logostv.org.rs

ТЕЛЕВИЗИЈА ЛОГОС
ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ЖИЧКЕ

Тел/факс: (037) 717 370
моб: (062) 80 55 636

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ инжењеринг
Земун, И. Џанкара 9/29 www.mj.rs

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

ОСТРОГ 18 - 20. март
БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА
30. март - 02. април
ВАСКРС У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ
13 - 28. април
ХОДОЧАШЋЕ У ХИЛАНДАР
03 - 08. мај
МАНАСТИРИ РУМУНИЈЕ
24. мај - 01. јун
АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

НАРУЦБЕНИЦА		шифра претплатника (голубаја служба претплате)		Претплаћујем се на следеће часописе
Име и презиме наручиоца:		ПТТ број и град:		(Означите жељени часопис и начин претплате)
Адреса:		Држава, епархија:		овде исечи
Часопис	Годишња претплата			начин слања (важи за иностранство)
	Србија		иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом	
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом	
Светосавско звонце	690 динара	25 €	Обичном поштом	
		30 € за Европу или 40 € ван Европе	Авионом	
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом	
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом	
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	

Наруџбеницу слати на адресу:
„Православље“ - Српска Патријаршија - Краља Петра Првог 5 - 11000 Београд - Србија

ПРАВОСЛАВЉЕ

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА - ЕПАРХИЈА НИШКА ПРОИЗВОДНИ ПРОГРАМ И ПРОЈЕКТИ

Највећи избор свих црквених утвари у Србији

Шијемо одежде и све
остале производе од
најкавалитетнијих броката
и осталих тканина.
Веземо машински и ручно.

**ЕПАРХИЈА НИШКА,
ЕПИСКОПСКА 3, 18000 НИШ**
Тел: +381 62 327 385
+381 64 1997 139
+381 63 744 08 82
Манастир Св. Роман,
37202 Ђунас, Србија
Тел: +381 37 867 211

www.spc-ppip.org
eparhijaniska@spc-ppip.org

И ЗА 2011. НАЈБОЉИ ПРАВОСЛАВНИ
ПОДСЕТНИК, ПЛАНЕР И КАЛЕНДАР!
С БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ПРИНЦИП ПРЕС

11000 Београд, Цетињска 6; Тел: +381 11 322 70 34; Факс: 324 56 21
www.turistinfosrbija.com, www.nacionalnarevija.com

**ЗИДНИ
ПРАВОСЛАВНИ
ПОДСЕТНИК**
48x45 cm, 26 страница

**ПРАВОСЛАВНИ
ПЛАНЕР 2011.**
8x14 cm, 120 страница

ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2011.

Православни
Подсетник и Планер
за наредну годину, у
осам верзија, са осам
највећих српских
крсних слава на
насловној страни.
Са кратким житијима
светих за сваки дан, духовним поукама,
простором за ваше забелешке. Лепо,
практично, поучно. Проверено!
Потражите за себе и дарујте пријатељима!

17,5x25 cm, 400 страница

Специјални попуст за читаоце "Православља".
Позовите "Принцип Прес"!